

**ÓZBEKISTAN RESPUBLIKASÍ INFORMACIYALÍQ
TEXNOLOGIYALARÍ HÁM KOMMUNIKACIYALARÍN
RAWAJLANDÍRÍW MINISTRLOGI**

**MUHAMMED AL-XOREZMIY ATÍNDAGÍ TASHKENT
INFORMACIYALÍQ TEXNOLOGIYALARÍ UNIVERSITETI
NÓKIS FILIALÍ**

«INFORMACIYALÍQ TEXNOLOGIYALARÍ» KAFEDRASÍ

**«PROGRAMMALÍQ INJINIRINGI» FAKULTETI
«PROGRAMMALÍQ INJINIRINGI» BAĞDARÍ**

Qorgawğa ruxsat etildi
Kafedra baslıgı Uteuliev N.

2019 j «___» _____

*«Qaraqalpaqstan Respublikasında avtomatlasqan elektron dağazalar
maydanshasın jaratıw»*

temasında

PITKERIW QÁNIYGELIK JUMÍSÍ

Pitkeriwshi:

Turemuratova G

Ilimiy basshı:

Tatlımuratov N

Nókis 2019-jıl

M A Z M U N Í

KIRISIW	2
I-BAP. ZAMANGA SAY ELEKTRON DAĞAZALAR MAYDANSHALARI	6
1.1. ISLEW PRINCIPI	12
1.2. DAĞAZANIN EFFEKTIVLIGIN KÓTERIWDIN USILLARI	13
1.3. ELEKTRON DAĞAZALAR MAYDANSHASININ – JAQSI HÁM JAMAN TÁREPLERI	14
II-BAP. ELEKTRON DAĞAZALAR MAYDANSHASIN JARATIDÍ PROEKTLESTIRIW HÁM JARATIW ORTALIGIN PAYDA ETIW	17
2.1. MAGLÍWMATLAR BAZASIN PROEKTLESTIRIW	17
2.2. SAYTTIN INTERFEYSIN PROEKTLESTIRIW	22
2.3. JARATIW ORTALIGIN PAYDA ETIW	29
III-BAP. ELEKTRON DAĞAZALAR MAYDANSHASIN JARATIW	45
3.1. MAGLÍWMATLAR BAZASIN JARATIW	45
3.2. SAYTTIN DIZAYNIN JARATIW	53
3.3. PHP TILINDEGI ARQA TÁREP KODLARI	85
JUWMAQLAW	95
PAYDALANILGAN ÁDEBIYATLAR DIZIMI	97

KIRISIW

Bunnan 8, 9 jıl aldın daǵazalardı mashın toqtaytuǵın bándirgilerde, teleqramlarda, diywallarda, tunellerde hám basqada kóp adam toplanatuǵın jerlerde kóretuǵın edik. Bul daǵaza maydanshaları adamzattıń kúndelikli turmısta jasawı ushın oǵada kerekli bolǵan bir mıtájliklerdiń biri edi.

1-súwret. Daǵazalar maydanshası.

Anıq pánlerdiń tez pát penen rawajlanıp barıwı sebepli bul mıtájlikte rawajlanıwdan shette qalıp qoymadı. Házirgi waqıtta dúnya júzi boyınsha 1000 nan artıq elektron daǵazalar maydanshaları adamzatqa xızmet etpekte. Bulardıń ishinde dúnya eli tanıǵan eń belgilileri Avito, Olx, Ebay bolıp tabıladı. Olardıń belgili bolıwı mobil qurılmalardıń rawajlanıwı menen tikkeley baylanıslı esaplanadı. Sebebi mobil qurılmalar ómirimizdiń ajıralmas bir bólegine aylanıp úlgergeni ras gáp. Házirgi waqıtta hár bir adamda mobil qurılma bar. Hár bir qurılma gárezsiz ráwishte internet penen baylanısa aladı. Sol sebepli bul belgili bolǵan elektron daǵazalar maydanshaları ózleriniń mobil qurımalardıǵa arnalǵan programmaların islep shıǵıwı arqalı dúnya júzine belgili bola aldı. Úyden shıqpastan turıp daǵaza beriw yamasa daǵazalardı kóriw bul qolaylı emespe?!

Demek házirgi kúnde daǵaza beriw ushın mobil qurılma, arnawlı programma hámde internet penen baylanıs bolsa jetkilikli! Bunday qolaylıqlar arqalı neshe mın

adamlar gerekli zatların taptı, taze jaylı boldı, jumıslı boldı, mashınlı boldı hám álbette quwanıshlı boldı. Bunday elektron daǵazalardıń rawajlanıp barıwı, olardıń bólinip arnawlı bir jóneliske baǵdarlangan túrleriniń payda bolıwına alıp kelmekte, yaǵnıy ayrımlarında tek ǵana kóshpes múlk bolsa al ayrımlarında tek jumıs orınları járiyalanadı. Bunday elektron daǵaza maydanshalarınıń qolaylı tárepi sonda, máselen jay satpaqshı bolǵan yamasa jay almaqshı bolǵan adamlar usı kóshpes múlkler ushın arnalǵan elektron daǵazalar maydanshasınan paydalanıwları qolaylı esaplanadı yaǵnıy ózlerine gerekli zatın tez taba aladı.

Durıs basqada universal bolǵan elektron daǵazalar maydanshalarında da bunday imkániyatlar joq emes lekin bunday maydanshalarda olarǵa gerek bolmaǵan daǵazalardıń da bolıwın heshkim biykarlay almaydı. Sol sebepten arnawlı elektron daǵazalar maydanshalarınan paydalanıw tez, ańsat hám effektiv esaplanadı. Házirgi kúndelikli kúnimizdi bunday daǵazalar maydanshalarısız kóre alıw júdá qıyın, bular ómirimizdiń ajıralmas bir bólegine aylanıp baratır.

I-BAP. ZAMANĜA SAY ELEKTRON DAĜAZALAR MAYDANSHALARÍ

Daĝazalar maydanshasınıń ideyası, bul dúnya siyaqlı qarı esaplanadı. Áyyemgi Greciyada jańa nızamlar haqqında daĝazalar, sud húkimleri hám armiyaĝa shaqırıwlardı qalanıń bas maydanshasında jaylasqan eponim (geografiyalıq obyektlerge atları qoyılĝan qaharmanlar) monumentleri túbinde jaylasqan aĝash taqtaylarĝa taslap ketetuĝın bolĝan. Bul jerge balaĝat jasına jetken jaslardı, qayırqomlıq pul jıyın dizimleri, armiyadan qaytqanlardıń hámde nızamĝa ózgeris kirgiziw haqqındaĝı usınıslar jıynalĝan.

2-súwret. Áyyemgi Rim, daĝazalar taxtası.

Áyyemgi Rimde sonday maqset ushın Forum dep atalĝan qalanıń oraylıq maydanshasında jaylastırılĝan albom dep atalĝan aqqa boyalĝan taxtalar paydalanılĝan. Rásmiy daĝazalar taxtasında nızamlar, húkimet xızmetkerleri dizimi hám mámlekette bolıp atırĝan áhmiyetli hádiyseler járiyalanĝan. Maydanshada taĝıda xalıq jıynalıs ótkizetin jeri (Komiciy) de jaylasqan bolıp sol jerde qálegen qálewshi adam óz daĝazasını jaylastırırw múmkin bolĝan.

Orta ásirlerde daĝazalardı adamlar tiykarĝı jıynalatın jeri, meshit esiklerine qıstıratın bolĝan, biraq meshit bunday nárselerge unamlı qarım qatnasta bolĝan degeni emes. Tez arada qálewshiler ózleriniń daĝazaların arnawlı bóliminde jaylastırırwı múmkin bolĝan gazetalarda payda boldı. Mısal ushın satıwlar, tawıp alıwlar hám joytıwlar haqqında maĝlıwmat toplawshı oray «Adresler hám

ushrasıwlar orayı» parijlik shólkemi tiykarında 1631-jıldan baslap baspadan shıqqan francuzsha gazeta «La Gazette». «La Gazette» dağazardı pullı tiykarda óz aldına basqa baǵdarlamada járiyalawdı birinshilerden bolıp basladı. Jáne bir versiyalarda gazetalıq dağazalardıń tariyxın Karl II niń iyti joytılganlıǵı haqqındaǵı dağazası baslap berdi dep ayıladı.

3-súwret. «La Gazette» gazetası kórinisi.

Rossiya imperiyasında da gazetalar jeke dağazardı járiyalaw menen de shuǵıllanǵan, biraq bul praktika Evropadan soń baslandı. 1830-jıldan baslap jeke dağazalardı járiyalaw «Губернская Ведомости» ǵa tiyisli edi. «Ведомости» da biypul tiykarda múlkti alıw hámde satıw, joytıwlar hámde tawıp alıwlar, hám taǵıda «ulıwma aytqanda hesh qanday ziyan jetkizbeytuǵın hám baspa tárepinen ruxsat etiletin barlıq narseler» haqqında dağazalardı járiyalaydı.

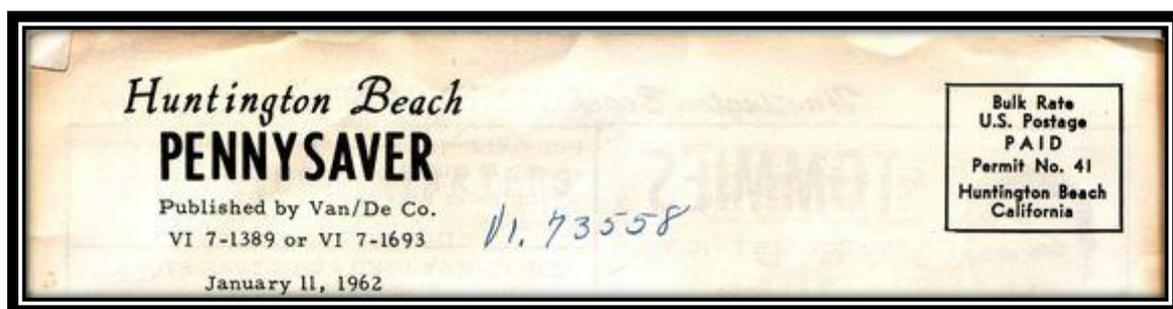

4-súwret. «Губернская ведомости» gazetası kórinisi.

Elektr energiyasınıń payda bolıwı menen injenerler elektrikalıq dağazalar taxtasın jaratıwdı urınıp basladı, lekin bular tabıslı bolmadı. American Electrograph

kompaniyası imáratıń tamına ornatatuǵın elektron daǵazalar taxtasınıń óziniń variantın jarattı. Bunday taxtanı basqarıwdı hár qıylı xabarlarldı terip otırıwshı operator alıp barıwı kerek edi. Sol waqıtta klassikalıq lokal daǵazalar taxtasıda rawaj aldı: 1904-jılı Paul Lindshtedt koncelyariyalıq túymelerge patent aldı, al 1923 jılı Djordj Bruks joqarı tárepi probkalı taxtanı jarattı hám patentledi. 1927-jılı Kristian Hansen tárepinen jaratılǵan daǵazalar ushın magnitli taxtalarda payda boldı. Bunday instrumentler lokal jámaatlarda daǵazalardı almasıwdı ápiwayılastırdı – bunday taxtalar universitetlerde, ofislerde, magazinlerde, pochtalarda ornatıldı.

XX-ásirdiń ekinshi yarımında, Ullı Depressiyanıń tásirinde Amerikada Pennysavers dep atalǵan biypul daǵazalar gazetası keńnen tarqaldı. Bunday gazetanıń birinshi úlgesi 1962-jılı payda boldı – satıw boyınsha menedjer Bob DeMarko Huntington Beach PennySaver di iske túsirdi. Áynen usı gazetanıń sharapatına basqa uqsas bolǵan tematikadaǵı qaǵazlar óz atamasına iye boldı. Baspanıń payda bolǵanına 50 jıldan kóp boldı, baspa Kaliforniyada basıladı hámde PennySaverUSA.com saytında daǵazalar jaylasadı. 2015-jıldıń mayında kompaniya kútilmegende jawılıp bir neshe mın xızmetkerlerin jumıssız qaldırdı, biraq házirgi waqıtta óziniń iskerligin qayta tiklewge tayarlanıp atır.

5-súwret. PennySaver baspasınıń kórinisi.

Derlik Huntington Beach PennySaver menen bir waqıttıń ózinde 1971-jılı Vankuverde shıqqan «Buy&Sell» hám 1977-jılı shıqqan Milanlıq «Secondomano» siyaqlı baspalar iske tústi. Al Rossiyada bolsa bul tendenciya kesh baslandı – ayırım variantlarǵa tiykarlanıp aytıwınsha 1990-jılı Moskvada hám Sankt-Peterburgda shıqqan «АТОЛЛ» biypul daǵazalardıń birinshi gazetası boldı. Basqa resurslardıń tastıyqlawınsha birinshilerden bolıp 1992-jılı 28-yanvar kúni birinshi sanı baspadan

shıqqan «Из рук в руки» gazetası esaplanadı. Bunnan keyin tez arada tağı basqa baspalar payda boldı, mısalı Yuriy Lujkov penen tuwrıdan-tuwrı baylanısta bolıw arqalı belgili bolđan «Центр Plus» gazetası.

Bul jerde xalıq aralıq shólkemlersiz ótip ketiw kelispedi: 1986-jılı Venada Xalıq aralıq biypul dağazlar gazetalarınıń asociyaciyası (FAPIA) jaratılđan biypul dağazalar gazetalarınıń ushırasıwı bolıp ótti, 2003 jılı bolsa onıń atı ICMA (International Classified Media Association, «Rubrikalarǵa ajratılıp járiyalanıwshı dađazalardıń xalıq aralıq baspalar asociyaciyası») ǵa ózgerterildi. Asociyaciyaǵa dağaza járiyalaytuđın qálegen ĞXT (Ǵalaba Xabar Tarqatıwshı) nı qabıllaydı: onlayn-baraxolka, reklamalıq dağazalar h.t.b. Házirgi waqıtta ICMA ǵa 26 mámleketten 54 qatnasıwshı kiredi.

Qızıq, Rossiyada biypul dağazalar gazetaları 1978-jıldan soń payda bolđan – al áynen usı jıldı eń birinshi elektron dağazalar taxtası jaratılđan. 1978-jıl 16-fevralda birinshi BBS (Bulletin Board System – elektron dağazlar taxtası) payda bolđan – telefon tarmaǵına hám modemge iye bolđan arnawlı terminal-programma arqalı basqa paydalanıwshılar jalǵana alatuğın «kompyuter».

BBS birinshi dağazlar maydanshasınan baslandı, onda dağaza hám jańalıqtı járiyalawǵa yáki kommentariyalawǵa bolatın edi – al tematikalıq konferenciylar hám fayllar katalogı siyaqlı funkciyları bolsa keyinrek payda boldı.

6-súwret. Google BBS kórinisi.

BBS ti «CACHE» atlı chikagolıq kompyuter klubınıń aǵzaları bolđan – Word Kristensen hám Rendy Zyuss eki doslar jaratqan. Adamlar bir-biri menen sóylese

alatuğın, xabarnama yáki kommentariya qaldıra alatuğın tarmaq ideyası Kristensende burınraq payda boğan, biraq onı ámege asırıwǵa qolı tiymegen – 1978-jıldıń mart ayında júzege kelgen qarlı boran (The Great Blizzard of 1978 yáki White Hurricane atamaları menen belgili bolǵan) eki dostı qorshaǵan dúnya ortalıǵınan ajıratıw nátiyjesinde bul sistema ústinde islewdi baslaydı. Programmistler 4 hápteden ziyat miynet etti, al 16-fevral kúni bolsa birinshi BBS tiń jaratılǵan rásmiy kúni esaplanadı. Ol CBBS yamasa Computerized Bulletin Board System dep atalıtın edi. Hátteki chikagolıq mer Richard Deyliy (Richard M. Daley) 2003-jılı onıń jaratılǵan kúninen 25-jılǵa tolǵanlıǵına baǵıshlap 16-fevraldı «BBS kúni» dep járiyaladı.

Internet-texnologiyasınıń aktiv rawajlanıp barıwı menen tarmaqta hár túrli tovarlardı satıp alıwshı yáki satıwshı adamlardıń sanı artıp barmaqta. Burińǵı toqtaw bándirgilerindegi hámde qaǵaz baspasındaǵı daǵazalar áste sekin joq bolıp ketpekte. Búgingi kúnde olardı Internettegi biypul daǵazalar maydanshaları shetke ısırıp taslamaqta.

Biziń tarmaqta bul tendenciya aqırǵı 5, 6 jıllıqtıń ishinde payda bolǵan bolsa, al batıs jaqlarda bunday texnologiyalar Internettiń ózi payda bolǵan waqıttan baslap kúndelikli turmısqa ornalasıp alǵan. Búgingi kúndegi barlıq belgili daǵazalar maydanshalarınıń tiykarshısı 1978 – jılı ashıq hám jeke portallar retinde payda bola baslaǵan BBS (Bulletin Board System) bolıp tabılıp, ol tómendegi kóriniske iye:

7-súwret. Bulletin Board System.

Elektron dağazalar maydanshalari – dağazalar jaylasatuğın sayt.

Bul túsiniq eń birinshi nábette tek ǵana BBS (*Bulletin Board System* – kompyuterlerdiń kommutaciyalıq telefonlar tarmağı arqalı baylanıswı Veb 1.0 epoxasında keńnen paydalanılǵan) ke tiyisli edi. Biraq Internettiń keń tarqalıwı sheńberinde ápiwayı dağazalar maydanshasına yamasa reklamalıq gazetalarǵa uqsaqan saytlar kóbeydi. Olar elektron dağazalar maydanshalarınıń atamasın miyras etip aldı (lekin BBS abbreviyaturası házirgi kúnde kemnen-kem ushırasadı). Olardıń quramı ózlerinde kommerciyalıq yáki kommerciyalıq emes xarakterge iye bolǵan hámde pullı yáki biypul tiykarda (arnayı qanday sayt ekenligine baylanıslı halda) járiyalanatuğın dağazalardı inám etedi. Qağazlıq baspa hámde tele- hám radioreklama menen shuǵıllanıwshı kóplegen reklamalıq kompaniyalar ózleriniń jeke elektron dağazalar maydanshasına iye.

Egerde onıń zamanagóy tiykarshısınan aytatuğın bolsaq onda bul AQSh ta hámde birneshe Evropa mámleketlerinde belgili bolǵan Craigslist.org bolıp tabılıp, ol 1995 – jıldan berli xızmet kórsetpekte, lekin bul portal tek ǵana ingliz tili auditoriyasına arnalǵan bolǵanlıqtan bizlerdiń adamlar bul haqqında esitpegen.

8-súwret. Craigslist.org saytınıń kórinisi.

Házirgi kúnde Craiglist.org saytında hár ayda 50 millionnan artıq daǵazalar jaylasadı, bunnan tısqarı resurstiń dizimnen ótken hár dayımlıq paydalanıwshıları sanı 60 milliondı quraydı.

1.1. ISLEW PRINCIPI

Elektron daǵazalar maydanshası ápiwayı daǵazalar beretuǵın maydanshaǵa funkcionallıq tárepten júdá uqsas: bunda hár qanday qálewshi óziniń daǵazasını járiyalawı, al sayttıń barlıq kiriwshileri – onı oqıwı múmkin. Elektron daǵazalar maydanshası ishki quramına baylanıslı bir neshe tematikalıq bólimlerge ajratıladı.

Kóplegen elektron daǵazalar maydanshaları – biypul. Paydalanıwshı óziniń daǵazasını járiyalawı ushın arnawlı formaǵa tek ǵana daǵazanıń temasın, óziniń atın (yáki laqabın) yamasa shólkemniń atın, hámde koordinatlardı: elektron poshtasınıń adressin, telefon nomerin, egerde bar bolsa óziniń saytınıń URL adressin (bul kiritiliwshi maǵlıwmatlar resurstiń qanday ekenligine baylanıslı) kiritiwi kerek. Qaǵıydaǵa tiykarlanganday, daǵazalardıń tek ǵana avtorlarınıń atı hámde daǵaza teması kórinip turadı, al bul daǵazanıń tolıq maǵlıwmatın kóriw ushın paydalanıwshı onıń ústine jaylasqan siltemege basıwı kerek boladı. Ayırım daǵazalar maydanshalarında daǵazalardı tek ǵana dizimnen ótken paydalanıwshılar ǵana járiyalay aladı, al ayırımlarında – barlıǵı.

Házir internette mınlaǵan bálkim on mınlaǵan daǵazalar maydanshaları bar. Ádette olardıń hár biri daǵazanıń qanday da bir bólimine baǵıshlangan boladı. Arnawlı bir milliylikke baǵıshlangan daǵazalar maydanshaları da bar bolıp tabıladı.

Elektron daǵazalar maydanshalarınıń eki túri boladı: moderatorlı (moderator dep atalıwshı – bul daǵazalar maydanshasın basqarıwshı adam) hám moderatorsız – avtomatik tárizde islewshi.

Internettegi kóplegen daǵazalar maydanshaları tovarlar hámde xızmetlerdi satıw hám satıp alıw haqqındaǵı daǵazalardı járiyalawdı xosh kórediler. Biraq hár qıylı nárselerdi biypul beriw ushın hámde úy haywanlarına jańa iyelerin izlew (jaqsı qollarǵa beriw) haqqındaǵı daǵazalardı járiyalawdı usınatın servisler de bar. Biypul

dağazalar – bul óziń haqqında hámde Internet tarmaǵındaǵı tovarlar hám xızmetler haqqında járiyalawdıń eń jaqsı jolı.

Dağazalar maydanshalarınıń betlerinde kóshpes múlk, avto, xızmetler, jumıs izlewlér, tanısıwlar, qurılmalardı satıw hámde satıp alıw, kompyuterler, baylanıs qurılmaları hám basqada nárseler haqqında mınlaǵan biypul dağazalar járiyalanǵan. Dağazalar maydanshaları dağazanı qosımsha dizimnen ótiwsiz súwreti menen járiyalaw imkánıyatın beredi. Siz tek ǵana biypul tárizde emes – maksimal effektivlikti asırıw ushın kommerciallıq tiykarda dağazańızdı járiyalasańız boladı.

1.2. DAĞAZANÍŃ EFFEKTIVLIGIN KÓTERIWDIŃ USÍLLARÍ

Dağazanıń effektivligin kóteriw ushın tovar yáki xızmettiń tolıq maǵlıwmatın keltiriw, súwretlerin qosıw, hámde anıq baxası, jaylasqan jeri hám jetkizip beriw shártin keltirip ótiw kerek. Dağazada baylanıs ushın kerekli bolatın kontakt maǵlıwmatlardı maksimal sanın qosıw másláhat etiledi olar telefon nomer, email adres, telegram, whatsapp bolıwı múmkin. Egerde dağazanı beriw járiyalaw waqtında onıń atamasında hámde tekstinde gilt sózlerdi keńnen paydalanıw kerek, sonda bul sózler arqalı izlew ámelge asırılǵanda nátiyjede siziń dağazańız birinshilerden bolıp shıǵadı. Bul bolsa dağaza betine izlewshi mashinalardıń paydalanıwshıların jeteklep keliwdi támiyinleydi.

Kóplegen jaǵdaylarda dağazanı tek ǵana bir maydanshada járiyalanǵan kútilgen nátiyjege alıp kelmewi múmkin. Sonlıqtanda dağazanı bir waqıtıń ózinde bir neshe alternativ dağazalar maydanshalarında járiyalaw mániske iye esaplanadı. Kútilgen effekt keminde onlaǵan maydanshada járiyalanǵan jaǵdaylarda kórinedi. Egerde dağazaǵa keń awditoriyanıń itibarın tartıw maqsetke muwapıq bolsa onda bunı keminde onnan az bolmaǵan maydanshalarda járiyalaw qájet boladı, hámde bul jerde jumıs avtomatlastırıwdıń múmkinshilikleri qájet boladı.

Bunnan tısqarı tutınıwshılardıń itibarın keńnen tartatuǵın dağazalar bular, dağazalar maydanshasınıń eń birinshi betinde jaylasqan dağazalar esaplanadı. Dağazalardıń saralanıwı bolsa eń ápiwayı jol menen ámelge asırıladı – járiyalanǵan

sánesi boyınsha, yaǵnıy gónergen daǵazalar keyingi, odan keyingi betlerge ótip kete beredi. Sonıń ushın hámme waqıt daǵazanı járiyalaǵan waqıtta onı birinshi bette járiyalanıw turıwı ushın jańalap turıw kerek boladı.

Bul eki mashqala bir waqıtta júzlegen maydanshalarǵa avtomatikalıq rassilka tarqatıwshı arnawlı programmalar járdeminde óz sheshimin tabadı.

Biraq aqırǵı waqıtları bunday daǵazalar maydanshalarınıń kóbeyiwi menen baylanıslı daǵaza beriw waqıtında ayırım kriteriyalarǵa úlken itibar menen qaraw kerek boladı. Birinshiden, daǵazalar maydanshası regionallıq baylanısqa iye bolıwı tiyis; egerde bul bolmasa, jaqsısı bul sayt penen islespegen maqul, ol moderaciyanbaydı hámde kóplegen “shıqındı” habarnamalarǵa tolı boladı. Ekinshiden, hár bir daǵaza bólek betlerde jaylasıwı tiyis, izlewshi sistemalarǵa qolaylasqan, optimizaciyanlangan halda. Sonda sizdiń daǵazańızdı tek ǵana daǵaza maydanshası paydalanıwshıları ǵana emes al usı tovar yáki xızmet penen qızıǵıwshı izlew sistemasındaǵı adamlarda kóre aladı.

Daǵazalar maydanshaları menen islesiwshi arnawlı veb-servislerde bar bolıp tabıladı. Taǵıda administraciya tárepinen tematikalıq daǵazalardı járiyalaw qatań qadaǵalanatın bir jóneliske baǵdarlangan daǵazalar maydanshalarıda bar bolıp esaplanadı.

1.3. ELEKTRON DAǴAZALAR MAYDANSHASINIŃ – JAQSI HÁM JAMAN TÁREPLERI

Internet-texnologiyasınıń alǵa ilgerlewi menen veb-maydanshalardıń iyelerine hár qıylı daǵazalardı tarmaqta járiyalaw jaqsı dáramad tabıwdıń dereğine aylandı.

Qálewshiler kóp adamlar kiretuǵın saytta óz daǵazaların jaylastırıwda bunda kemshilik joq, sonlıqtanda Slando yáki Avito siyaqlı alǵa ilgerlegen daǵazalar maydanshaları haqıyqatında da kóp dáramad tabıwshı tabıslı proektler dep sanasaq qáte bolaydı. Bunday saytlardıń dáramadları, daǵazalardı reklama ornına jaylastırıw, pul ushın VIP-daǵazalardı jaylastırıw hámde daǵaza poziciyasın joqarı birinshi

oringa jiljitiw arqalalı formalasadı. Bunnan tısqarı, biypul yamasa pul ushın járiyalanıp atırǵan daǵazalardan kelip túsetin resurslar regulyarlıq dáramad keltiriwshi referallıq siltemege ótiwshi sheriklik programmalarǵa baylanıslı.

Biraq dáramadtıń salmaqlı bólegi sonda da bannerlik hám kontekstlik reklama arqasında túsedı. Gáp sonda, mısalı «Из рук в руки» yamasa «Avito» tolıq mánide aytqanda tematikalıq esaplanbaydı, yaǵnıy aytqanda qanday da bir kommerciyalıq yamasa sociyallıq temaǵa baǵıshlangan. Bunday resurslarda ekonomikalıq hám jámiyetlik ómirdiń tarawlarınıń barlıq belgilerin qozǵawshı daǵazalar járiyalanadı, yaǵnıy kúshik sawǵa etiwdi iltimas etiwden baslap hám úlken avtosalonlardıń ofyortası menen tamamlanadı. Bunday saytlardıń reklamalıq potenciyalı júdá joqarı boladı, nege degende joqarıdaǵı mısaldı esapqa alǵan jaǵdayda bul jerde itler ushın dári satıwshılardan baslap, avtomobiller ushın signalizaciya satıwshılar ǵa deyin bar boladı. Bunday resursta biypul daǵaza jaylastırw bar bolǵanı bir neshe sekundu aladı, hámde aktual bolmaǵan daǵazalardı óshiriw ushın da sonshellı waqıt kerekli boladı.

Endi bunday biznestiń kemshiliklerine neler kiredi – búgingi kúnde bunday biypul daǵaza járiyalawshı saytlar dım kóp, sonıń ushında bul bazar maydanı toq esaplanadı, bul bolsa óz náwbetinde klient ushın hámde izlew sistemalarında TOP orınlar ushın qatań básekelikti belgilep beredi. Az kiriwshiler sanı menen bunday sayttıń iyelerine izlew sistemalarında alǵa ilgerletiw ushın qaltası kótermeydi, sonıń ushında internette aktual bolmaǵan daǵazaları menen hámde az kiriwshiler sanı menen bolǵan kóplegen «óli» saytlardı ushıratıwǵa boladı.

Bunday proekttiń keyingi kemshiligi kelip túsip atırǵan daǵazalardı hárdayım operativ tárizde moderaciyalaw hámde gónergen maǵlıwmatlardı baqlap barıwshı mexanizm kerek ekenliginde esaplanadı. Resurstıń rawajlanıwı menen tekstlik kontenttiń úlken ólshemi sayttıń «dvijogine» awır bolıp baradı, bul bolsa veb-maydanshanıń jumısına hámde onıń islewine, xızmet kórsetiwine kesentligin tiygizedi. Sonıń ushında administratorlar daǵaza bergen klientler menen effektiv

qayta baylanıstı paydalanǵan halda gónergen maǵlıwmatlardı qalay bolsada tezirek óshirip taslawları kerek boladı.

Tarmaqta daǵazlardı járiyalaw arqalı ámelge asırılattın júdá qopal hiylekerlikler ushın bul jaǵdayda maydansha iyeside nızam aldında juwap beriwi múmkin. Járiyalanıp atırǵan daǵazalardıń isenimliligine juwap bermew haqqındaǵı saytta jaylasqan hár túrli eskertiwler unamsız jaǵdaylardan saqlap qalıwǵa járdem bermeydi.

Biraq bul barlıq qorqınıshlı jaǵdaylarǵa qaramastan bunday xızmet túri menen aylanısıwshı maydanshalardıń sanı ósip barmaqta.

II-BAP. ELEKTRON DAĞAZALAR MAYDANSHASÍN JARATÍWDÍ PROEKTLESTIRIW HÁM JARATÍW ORTALÍGÍN PAYDA ETIW

Bul bólimde elektron dağazalar maydanshası saytı jaratıw ushın ámelge asırılatuğın is-háreketler basqıshpa-basqısh joybarlastırılıp ótıledi. Joybarǵa tiykarınan maǵlıwmatlar bazası hám sayt dizaynı kórinisi kiredi. Bunnan tısqarı sayttı jaratıw ushın kerekli veb-texnologiyalardı tańlap hámde programmalastırıw ushın ortalıq payda etiledi.

2.1. MAǴLÍWMATLAR BAZASÍN PROEKTLESTIRIW

Maǵlıwmatlar bazası bul sayttıń xızmet etiwindegi eń áhmiyetli bólegi esaplanadı. Sebebi onda sayttaǵı tekstli maǵlıwmatlardıń barlıǵı saqlanadı. Maǵlıwmatlar bazasınıń házirgi waqıtta zamanǵa say saytlardı jaratıwda ornı áhmiyetli. Maǵlıwmatlar bazası arqalı biz dinamikalıq avtomatlasqan saytlardı jarata alamız. Veb programmalastırıwda maǵlıwmatlar bazasınıń túrleri jeterli. Bul sayttı jaratıwda belgili bolǵan MySQL maǵlıwmatlar bazası tańlandı.

Elektron dağazalar maydanshası saytı ushın jaratılatuğın maǵlıwmatlar bazasınıń tablicaları dizimi:

1. **Articles** – bul tablica eń áhmiyetli sanaladı. Sebebi onda dağazalar haqqındaǵı barlıq maǵlıwmatlar saqlanadı;
2. **Categories** – bul kategoriyalar tablicası. Saytta dağazalar bir tematikada bolmaydı, sonlıqtan onı tematikaları boyınsha yaǵniy kategoriya boyınsha bólip jaylastırmaq maqsetke muwapıq boladı;
3. **Subcats** – bul kategoriyanıń ishindegi bala kategoriyalar. Kategoriya bir tematikadaǵı maǵlıwmatlardı jámlegen menen de onıń ishın taǵı tematikalarǵa ajratıwǵa boladı, bul gáleti túyilgeni menen haqıyqiy jaǵdayda usınday boladı;
4. **Subsubcats** – bul bala kategoriyanıń ishindegi kategoriyalar. Bala kategoriyanıń ishindegi maǵlıwmatlardı jáne kategoriyalarǵa ajratıwǵa boladı. Durıs bul barlıq dağazalarǵa tuwra kelebermeydi, biraq bunday

bóliniwi kerek bolǵan daǵazlar tipleride bar. Mısalı: balalar kiyimleri haqqındaǵı daǵazardı kategoriyalarǵa bólistiriwde, birinshi «Kiyimler», soń «Balalar kiyimleri» soń bolsa «Qız bala» yamasa «Er bala» bolıp bóliniwi haqiyqatqa tuwra keledi.

5. **Regions** – bul aymaqlar tablicası. Daǵazalar tek ǵana kategoriyalarǵa ajratılıp qalmastan olar jasaw aymaqlar boylapta ajratıladı.
6. **Cities** – bul aymaq ishindegi qalalar tablicası. Bunda belgilengen aymaq ishindegi qalalar dizimi saqlanadı, bul belgili bolıp turǵanday aymaqlarǵa ajratılǵan daǵazalardıń jaylasqan ornın elede anıqlastırıw maqsetinde qalalarǵada ajratıw esaplanadı.
7. **Favourites** – bul paydalanıwshıǵa unaǵan daǵazalardı saqlawshı tablica. Bunda, sayttan dizimnen ótken paydalanıwshı ózine unaǵan daǵazalardı belgilengen túymeni basıw arqalı óz profili ishine saqlap bara beredi.
8. **Tags** – bul tegler tablicası. Teg bul gilt sóz sanaladı, bul gilt sózlerdiń dizimin tablicada saqlawdan maqset, paydalanıwshılar kerekli daǵazaların tezirek tabıwı, yaǵniy «Jer jay» tegine basılǵanda tek ǵana usı teg boylap izlew ámelge asırılıp, usı gilt sózge iye bolǵan barlıq daǵazalardı shıǵarıp beriw.
9. **Users** – bul sayttaǵı dizimnen ótken paydalanıwshılardıń maǵlıwmatları saqlanıwshı tablica.
10. **Settings** – bul sayttıń sazlamarı maǵlıwmatların saqlawshı tablica.

Bul sayttıń eń áhmiyetli tablicaları dizimleri edi. Bulardan basqada óz ornına iye tablicalarda bar olardıń dizimi tómendegishe:

11. **Article_tag** – bul daǵazalardı hám olarǵa biriktirilgen teglerdi saqlawshı tablica.
12. **Roles** – bul sayttaǵı paydalanıwshılarǵa beriletuǵın atqarıwshı waziypalardı saqlawshı tablica. Mısalı: Administrator, moderator hámde ápiwayı paydalanıwshı yaǵniy user.

13. **Role_users** – bul paydalanıwshılardıń atqarıwshı waziypaları haqqında maǵlıwmat saqlawshı tablica. Yaǵniy paydalanıwshılarǵa kórsetilgen atqarıwshı waziypa.
14. **Permissions** – bul paydalanıwshılarǵa beriletin ruxsatnamalar tablicası. Bul arqalı paydalanıwshılardı sheklewgede boladı.
15. **Permission_roles** – bul atqarıwshı waziypalar ushın beriletuǵın ruxsatnama yáki sheklewler.
16. **Permission_users** – bul paydalanıwshılar ushın beriletuǵın ruxsatnamalar yáki sheklewler.
17. **Password_resets** – bul paydalanıwshı akkauntınıń parolin umıtıp qalǵan jaǵdayda onı qayta tiklew ushın onıń telefon nomerine sms arqalı jiberilgen qayta tiklew kodı saqlanadı.

Keyingi náwbette áhmiyetli bolǵan tablicalardı proektlestiriw kórilip shıǵıladı. Bul izbe-izlik joqarıdaǵı keltirilgen tártipte dawam etedi.

1. **Articles** tablicasınıń strukturası tómendegishe boladı:

- **Id** – bul tablicadaǵı saqlanǵan maǵlıwmat nomeri;
- **Category_id** – bul daǵaza kategoriya id nomeri;
- **Subcat_id** – bul bala kategoriya id nomeri;
- **Subsubcat_id** – bul bala kategoriyanıń ishindegi kategoriya id nomeri;
- **User_id** – bul daǵazanı járiyalaǵan paydalanıwshınıń yaǵniy onıń avtorınıń id nomeri;
- **Title** – bul daǵazanıń ataması;
- **Slug** – bul daǵazanıń url adrestegi maskası;
- **Content** – bul daǵaza haqqında tolıq maǵlıwattı kiritetuǵın jeri;
- **Type** – bul daǵazanıń tipi;
- **Condition** – bul berilgen daǵazadaǵı buyımnıń jaǵdayı haqqındaǵı maǵlıwmattı saqlawshı jer;
- **Price** – bul daǵazada kórsetilgen buyımnıń baxası;
- **Currency** – bul daǵazada kórsetilgen buyımnıń baxasınıń pul birligi;

- **Treaty** – bul dağazadağı kórsetilgen baxanıń kelisimli yáki tısqarı mánisin saqlawshı jer;
- **Photos** – bul dağazada járiyalanıp atırǵan buyım yáki nárseniń súwretleri, olar birneshe bolıwları múmkin;
- **Region_id** – bul dağaza járiyalanǵan aymaqtıń id nomeri;
- **City_id** – bul qala id nomeri;
- **Status** – bul dağazanıń aktiv yáki deaktiv statusı, yaǵniy onıń járiyalanǵanı yamasa tısqarı mánistegi maǵlıwmatı saqlanatuǵın jeri;
- **Date** – bul dağazanıń járiyalawǵa inám etilgen sánesi;
- **View** – bul dağazanı kóriwler sanı haqqındaǵı maǵlıwmatın saqlawshı jer;
- **Featured** – bul dağazanı itibarǵa ılayıq jerlerde járiyalaw ushın kórsetiletuǵın jer.

2. **Categories** tablicasınıń strukturası tómendegishe boladı:

- **Id** – bul tablicadaǵı saqlanǵan maǵlıwmat nomeri;
- **Name** – bul kategoriyanıń russha atı;
- **Name_kr** – bul kategoriyanıń qaraqalpaqsha atı;
- **Slug** – bul kategoriyanıń url adresstegi maskası;
- **Image** – bul kategoriyanıń ikonkası;

3. **Subcats** tablicasınıń strukturası tómendegishe boladı:

- **Id** – bul tablicadaǵı saqlanǵan maǵlıwmat nomeri;
- **Cat_id** – bul óziniń ata kategoriyasınıń id nomeri;
- **Name** – bul kategoriyanıń russha atı;
- **Name_kr** – bul kategoriyanıń qaraqalpaqsha atı;

4. **Subsubcats** tablicasınıń strukturası tómendegishe boladı:

- **Id** – bul tablicadaǵı saqlanǵan maǵlıwmat nomeri;
- **subcat_id** – bul óziniń ata kategoriyasınıń id nomeri;
- **Name** – bul kategoriyanıń russha atı;
- **Name_kr** – bul kategoriyanıń qaraqalpaqsha atı;

5. **Regions** tablicasınıń strukturası tómendegishe boladı:

- **Id** – bul tablicadaǵı saqlanǵan maǵlıwmat nomeri;
- **Name** – bul kategoriyanıń russha atı;
- **Name_kr** – bul kategoriyanıń qaraqalpaqsha atı;
- **People** – bul usı aymaqta jasawshı adamlar sanı;
- **Longitude** – bul usı aymaqtı kartada kórsetiw ushın kordinata maǵlıwmatı;
- **Latitude** – bul usı aymaqtı kartada kórsetiw ushın kordinata maǵlıwmatı;

6. **Cities** tablicasınıń strukturası tómendegishe boladı:

- **Id** – bul tablicadaǵı saqlanǵan maǵlıwmat nomeri;
- **Name** – bul kategoriyanıń russha atı;
- **Name_kr** – bul kategoriyanıń qaraqalpaqsha atı;
- **People** – bul usı aymaqta jasawshı adamlar sanı;
- **Longitude** – bul usı aymaqtı kartada kórsetiw ushın kordinata maǵlıwmatı;
- **Latitude** – bul usı aymaqtı kartada kórsetiw ushın kordinata maǵlıwmatı;

7. **Favourites** tablicasınıń strukturası tómendegishe boladı:

- **Id** – bul tablicadaǵı saqlanǵan maǵlıwmat nomeri;
- **User_id** – bul daǵazanı óziniń unaǵan daǵazalar qatarına qosqan paydalanıwshı id nomeri;
- **Add_id** – bul unaǵan daǵazalar qatarına kiritilgen daǵaza id nomeri;

8. **Tags** tablicasınıń strukturası tómendegishe boladı:

- **Id** – bul tablicadaǵı saqlanǵan maǵlıwmat nomeri;
- **Name** – bul teg ataması;

9. **Users** tablicasınıń strukturası tómendegishe boladı:

- **Id** – bul tablicadaǵı saqlanǵan maǵlıwmat nomeri;
- **Name** – bul dizimnen ótken paydalanıwshınıń atı;
- **Email** – bul dizimnen ótken paydalanıwshınıń elektron pochta mánzili;
- **Password** – bul dizimnen ótken paydalanıwshınıń akkaunt paroli;

- **Account_active** – bul dizimnen ótken paydalanıwshınıń akkauntın activ yamasa deaktivlestiriw;
- **Remember_token** – bul paydalanıwshı akkauntına kirgende eslep qalıw túymeshesi basılǵanda saqlanatuǵın token maǵlıwmat;

10. **Settings** tablicasınıń strukturası tómendegishe boladı:

- **Id** – bul tablicadaǵı saqlanǵan maǵlıwmat nomeri;
- **Key** – bul tablicaǵa kiritilgen sazlamanı shaqırıp alıw ushın paydalanılatuǵın maǵlıwmatı;
- **Name** – bul sazlama atı;
- **Description** – bul sazlama haqqında qısqasha maǵlıwmat;
- **Value** – bul sazlamaǵa kórsetiletuǵın mánis;
- **Field** – bul sazlamanıń parametrleri;
- **Active** – bul sazlamanıń aktiv yamasa deaktiv jaǵdayı;

2.2. SAYTTÍŃ INTERFEYSIN PROEKTLESTIRIW

Sayttıń interfeysi bul onı jaratıwdaǵı óz aldına mashaqatqa iye bolǵan bir bólegi esaplanadı. Sebebi bul sayttan paydalanıp atırǵan bárshe kırıwshiler tikkeley interfeys penen islesedi. Sonlıqtan bul interfeystiń paydalanıwǵa qolaylılıǵı, ıqshamlılıǵı hámde jaqsı kóriniske iye bolǵanlıǵı oǵada úlken áhmiyetke iye esaplanadı. Egerde sayttıń ishi túsiniksiz bolsa onda bul paydalanıwshı kóz qarasımen qaraǵanda sayt penen esh paydalanıp bolmaydı. Bul degeni sayttıń turaqlı paydalanıwshıları bolmaydı hámde populyar saytqa aylanıwı gúman astında qalıwı sózsiz gáp. Hámde sayttıń interfeysinde tek ǵana paydalanıwshıǵa kerekli bolǵan maǵlıwmatlardı ıqshamlı tárizde jámlep kórsetken jaqsıraq. Adamlardıń itibarın sulıwlıq hámde reńler tartadı, sol sebepli sayttıń dizaynın usı tiykarlarǵa baǵınıp islegen durıs boladı. Hámde texnologiyalardıń rawajlanıw barısında jaqın 3, 4 jıllıqta veb programmalaştırıw tarawına kirip kelgen jańalıqlar, ózgerisler, qosımshalar sayt jaratıwda úlken jeńillikler, abzallıqlar, shıraylıqlar payda etip berdi. Búgan anıq mısal etip aytıp ótkende Twitter tárepinen islep shıǵılǵan “Bootstrap” texnologiyası sayttıń dizaynın, interfeysin jaratıwda úlken jetiskenliklerge alıp keldi. Bul

texnologiya ashıq kodlı, yaǵnıy “Open Source” esaplanıp, onda qálegen veb programmist sayt dizaynın jaratıw ushın bul texnologiyadan erkin paydalana aladı. Bunıń abzallıqları sonda, sayttıń dizaynın qálegen qurılmalar ushın kerekli kóriniste jaratıwǵa boladı, bul texnologıyanıń eń úlken abzallıq tárepi sanaladı. Mısalı: daǵazlar maydanshası saytına paydalanıwshılar qálegen qurılmalardan kırıwine boladı, sonlıqtan bul jerde qızıq sawal tuwıladı, onıń dizaynı kompyuter monitorı ólshemlerine baǵdarlanıp jaratılǵan bolsa bul saytqa mobil qurılmadan kirip onnan qalay qolaylı paydalanıwǵa boladı? planshet qurılmasınan kirilse ne? al dım úlken monitorlı kompyuter arqalı kirilse ne? degen sorawlar orınlı esaplanadı. Mine usı jerde veb programmistke kómekshi retinde “Bootstrap” texnologıyası járdemge keledi. Ol arqalı ekranı qálegen ólshemdegi qurılmalar ushın bir dizayn jaratıwǵa boladı, bul dizayn bolsa saytqa kirgen qurılmanıń ekranına maslasqan kóriniste ashıladı. Bul úlken jetiskenlik! Hámde qosımsha retinde sayt dizaynında paydalanılatuǵın hár túrli elementler, forma elementlerinde bul texnologiya arqalı maslasıw qásiyetine iye etip jaratıwǵa boladı.

9-súwret. Bootstrap texnologıyası.

Demek sayttıń interfeysi tómenдеgi talaplarǵa juwap beriwi kerek:

1. Interfeyste tek ǵana paydalanıwshıǵa kerekli bolǵan maǵlıwmatlar sáwleleniwi kerek;
2. Sáwlelengen maǵlıwmatlar operativ tárizde ıqshamlasqan, jámlesken bolıwı kerek;
3. Interfeys adaptiv qásiyetke iye bolıwı, yaǵniy hár qiyli qurılmalar ekranında kerekli kóriniste sáwleleniwi kerek;
4. Interfeys dizaynında paydalanıwshılardıń itibarın tartıw ushın dizaynda paydalanılatuǵın reńler toplamın durıs payda etiw kerek;
5. Interfeys dizaynı jeńil, ápiwayı, túsinikli, ıqshamlı hámde sulıw bolıwı kerek.

Joqarıdaǵı talaplarǵa túsindirme:

1-talap: Bul talaptıń sayt reputatciyası ushın úlken ornı bar. Hár qanday adam izlegen nársesin tezirek tapqısı keledi. Sonlıqtan bul talaptıń ornı ayırıqsha. Saytqa birinshi márte kirgen paydalanıwshı onıń dizayn interfeysin kórip aljasıp, ne basarın, ne qıların bilmey qalmawı kerek. Saytqa eń birinshi kirgennen baslap onıń názerine tek ǵana kerekli interfeysti usınıw kerek.

Saytqa paydalanıwshı tek ǵana bir maxsette kiredi, olda bolsa kerekli maǵlıwmatın tabıw. Interfeys usıǵan tiykarlanıp paydalanıwshıǵa maǵlıwmat tabıwdıń variantların usınıwı kerek:

1. Kerekli daǵazanı atamasın yamasa onda paydalanılǵan gilt sózlerdi kiritiw arqalı izley alıwdı usınıw;
2. Kategoriyalar boylap izlewdi;
3. Tańlangan kategoriya ishindegi maǵlıwmatlardı filtirlew arqalı izlewdi;

Barlıq paydalanıwshılar tek ǵana daǵaza izlew ushın kire bermeydi, olar ózleriniń daǵazaların járiyalawıda múmkin. Sonlıqtan olarǵa sayt interfeysinde daǵaza beriw ushın kerekli silteme hámme waqıt sáwlelengen bolıwı tiyis. Bul silteme arqalı paydalanıwshı óz daǵazasını járiyalawǵa kerekli bolatuǵın

informaciyalardı sorawshı formanı toltırıwdı oǵada ańsatlastırıw, qolaylastırıw kerek boladı:

1. Tekstli maǵlıwmatlardı kiritiwshi forma elementleri shriftleri ólshemlerin hám reńlerin durıs tańlaw;
2. Daǵaza súwretlerin tańlaw hám júklew ushın kerekli qolaylıq jaratıw;
3. Daǵaza kategoriyasın hámde jaylasqan aymaǵın ańsat hám tez tabıw imkánıyatın jaratıw;
4. Daǵazada paydalanıwshınıń baylanıs ushın kerekli bolǵan maǵlıwmatlardı toltırıwdı qolaylastırıw.

Hámde paydalanıwshı kerekli daǵazası haqqında tolıq maǵlıwmattı kórmekshi bolǵanda oǵan bul daǵaza maǵlıwmatların oǵan qolaylı, ıqshamlasqan, durıs kóriniste inám etiw kerek:

1. Daǵaza súwrelerin qolaylı kóre alıwı;
2. Daǵaza haqqında tolıq maǵlıwmattı qolaylı shrift ólsheminde hám reńinde oqiy alıwı;
3. Baylanıs ushın kiritilgen maǵlıwmatlardı tez taba alıwı;
4. Bul daǵazanı doslarına bólise alıwı;

2-talap: Bul talapta sayttaǵı paydalanıwshılardıń itibarlarına usınılıp atırǵan maǵlıwmatlardı oqıwǵa, kóriwge qolaylastırıw kerek esaplanadı. Buǵan tiykarınan tekstli hámde súwretli informaciya kiredi.

Tekstli informaciyalardı talapqa muwapıqlastırıw ushın onıń shriftin oqıwǵa qolaylı hám kózge jaǵımlısına qoyıw, onıń ólshemin hámde reńin durıs tańlaw kerek boladı.

Súwretli informaciyalardı bolsa paydalanıwǵa kerek jerlerine qaray onıń ólshemlerin durıs tańlaw kerek boladı. Egerde súwretler izbe-iz tártipte kóp bolıp kerse onda olardı ıqshamlastırıw kerek boladı, mısalı: súwretlerdi slayder tiykarında izbe-izlikte ótkizip kórsetip turıwǵa boladı.

3-talap:

Sayttıń dizaynı hár qıylı túrli qurılmalarda ekranǵa say tárizde sáwleleniwı kerek. Sonda saytqa qálegen paydalanıwshı qálegen qurılmada qolaylı paydalansa boladı. Bunday dizaynǵa iye sayt paydalanıwshılar kewlinen tezirek orın aladı.

10-súwret. Bir dizaynnıń hár túrli qurılmalar ekranındaǵı nátiyjesi.

4-talap: sırtı ómirden 80% informaciyanı biz kózimiz arqalı alamız. Qanday da bir obyektти birinshi márte kórgende onıń sırtqı kórinisine, formasına hám reńine qarap birinshi kóz qarar payda boladı. Adam bir neshe sekundtıń ishinde tovardıń reńine, reńleriniń túsiwine, tańlangan palitrasına qarap onı algısı kelgenin túsiniwı múmkin. Sarıǵısh-jasıl reńli hám qızıl noqatshaları bar shalbardı satıp alıp onı áhmiyetli

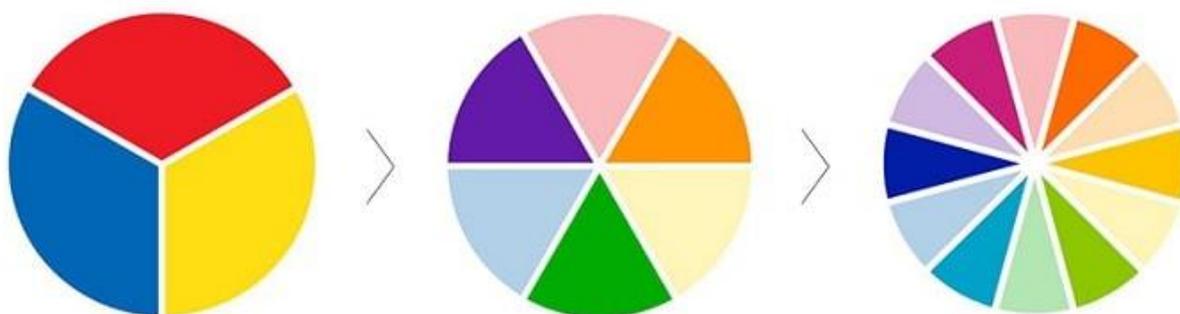
bolǵan keshege kiyip barıw, bul esh aqılǵa siymasa kerek, sebebi bul shalbardaǵı reńler palitrası nadurıs tańlanganlıqtan onı hesh kim satıp almas edi.

Buǵan uqsas jaǵday, egerde sayttıń reńide sonday bolǵanlıqta saytqa kirgen adamlardıń sayt haqqındaǵı kóz qarası belgili bolǵan nárese. Sayttıń dizaynı bul adamlardıń kózqarasına túsetuǵın birinshi nárese al onıń reńi bolsa birinshi bahalanatuǵın jeri sanaladı. Paydalanıwshı sol waqıttıń ózinde sanasında oǵan sayttıń reńleri unadıma hám onda jaǵımlı hámde durıs sezimlerdi payda ettima yamasa ulıwma qarama-qarsı emociyalardı payda etip uzaqlastırıwdı oylawıda múmkin soǵan qarap ol saytta qalıw, yamasa onı jawıp taslaydı.

Áynen usı ushın da saytqa qanday reńlerdi tańlawdı, paydalanıwshıda durıs sezimlerdi payda etiw ushın olardı qalay sáykesligi boyınsha kombinacijalawdı biliw áhmiyetli sanaladı.

Sayt ushın reńlerdiń sáykesligi:

Negizinde óz ara say keletuǵın reńlerdi tańlaw processı onshelli qıyın nárese emes. Eń áhmiyetlici ápiwayılıq principinde qalıw kerek – yaǵniy 3-4 reńnen kóp bolǵan hár túrli reńlerdi qollanbaw kerek hámde óz ara say keletuǵın ottenkalardı tańlap alıw kerek. Bul jaǵdayda 18 ásirdiń basında Nyuton tárepinen payda etilgen reńler sheńberi járdem beredi. Álbette bul mısál gónergen esaplanadı, nege degende dizaynerlerge hámde arxitekorlarǵa arnawlı onlayn servisler járdeminde mınlaǵan ottenkalardı saylaw imkániyatı inám etilgen.

11-súwret. Reńler sheńbershesi.

Onıń payda bolǵan kezinen baslap súwretshiler hámde alımlar hár túrli ottenkalardıń keń kólemin payda etiw arqalı bul ideyanı rawajlandırdı. Eń bastaǵı ideyada tek ǵana úsh reń bolǵan: kók, qızıl hám sarı. Eki reńdi aralastırıw kezinde ottenkalar payda bolǵan. Ottenkanı tiykarǵı reń menen aralastırǵanda jańa ottenkalar payda bolǵan. Ottenkalardıń hár qıylı proporciyalarınıń aralaspası járdeminde zamanagóy reńler palitrası sheńberi payda bolǵan. Usı sheńber arqalı paydalanıwshıǵa durıs tásir etetuǵın arastırıwdıń hár túrli metodlarınan paydalanǵan halda tiykarǵı hámde qosımsha reńlerdi tańlawǵa boladı.

12-súwret. Reńler sheńbershesindegi ottenkalar kórinisi.

5-talap: bul talaptı joqarıda keltirip ótilgen talaplardıń qospa jıyındısı dep atasaq boladı. Bunda joqarıdaǵı talaplardıń bejeriliwi arqalı elektron daǵazalar maydanshası saytı ushın paydalanıwshılarga qolaylı hámde shıraylı dizayn payda etiw kózde tutılǵan.

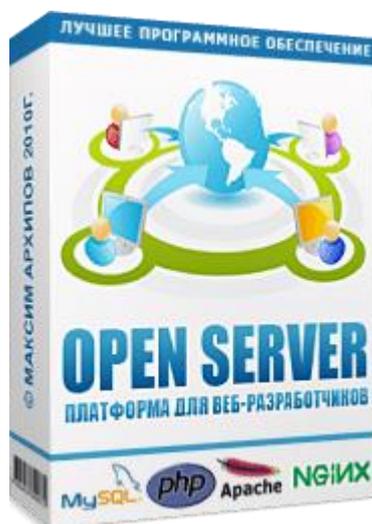
2.3. JARATÍW ORTALÍGÍN PAYDA ETIW

OPEN SERVER – LOKAL SERVER PLATFORMASÍ

Lokal server – bul túsinik zamanagóy veb programmalaştırıwda keńnen paydalanıladı. Bul serverdiń keregi sonda veb saytlardı jaratıwda programmalaştırıw tilin yaǵniy php tilin paydalanǵan kezde kerek. Ádette veb saytlardı jaratıw ushın html razmetka hámde css kaskadlı stiller tillerinen paydalanıw jetkilikli sanaladı, biraq bul tek ǵana statikalıq saytlardı jaratıw ushın ǵana durıs keledi. Statikalıq sayt degende hesh qanday programmalaştırıw tilleri qatnaspaǵan hámde sayt ishindegi maǵlıwmatlardıń barlıǵın qoldan kiritip, jańalap baratuǵın, yaǵniy avtomatlaspaǵan saytlar túsiniledi. Durıs bunıń hesh qolaysız jeri joq, biraq úlken saytlardı jaratıwda bunday jol menen onı alıp barıw ańsat nárese emes. Bunday jaǵdayda saytta maǵlıwmat kóbeyip barǵan sayın onı baqlaw, basqarıw qıyınlasıp ketedi. Al html hám css bular programmalaştırıw tilleri qatarına kirmeydi, olar islewi ushın tek ǵana brawzer bolsa jetkilikli. Mine usı jerde járdemge belgilengen ámellerdi avtomatik ráwishte bejerip baratın programmalaştırıw tili “PHP” kerek boladı. PHP tiliniń veb saytlardı jaratıwda ornı ózgeshe. PHP arqalı dinamikalıq saytlardı jaratıwǵa boladı, bul degeni onıń islewinde adam qolı aralaspǵan tolıq avtomatlasqan saytlar esaplanadı. Durıs PHP tili bir ózi bunday úlken mashtabtaǵı jumıstı alıp bara almaydı, oǵan kómekke MySQL maǵlıwmatlar bazası járdemge keledi, sebebi PHP tili qay jerdendur maǵlıwmatlardı alıwı kerek emespe. Veb sayt jaratıwda PHP tili qollanılar eken demek onıń nátiyjesin alıw ushın jay ǵana brawzer jetkiliksiz. PHP tili bul programmalaştırıw tili esaplanadı, sonlıqtan onda jazılǵan barlıq kodlar (skriptler) mashın tiline awdarılıp, soń mashın usı ámellerdi bejerip nátiyjesin kórsetiwi kerek, nátiyje brawzer aynasında kórinedi. Sonlıqtan bul jerde PHP tili interpretatorı qájjet boladı. Interpretator – belgilengen programmalaştırıw tili ushın arnalǵan bolıp, onda jazılǵan kodlardı mashın túsinetin tilge awdarıp beriwshi esaplanadı. Demek bul tilde programma jazıw ushın, interpretator kerek eken. PHP – bul server tárepte islewshi til, onıń interpretatorları arnawlı serverlerde ornatılǵan boladı. Bunday serverlerden paydalanıw pullı hámde sayttı jaratıw basqıshında onıń

járdeminen paydalanǵan qolaylı emes. Bul jaǵdayda ne islewge boladı? Dinamikalıq sayt jaratıw qájet bolıp atır, PHP tilinen paydalanıw kerek, biraq programmalaştırıw processinde onda jazılǵan kodlardıń durıs nátiyje berip turǵanlıǵın qalay tekseriwge boladı? Degen úlken sawal tuwıladı. Mine usı jerde lokal server programmaları járdemge keledi. Lokal server platformasın programmist óz kompyuterine ornatiw arqalı php tilinde programmalaştırıwdı emin-erkin baslasa boladı. Lokal server platformaları tolıq server imkánıyatın bere aladı, lekin ornatılǵan kompyuter sheńberinen shıǵıp kete almaydı.

Bul proektti realizaciya qılıwda “Open Server” lokal server platformasınan paydalanıladı.

13-súwret. Open Server lokal server programması.

Open Server – bul php tilinde programmalaştırıw ushın lokal server platforması (programması). Bul programmanıń basqa uqsas programmalardan ústinligi sonda, eń baslı náwbette ol biypul hám programmistke keń kólemdegi sazlamalar, jańalanǵan modular (php, mysql, apache, nginx) versiyaları, qolaylı interfeys, qosımsha kerekli programmalardı ózine jámleydi. Qısqa mániste bul professional tárizde programmalaştırıw ushın barlıq qolaylıqlar bar. Bul programma menen islesiw ushın ornatiw kompyuterge ornatiw ǵana jetkilikli. Interfeys tilleri ingliz hámde rus tillerden ibarat. Onı official dereginen júklep alıwǵa boladı

(<https://ospanel.io/>). Ol jerde úsh túrli versiyaları bar olar, OSPanel Ultimate, OSPanel Premium, OSPanel Basic.

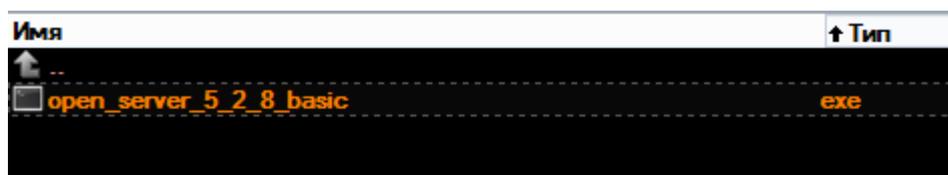
Versiyalarınń ózgeshelikleri:

ВЕРСИЯ	ULTIMATE	PREMIUM	BASIC
Базовые модули	Есть	Есть	Есть
ImageMagick	Есть	Есть	Есть
Git for Windows	Есть	Есть	Нет
MongoDB	Есть	Есть	Нет
PostgreSQL + PhpPgAdmin	Есть	Есть	Нет
Набор программ для веб-мастера	Есть	Нет	Нет
Размер до/после распаковки	1.33 ГБ / 8.87 ГБ	967 МБ / 7.40 ГБ	468 МБ / 4.68 ГБ

14-súwret. Open Server saytındaǵı versiyalarınń ózgeshelikleri.

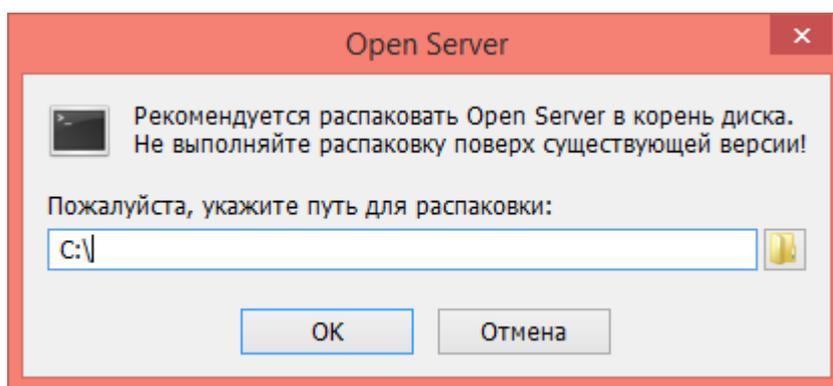
14-súwrette kórsetilgenindey Ultimate versiyası tolıq esaplanıp onda bul programmanıń barlıq múmkinshilikleri jámlengen hámde veb saytlardı jaratıwda as qatatın qosım programmalar jıyındısı da bar. Keyingi versiya Premium bolsa onda da barlıq múmkinshilikler bar, tek qosımsha programmalar jıyındısı kemis. Basic versiyası tolıq múmkinshille iye emes, onda tek programmalaştırıw ushın eń kerekli bolǵan nárseler bar. Bul proektti realizaciya qılıwda Premium versiaysınan paydalanıladı.

Open Server lokal server platformasını ornatiw hámde jumıs islew ushın onı sazlaw:

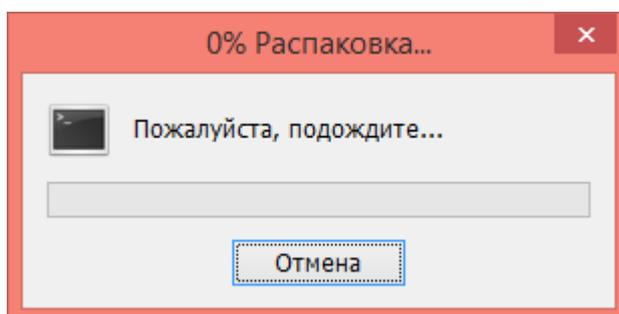
15-súwret. Open Server ornatiwıshı.

Birinshi náwbet jańadan júklengen Open Server ornatiwıshın direktoriyadan tawıp alıp onı iske túsiriw.

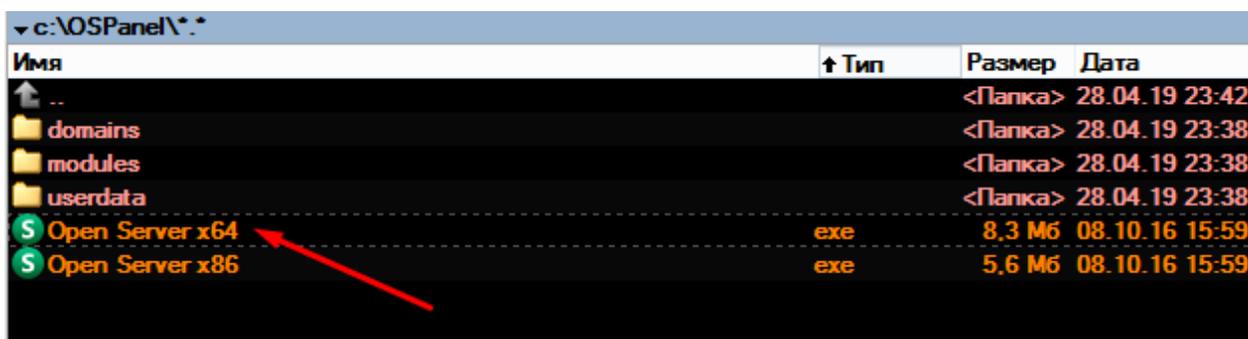
16-súwret. Ornatqıshqa fayllar jaylasatın ornın kórsetiw.

Iske túsirilgen ornatqısh programmanıń qay jerge ornatılıwın soraydı. Oń qaптaldağı túymeni basıw arqalı qálegen direktoriyaǵa jaylastırıwǵa boladı. Soń **OK** túymesi basıladı.

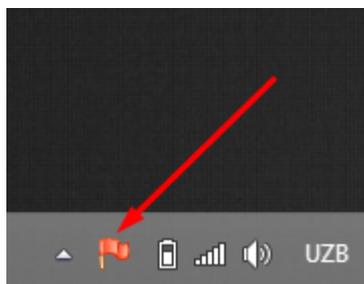
17-súwret. Kórsetilgen jerge fayllardı jaylastırıw.

Fayllar jaylastırılıp bolınǵasın kórsetilgen direktoriyanı ashıp kompyuterdiń processorınıń arxitekturasına baylanıslı versiyası (x64) iske túsiriledi.

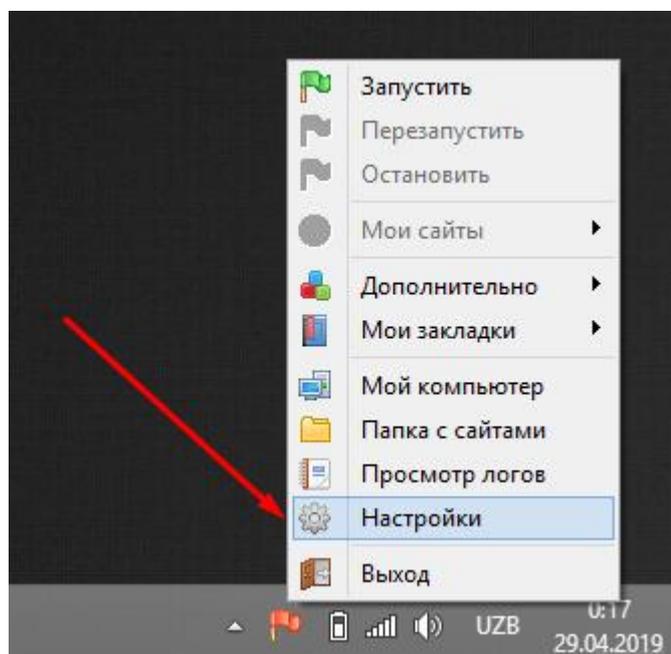
18-súwret. Open Serverdiń direktoriyaǵa jaylastırılǵan faylları.

Kerekli versiya tańlanıp iske túsirilgennen soń Open Server bul kompyuterde durıs islewi ushın kerekli qosımshaların (windows programmaliq komponentleri) ornatađı. Soń tómeńde treyde onıń qızıl flag kórinistegi ikonkası payda boladı.

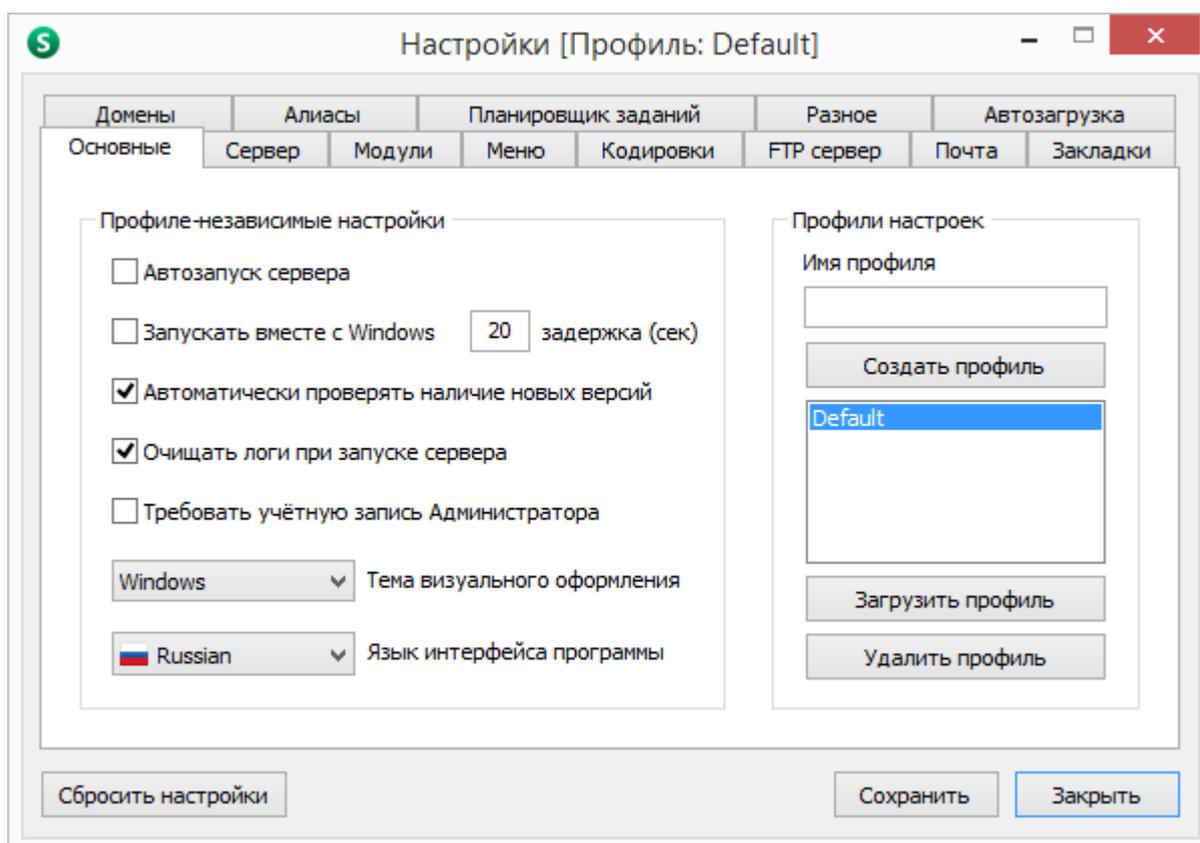

19-súwret. Qosılǵan kórinisi.

Qızıl flag bul serverdiń óshik turǵanlıǵın bildiredi. Onı qospastan aldın jumıs islew ushın kerekli dárejede sazlap alıw kerek. Server sazlamaları kóp hám olar vkladka kórinisinde usınıladı. Sazlamalardıń bunday kópligi, serverdiń imkánıyatları kóp ekenliginen xabar beredi, onı hár qanday programmist ózi qálegenshe sazlap ala beredi. Sazlamalardı ashıw ushın flag ústine bir márte basılǵanda panel ashıladı, usı qatardan “Настройки” túymesini tańlanadı.

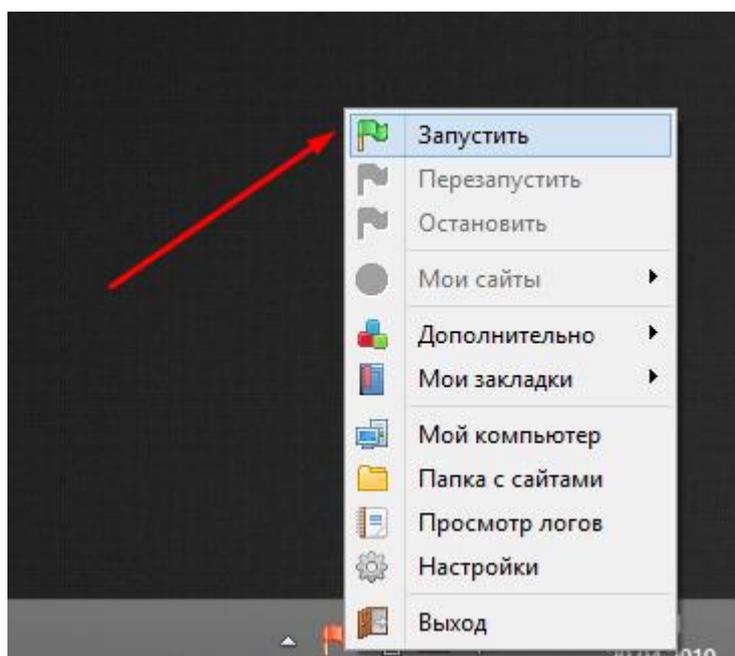

20-súwret. Sazlamalar túymesini.

21-сúwрет. Szalamar paneli kórinisi.

Kerekli szalamalardı kiritip bolgannan soń “Сохранить” túymesine basıladı. Onı iske túsiriw ushın paneldıń eń joqarısında “Запустить” túymesine basıladı.

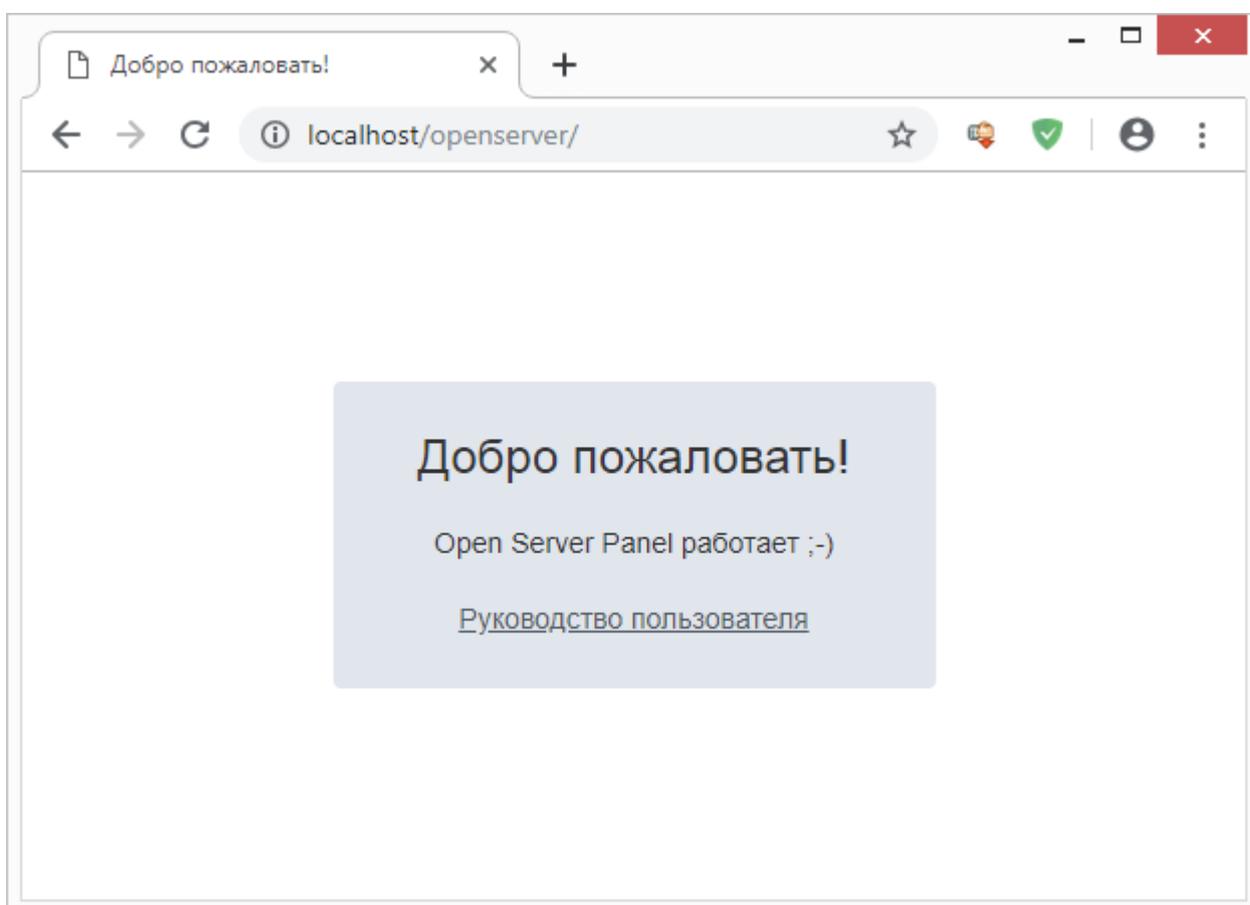

22-сúwрет. Serverdi iske túsiriw túymesі.

Server iske túsirilgen bolsa treydağı qızıl flag reńi jası reńge almasadı. Onıń islep turǵanın tekserip kóriw ushın brawzer adres teriw qatarında <http://localhost/openserver> adresi yamasa <http://127.0.0.1/openserver> (127.0.0.1 - bul lokal serverdiń ornatılǵan ip adresi esaplansa localhost onıń háripli maskası esaplanadı) teriledi.

23-súwret. Jasıl flag server iske túskenligi belgisi.

24-súwret. Brawzer aynasındağı nátiyje.

Bul Open Server islep turǵanlıǵı haqqındağı belgi bolıp tabıladı.

LARAVEL – PHP PROGRAMMALASTÍRÍW TILI FREYMVORKI

Azǵana tariyxınan:

Laravel *Taylor Otwell* tárepinen jaratılǵan bolıp **CodeIgniter** den funkcionalı kóp bolǵan alternativası esaplanadı. Laraveldiń birinshi beta relizi 2011-jıldıń 9-iyunında payda boldı, al Laravel 1 bolsa usı aydıń ózinde shıǵadı. Laravel 1 awtentifikaciyalar, lokalizaciyalar, modeller, kórinisler, sessiyalar, marshrutizaciyalar hám basqada mexanizmlerdi ózine qosadı.

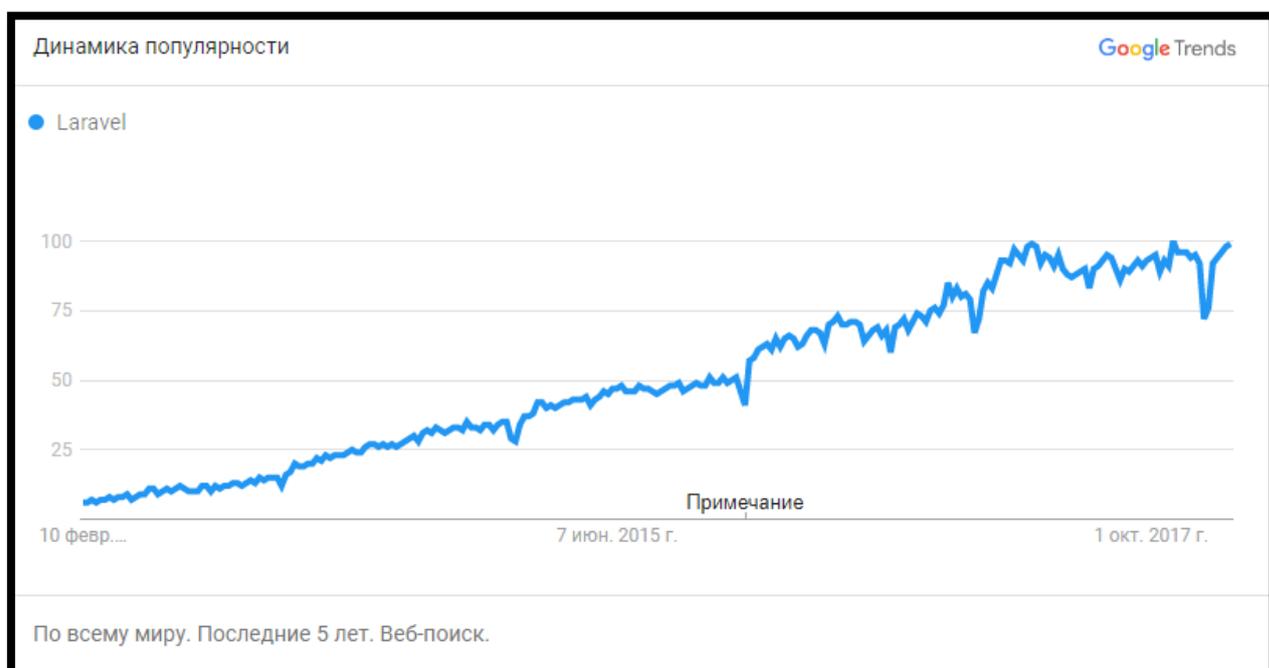
25-súwret. Laravel freymvorki logotipi.

Laravel – bul php tilinde jazılǵan freymvork.

Ol basqa freymvorklar siyaqlı biypul tárizde tarqaladı hámde ashıq kodlı sanaladı, onıń kodların bolsa GitHub tan tabıwǵa boladı.

Laravelde sayt jaratıw MVC (Model View Controller) modeline tiykarlangan halda ámelge asırıladı. Kópshilik onı eń jaqsı MVC freymvorklardıń biri sanaydı (bir tárepinen onıń jámaáti kóp bolǵanlıqtanda).

Bul freymvork php tilindegi freymvorklardıń eń belgili bolǵan, kóp nárselerdi wáde etetuǵın hám kóp qollanılauǵınlardıń dizimine arqayın kire aladı hámde ol korporativ dárejedegi hám jeke proektler ushın qollanılauǵın eń jaqsı freymvork ataǵına iye boldı. Freymvorktiń belgililik dárejesi ósip barmaqta:

26-сúwret. Laravel freymvorkiniń belgililik dárejesiniń ósiw grafıgi.

Laravel veb proektlerdi tez hám durıs jaratıwdı qálewshiler ushın tuwra keledi.

Jaratıw:

Laravelde baǵdarlamanı qálegen operacion sistemada jaratıwǵa boladı. Qálegen programmalaştırıwǵa qolaylı IDE (Integrallasqan Jaratıw Ortalıǵı) ni qollanıwǵa boladı, máselen PhpStorm (tekstli redaktorlar menen islesiwdi unatatınlar Visual Studio Code, Atom yamasa Sublime text ti paydalanıwları múmkin.

Bul jerde taǵı **Laravel IDE Helper Generator** – IDE lerde kod jazıp atırǵanda class yáki funkciya atların bas hárıbin jazǵan kórsetip turıwshı járdemshi paket kerek bolıwı múmkin.

Ekinshi paydalı ásbap **Composer** – freymvorkti jańalawshı hámde proektke qosımsha paketlerdi júklewshı esaplanadı. Onı tómendegi silteme arqalı jeke saytınan júklep alıwǵa boladı – <https://getcomposer.org>. Kóplegen PHP-paketler minimum nárseni talap etkenlikten baǵdarlamaǵa arqayın qosıladı.

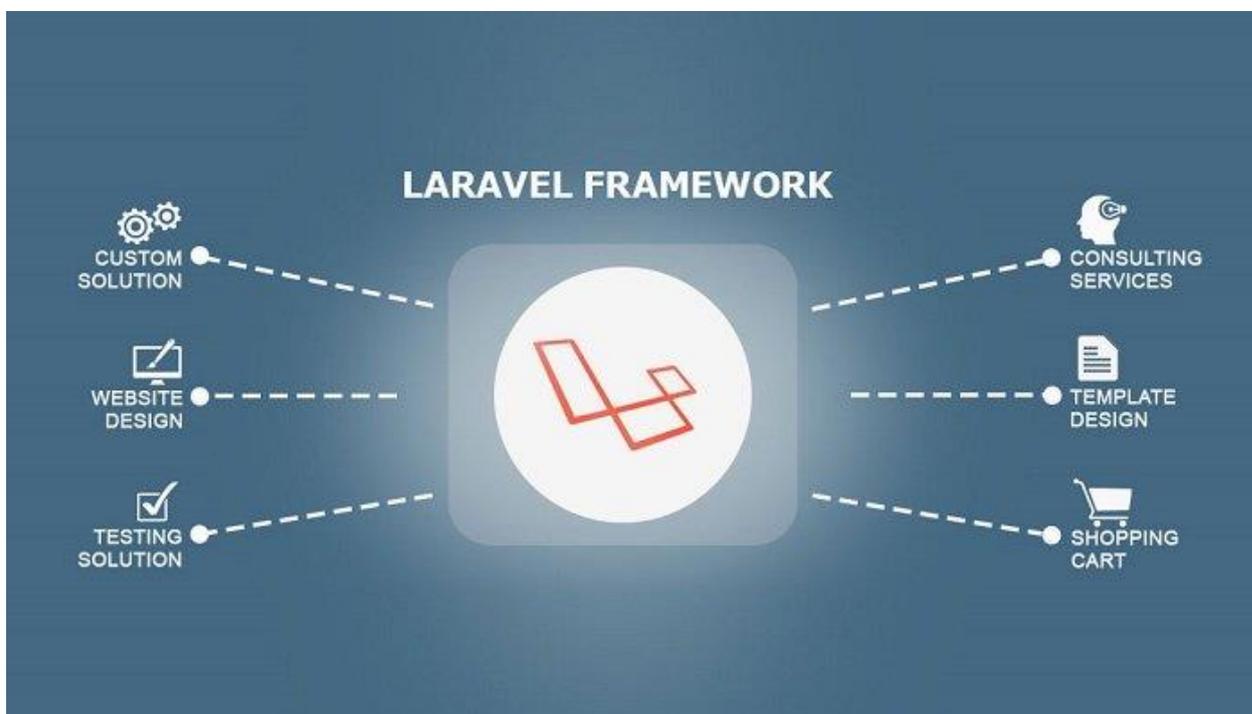
Qálegen proektti jaratqanda onı sınavdan ótkiziw kerek – Laravelde proekttiń funksionalın tekseriwshi (paydalanıwshınıń kóz qarasınan) funksional testler (Feature-testler) hámde proekttiń logikasın tekseriwshi modullıq testler (Unit-testler) inám etiledi.

Jáne bir paydalı ásbap – Laravel Debugbar, jazılğan kodtı kontrollawshı hám qáteligin kórsetiwshi (PHP Debug Bar da integraciyalanadı) paket esaplanadı. Ol zaproslardı baqlaydı, máselen SQL-zaproslardı optimizaciyalaw maxsetinde olardı baqlaydı.

Proektti jiynaw ushın **Laravel Mix** kerek boladı. Bul API – Laravel baǵdarlaması ushın Webpack jiyındısınıń instrukciyaların anıqlaw ushın qollanıladı.

Laraveldiń múmkinshilikleri:

Laravel – bul jaratıwda joqarı tezlik hámde ornatılğan jaqsı keshlew mexanizmi bolǵan jaratıwda kúshli hám universal qural esaplanadı.

27-súwret. Laravel freymvorki múmkinshilikleri.

Laravel ayaqqa waqtı menen turıp kiyatır, ol ózgartirilip hám islenip atır, bul keń kólemdegi jumslardı ámelge asırıwǵa mas keletuǵın zamanǵa say freymvork.

Laravel baǵdarlamaǵa kerelikli komponentlerdi oraylasqan tárizde qosıw imkánıyatın beriwshi servis-provayder (service provider) di qollanıwǵa múmkinshilik beredi.

Laravelde qálegen komponentlerdi arqayın keńeytiriwge boladı.

Hámde kırıwshi maǵlıwmatlardı qolaylı marshrutlaw hám validaciyalaw múmkinshiligın óz aldına bólek aytıp ketiw orınlı.

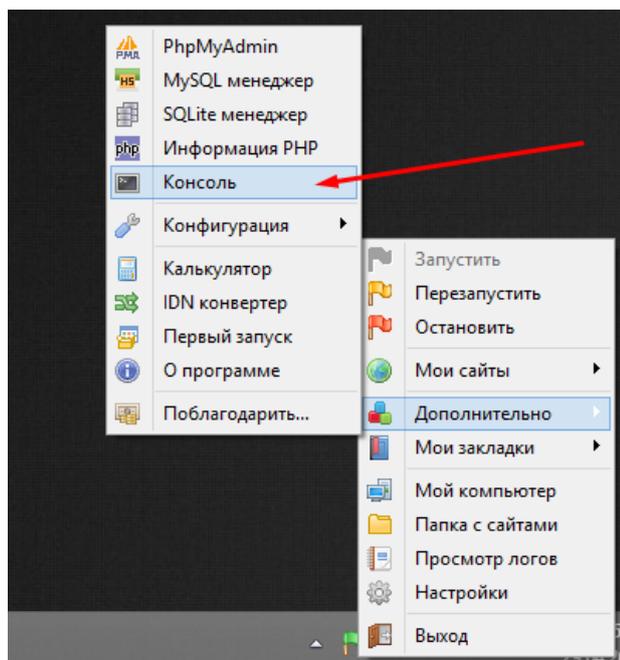
Laravle hár túrli maǵlıwmatlar bazaları menen islesiw imkánıyatın beredi, olardıń strukturasını ózgerteriw, ózgerislerdi biykarlaw hám t.b.

Larvelde jaratılǵan saytlar parqlanadı:

- keń funkcionalı menen (qálegen funkcionalǵa iye proekt jaratıwǵa boladı);
- qolaylı administraciyalıq paneli menen (arnawlı bir proektke hám onıń máselelerine baǵdarlap islewge boladı);
- maǵlıwmatlar bazasınıń joqarı dárejedeǵı qáwipsizligi menen (saytlar SQL-inyekciyalardan isenimli qorǵalǵan);
- masshtablasıwlıǵı (proektinıń funkcionalın arqayın keńeytiriwge boladı);

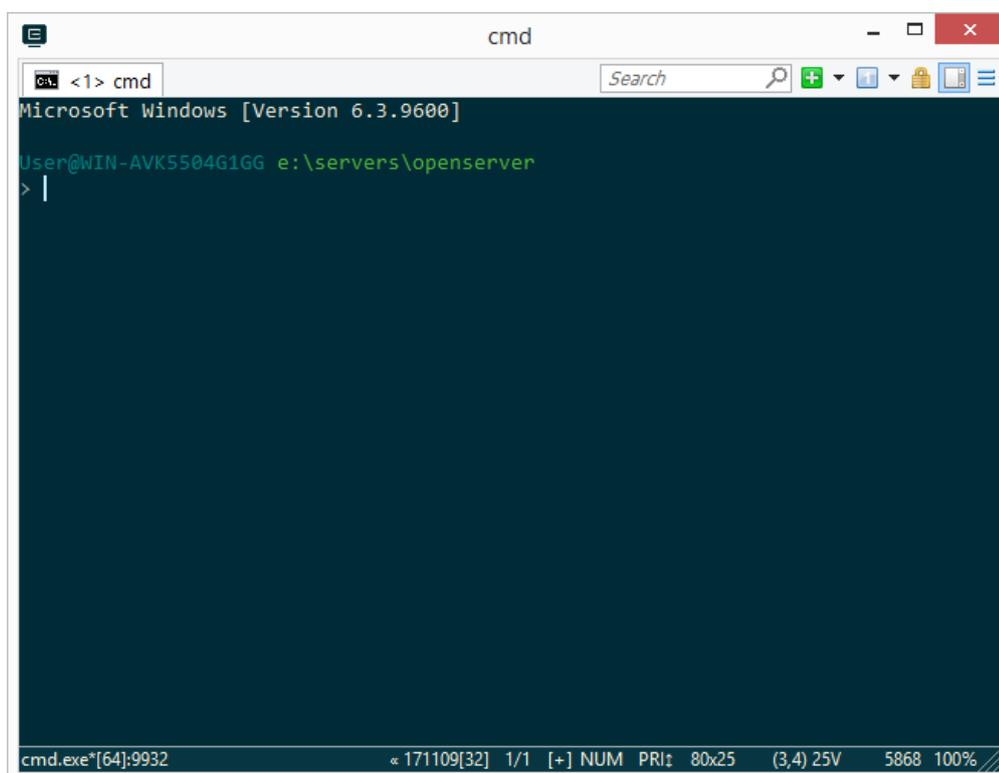
Laraveldi ornatiw:

Laravel ornatiw ushın baslı náwbette lokal server iske túsirilgen bolıwı kerek. Open Server lokal serverinde ornatiwlı terminal programması bar. Bul windows kommandalıq qatarlardı kiritiwshi programmanıń alternatıvası. Ol usı lokal serverde islew ushın sazlanǵan, onnan paydalanıw qolaylı. Bul terminaldıń kerelikligi sonda freymvorkti lokal serverge ornatiw ushın kerelikli kommandalıq qatarlar menen paydalanıwǵa tuwra keledi. Onı iske túsiriw ushın lokal server panelinde “Дополнительно” dep atalǵan bólim bar onda qosımsha kerelikli programmalıq úskeneler bar. Usı qatardan “Консоль” tańlanadı. Konsol – terminal bul bir mánili sózler.

28-сúwret. Terminal programmasınıń panelde jaylasqan ornı.

29-сúwrette terminal iske túsirilgen kórinisi sáwlelengen. Ol tiykarınan Open Serverdiń jaylasqan direktoriyasında ashıladı.

29-сúwret. Terminal birinshi iske túsiwi.

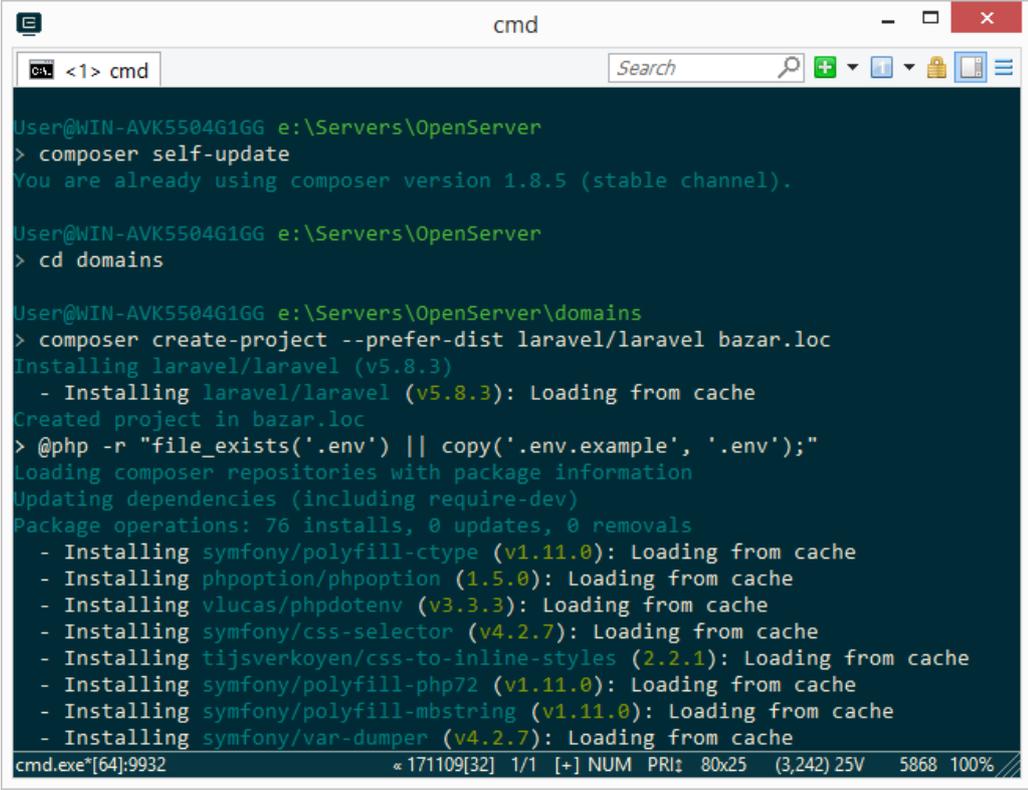
Terminalga tóمندegi kommandalar kiritiledi:

1. `composer self-update`
2. `cd domains`
3. `composer create-project --prefer-dist laravel/laravel bazar.loc`

1-komanda: Open Serverdín php versiyalarında paketlerdi basqarıwshı menedjer **Composer** aldınnan ornاتیlgan boladı, bul komanda Composerdi eń sońgı hám isenimli versiyasına jańalap beredi.

2-komanda: Domains direktoriyası ishine kırıwshı komanda. Barlıq proektler domains direktoriyası ishine jaylasadı.

3-komanda: Laravel freymvorkiniń eń sońgı qollanıwga bolatuǵın isenimli versiyasın ornátıp beredi.


```
cmd

User@WIN-AVK5504G1GG e:\Servers\OpenServer
> composer self-update
You are already using composer version 1.8.5 (stable channel).

User@WIN-AVK5504G1GG e:\Servers\OpenServer
> cd domains

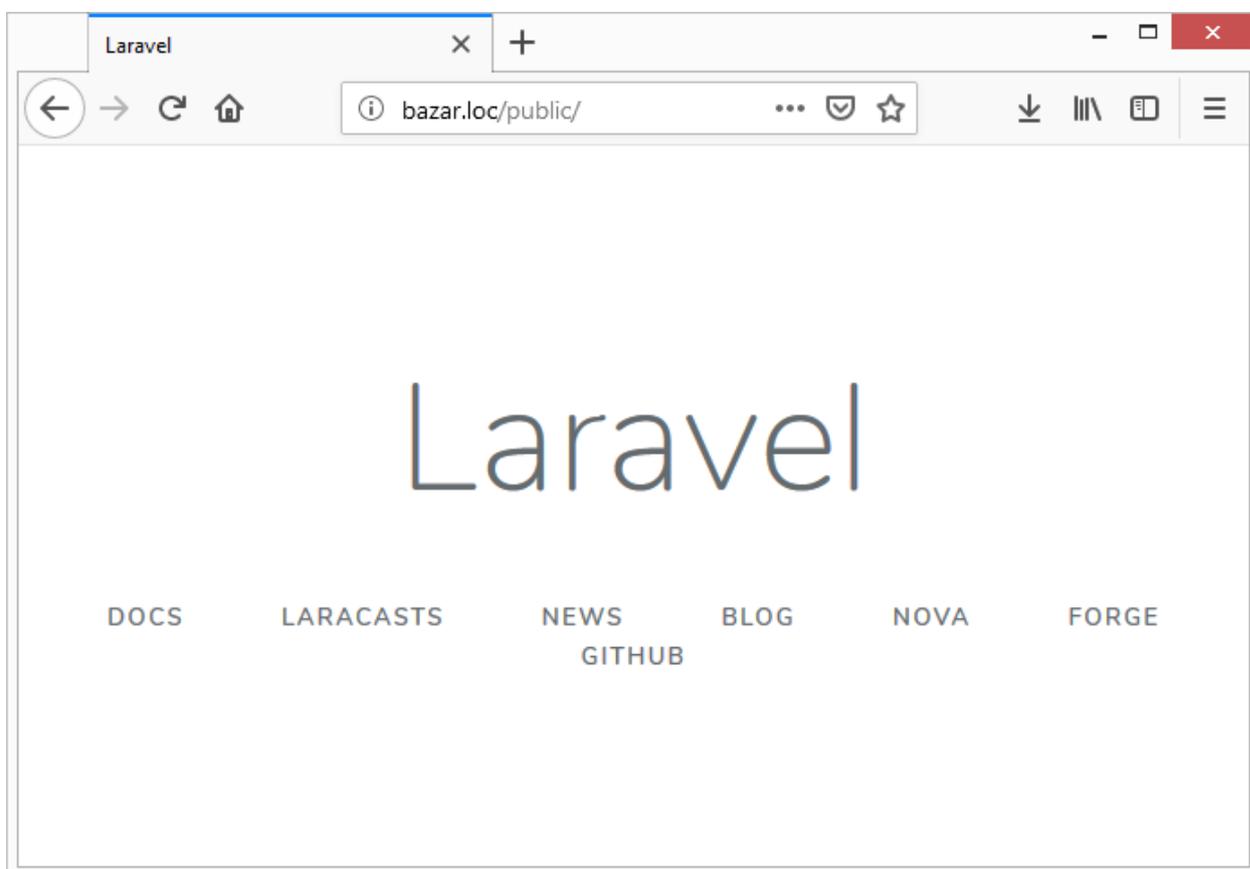
User@WIN-AVK5504G1GG e:\Servers\OpenServer\domains
> composer create-project --prefer-dist laravel/laravel bazar.loc
Installing laravel/laravel (v5.8.3)
- Installing laravel/laravel (v5.8.3): Loading from cache
Created project in bazar.loc
> @php -r "file_exists('.env') || copy('.env.example', '.env');"
Loading composer repositories with package information
Updating dependencies (including require-dev)
Package operations: 76 installs, 0 updates, 0 removals
- Installing symfony/polyfill-ctype (v1.11.0): Loading from cache
- Installing phoptioption/phoptioption (1.5.0): Loading from cache
- Installing vlucas/phpdotenv (v3.3.3): Loading from cache
- Installing symfony/css-selector (v4.2.7): Loading from cache
- Installing tijsverkoyen/css-to-inline-styles (2.2.1): Loading from cache
- Installing symfony/polyfill-php72 (v1.11.0): Loading from cache
- Installing symfony/polyfill-mbstring (v1.11.0): Loading from cache
- Installing symfony/var-dumper (v4.2.7): Loading from cache

cmd.exe*[64]:9932 171109[32] 1/1 [+] NUM PRI: 80x25 (3,242) 25V 5868 100%
```

30-súwret. Kiritilgen komandalar nátiyjeleri.

Laravel ornatiıp bolǵannan keyin, serverdi óshirip jaǵıw kerek, bunıń ushın server panelinde ekinshi qatarda “Перезапустить” degen sarı reńli flaglı túymege basıw kerek.

Laraveldi ornatiw komandası jiberilgende onıń eń aqırında “bazar.loc” degen qatar kiritip ketildi. Bul server direktoriyasındaǵı domains papkası ishine bazar.loc atlı papka jaratıp soń onıń ishine laraveldi ornatađı. Brawzer aynasın ashıp onıń URL adres kiritiw maydanına <http://bazar.loc/> adresin tergende proekt papkaları kórinedi, usı qatarda public degen papka ústine basılǵanda laraveldiń ádettegi birinshi beti ashıladı (31-súwret).

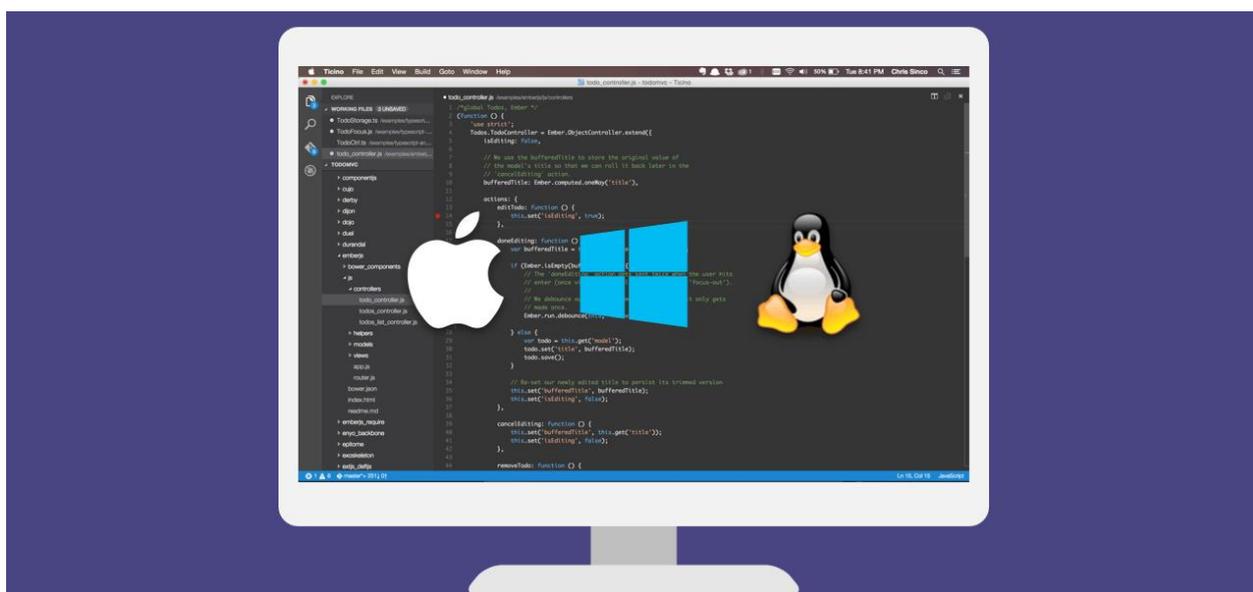
31-súwret. Laravel baǵdarlamasınıń birinshi beti.

Papka atı bunda proektin lokal adresi sıpatında ról oynaydı. Public papkası bolsa – bul brawzer saytqa kirgen kezindegi birinshi izleytuǵın indeks faylı jaylasatuǵın jer.

VISUAL STUDIO CODE – VEB PROGRAMMALASTIRIW USHIN TEKST REDAKTORI

Microsoft óziniń uzın tariyxında, jaratıw ushın arnalǵan kóplegen úskenelerdi shıǵardı. Biraq kópshilik hámme nárese ushın baǵdarlangan úlken hám kúshli IDE “kombayn” esaplangan Visual Studio nı jaqsı biledi. Bul produkt bir, eki on jıllıq ishinde rawajlanıp kelmekte hámde ol hár túrli funkciyalardı ózinde jámlep úlgerdi. Kópshilikke bul úskene júdá jaǵıp qalǵanlıǵı sebepli, onıń basqa platformalar (Mac OS X, Linux) ushın arnalǵan versiyaları shıǵama degen sorawlardıń berilgenligide ras. Bul sorawlarǵa kóplegen jaǵdaylarda yaq degen jawap qaytarılatuǵın edi. Sebebi bul IDE tek windows ushın mólsherlenip, kóplegen nárseler ol menen tıǵız baylanıslı bolǵanlıqtan, onı basqa platformalar ushın qayta jaratıw hám qımbat hám qolaysız bolatın edi.

Hámmege kútilmegen jańalıq bolǵanıday Microsoft birden úsh platformalarda, Linux, OS X hám álbette Windows ta isleytuǵın Visual Studio Code dep atalǵan taza produktın usındı. Toliq IDE funkciyalarına bas qatırmastan Microsoft programmisttiń eń kerekli instrumenti bolǵan – kod redaktorınan basladı. Visual Studio Code bul redaktor sanaladı, biraq keńeytire alıw arqalı IDE funkciyalarına iye esaplanadı.

32-súwret. Visual Studio Code úsh platformada isley alıwı.

Onda ASP.NET 5 yáki Node.js te veb proektlerdi jaratıwǵada boladı hámde hár qiyılı programmalastırıw tilleri JavaScript, TypeScript, C# lardı isletiwge boladı.

Qosımsha ásbaplar:

Visual Studio Code qosımsha ásbaplırsız ápiwayı tekst redaktorı bolıp qala beredi. Oǵan kerekli qosımshalardı ornatiw bul jaratıwshınıń maxsetine baylanıslı esaplanadı. Tórende ayırım php de programmalastırıw ushın kerekli qosımshalar keltirip ótiledi:

- **PHP IntelliSense** – php kodlardı avtomatik toltırıw ushın kerek;
- **PHP Debug** – php tilinde programmalastırıwda ketken qáte kemshiliklerdi kórsetedi;
- **Laravel Extension Pack** – bul laravelde proekt jaratıw ushın qosımsha kerek bolatuǵın qosımsha ásbaplar jıyındısı;
- **Git Extension Pack** – bul github penen islesiw ushın kerekli bolatuǵın ásbaplar jıyındısı.

Visual Studio Code tı ornatiw:

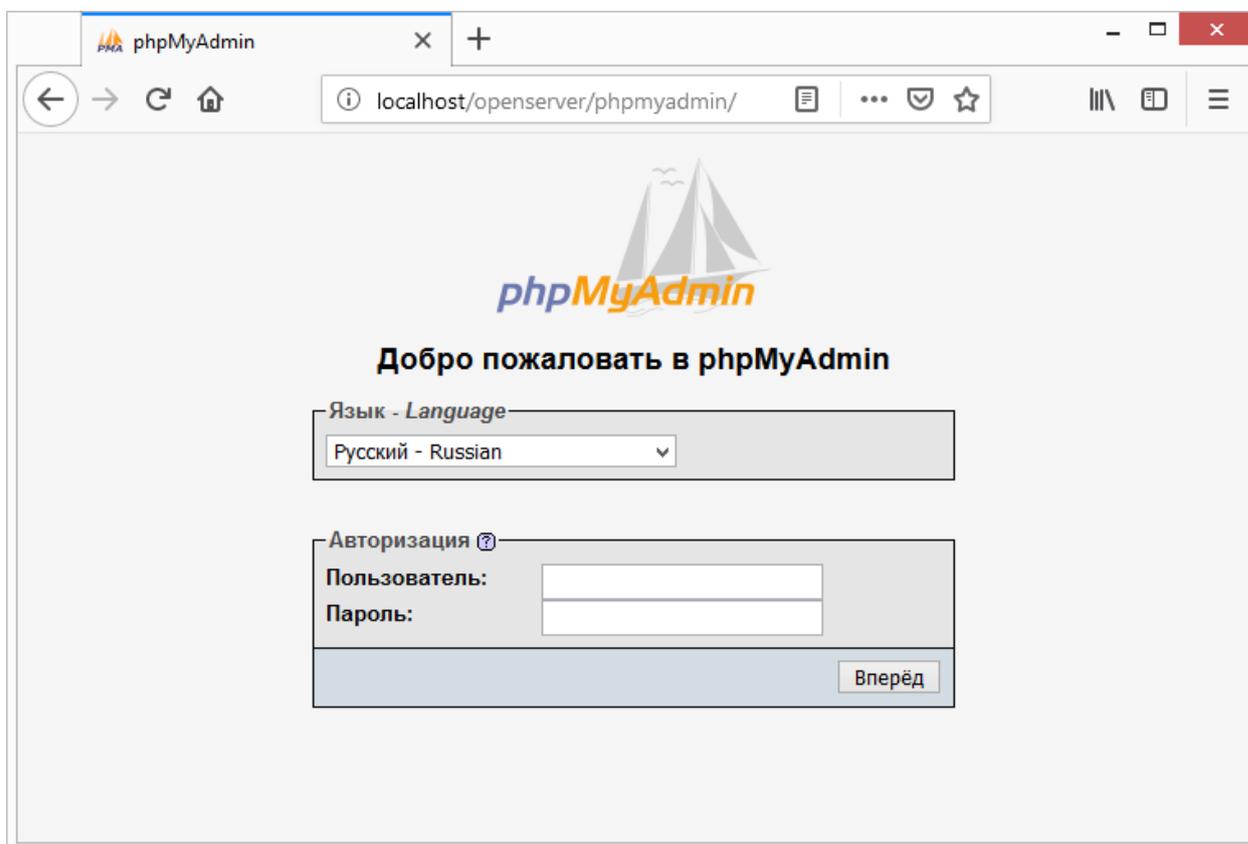
1. Windows ushın Visual Studio Code tı jeke saytınan júklep alıw kerek - <https://code.visualstudio.com/>;
2. Júklengen VSCodeSetup.exe faylına eki mártebe basıp ornatiqshtı iske túsiriw kerek;

III-BAP. ELEKTRON DAĞAZALAR MAYDANSHASÍN JARATÍW

3.1. MAĞLÍWMATLAR BAZASÍN JARATÍW

Mağlıwmatlar bazasın jaratıw ushın veb programmalaştırıwda eń belgili MySQL mağlıwmatlar bazasın basqarıw sisteması tańlandı. Mağlıwmatlar bazası bul hár qanday dinamikalıq saytlardıń tiykarı esaplanadı.

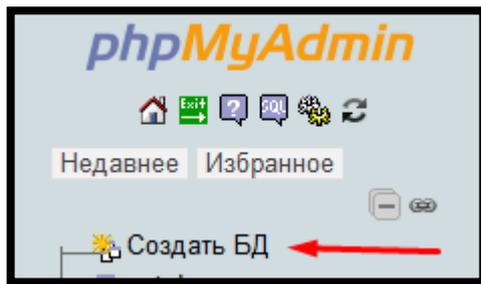
MySQL mağlıwmatlar bazasın basqarıw sistemasınan (**MBBS**) paydalanıw ushın, Open server lokal server programmasın iske túsirip, brawzer aynasında <http://localhost/openserver/phpmyadmin> adresi terilip 33-súwrette kórsetilgen kórinis payda boladı:

33-súwret. PhpMyAdmin basqarıw paneliniń avtorizaciya beti.

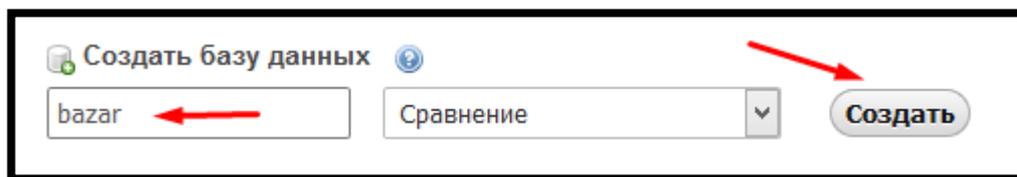
Bul jerde MySQL MBBS nıń basqarıw paneli esaplanǵan PhpMyAdmin ge avtorizaciya arqalı sistemaǵa kiriw soralıp tur. Bunıń ushın sistemanıń ózinde bolǵan avtorizaciyalıq mağlıwmatlardan, yaǵniy paydalanıwshı atı: root, al onıń paroli joq esaplanadı. Avtorizaciyadan tabıslı ótip, sistemaǵa kirgennen soń

maǵlıwmatlar bazasın jaratıw kerek boladı, bunıń ushın “Создать БД” túymesі basıladı (34-súwret).

34-súwret. Maǵlıwmatlar bazasın jaratıw.

Soń payda bolǵan interfeyste jaratılıwı kerek bolǵan maǵlıwmatlar bazasınıń atın kiritiw soraladı (35-súwret).

35-súwret. Maǵlıwmatlar bazasın jaratıw.

“Создать” túymesі basılǵannan soń, jaratılǵan maǵlıwmatlar bazasınıń atın basqa atlar qatarında kóriwge boladı.

Keyingi náwbette Laravel baǵdarlamasın jaratılǵan maǵlıwmatlar bazası menen biriktiriw kerek. Onıń ushın júklengen Laravel baǵdarlaması direktoriyasında, yaǵniy lokal serverdiń domains papkası ishindegi bazar.loc papkasında “.env” noqattan baslanǵan baǵdarlamanıń konfigurıyacıyalıq faylı bar. Usı fayldı tekstli redaktorda ashıp:

```
DB_DATABASE=bazar
DB_USERNAME=root
DB_PASSWORD=
```

“DB_DATABASE” mánisine jaratılǵan maǵlıwmatlar bazasınıń atın, yaǵniy “bazar”, “DB_USERNAME” mánisine “root”, al “DB_PASSWORD” mánisine

bolsa hesh náirse berilmeydi. Demek usı arqalı laravel baǵdarlaması jaratılǵan maǵlıwmatlar bazası menen biriktirildi.

Migraciyalar:

Migraciya bul laravel freymvorkiniń erekshe bir qásiyetleriniń biri bolıp sanaladı. Ol maǵlıwmatlar bazası ishinde tablicalardı jaratıw ushın xızmet qıladı. Onıń abzallıq tárepi sonda, maǵlıwmatlar bazasındaǵı tablicalar qolaysız sebep penen óship ketken jaǵdayda olardı migraciya arqalı jańadan jaratıp alıwǵa boladı. Durıs bul tablica ishindegi bar bolǵan maǵlıwmatlardı qayta tiklep bermeydi, biraq ol barlıq tablicalardı qoldan jańadan oylanıp, bas qatırıp jaratıwdıń aldın aladı.

Migraciyanı jaratıw ushın lokal serverdiń “КОНСОЛЬ” programmasın iske túsirip onda lokal serverdegi domains direktoriyasına kirip, soń bazar.loc direktoriyasına ótiw kerek hám migraciya jaratıw ushın belgilengen komandanı kiritiw kerek boladı. Bunıń ushın:

```
1. cd domains
2. cd bazar.loc
3. php artisan make:migration create_test_table
```

komandaları kiritiledi. Bul jerde “create_test_table” qatarınıń mánisi sonda, sınaw ushın test dep atalǵan tablicanı jaratıwshı migraciyanı payda etip beredi.

Jaratılǵan test tablicası migraciyası:

```
public function up()
{
    Schema::create('test', function (Blueprint $table) {
        $table->increments('id');
        $table->timestamps();
    });
}

public function down()
{
    Schema::dropIfExists('test');
}
```

1. Articles tablicası migraciyası:

```
public function up()
{
    Schema::create('articles', function (Blueprint $table) {
        $table->increments('id');
        $table->integer('category_id')->unsigned();
        $table->integer('subcat_id')->unsigned()->nullable();
        $table->integer('subsub_id')->unsigned()->nullable();
        $table->integer('user_id');
        $table->string('title');
        $table->string('slug')->nullable();
        $table->text('content');
        $table->enum('type', ['PRIVATE', 'BUSINESS']);
        $table->enum('condition', ['NEW', 'SECOND-HAND'])->nullable();
        $table->integer('price')->nullable;
        $table->enum('currency', ['SUM', 'C.U'])->default('SUM');
        $table->boolean('treaty')->default(0);
        $table->json('photos')->nullable();
        $table->string('region_id');
        $table->string('city_id');
        $table->enum('status', ['PUBLISHED', 'DRAFT'])->default('DRAFT');
        $table->date('date');
        $table->integer('view')->default(0);
        $table->boolean('featured')->default(0);
        $table->timestamps();
        $table->softDeletes();
    });
}

public function down()
{
    Schema::drop('articles');
}
```

2. Categories tablicası migraciyası:

```
public function up()
{
    Schema::create('categories', function (Blueprint $table) {
        $table->increments('id');
        $table->integer('parent_id')->default(0)->nullable();
        $table->integer('lft')->unsigned()->nullable();
        $table->integer('rgt')->unsigned()->nullable();
        $table->integer('depth')->unsigned()->nullable();
        $table->string('name');
        $table->string('name_kr');
```

```

        $table->string('image');
        $table->timestamps();
        $table->softDeletes();
    });
}

public function down()
{
    Schema::drop('categories');
}

```

3. Subcats tablicası migraciyası:

```

public function up()
{
    Schema::create('subcats', function (Blueprint $table) {
        $table->increments('id');
        $table->integer('cat_id');
        $table->integer('parent_id')->default(0)->nullable();
        $table->integer('lft')->unsigned()->nullable();
        $table->integer('rgt')->unsigned()->nullable();
        $table->integer('depth')->unsigned()->nullable();
        $table->string('name');
        $table->string('name_kr');
        $table->timestamps();
        $table->softDeletes();
    });
}

public function down()
{
    Schema::dropIfExists('subcats');
}

```

4. Subsubcats tablicası migraciyası:

```

public function up()
{
    Schema::create('subsubcats', function (Blueprint $table) {
        $table->increments('id');
        $table->integer('subcat_id');
        $table->integer('parent_id')->default(0)->nullable();
        $table->integer('lft')->unsigned()->nullable();
        $table->integer('rgt')->unsigned()->nullable();
        $table->integer('depth')->unsigned()->nullable();
        $table->string('name');
    });
}

```

```

        $table->string('name_kr');
        $table->timestamps();
        $table->softDeletes();
    });
}

public function down()
{
    Schema::dropIfExists('subsubcats');
}

```

5. Regions tablicası migraciyası:

```

public function up()
{
    Schema::create('regions', function (Blueprint $table) {
        $table->increments('id');
        $table->integer('parent_id')->default(0)->nullable();
        $table->integer('lft')->unsigned()->nullable();
        $table->integer('rgt')->unsigned()->nullable();
        $table->integer('depth')->unsigned()->nullable();
        $table->string('name');
        $table->string('name_kr');
        $table->bigInteger('people')->nullable();
        $table->double('longitude')->nullable();
        $table->double('latitude')->nullable();
        $table->timestamps();
    });
}

public function down()
{
    Schema::dropIfExists('regions');
}

```

6. Cities tablicası migraciyası:

```

public function up()
{
    Schema::create('cities', function (Blueprint $table) {
        $table->increments('id');
        $table->integer('parent_id')->default(0)->nullable();
        $table->integer('region_id')->default(0)->nullable();
        $table->integer('lft')->unsigned()->nullable();
        $table->integer('rgt')->unsigned()->nullable();
        $table->integer('depth')->unsigned()->nullable();
    });
}

```

```

        $table->string('name');
        $table->string('name_kr');
        $table->bigInteger('people')->nullable();
        $table->double('longitude')->nullable();
        $table->double('latitude')->nullable();
        $table->timestamps();
    });
}

public function down()
{
    Schema::dropIfExists('cities');
}

```

7. Favourites tablicası migraciyası:

```

public function up()
{
    Schema::create('favourites', function (Blueprint $table) {
        $table->increments('id');
        $table->integer('user_id');
        $table->integer('add_id');
        $table->timestamps();
    });
}

public function down()
{
    Schema::dropIfExists('favourites');
}

```

8. Tags tablicası migraciyası:

```

public function up()
{
    Schema::create('tags', function (Blueprint $table) {
        $table->increments('id');
        $table->string('name');
        $table->timestamps();
        $table->softDeletes();
    });
}

public function down()
{
    Schema::drop('tags');
}

```

```
}
```

9. Users tablicası migraciyası:

```
public function up()
{
    Schema::create('users', function (Blueprint $table) {
        $table->increments('id');
        $table->string('name');
        $table->string('email')->unique()->nullable();
        $table->string('phone')->unique();
        $table->string('password');
        $table->boolean('account_active')->default(0);
        $table->string('api_token', 255)->nullable();
        $table->rememberToken();
        $table->timestamps();
    });
}

public function down()
{
    Schema::dropIfExists('users');
}
```

10. Settings tablicası migraciyası:

```
public function up()
{
    Schema::create('settings', function (Blueprint $table) {
        $table->increments('id');
        $table->string('key')->unique();
        $table->string('name');
        $table->string('description')->nullable();
        $table->text('value')->nullable();
        $table->text('field');
        $table->tinyInteger('active');
        $table->timestamps();
    });
}

public function down()
{
    Schema::drop('settings');
}
```

Joqarıda eń tiykarǵı tablicaların migraciyaları keltirip ótildi. Bul migraciyalardı tablicalarǵa aylandırıw ushın “Консоль” da tómendegi komanda kiritiledi:

php artisan migrate

Таблица	Действие	Строки	Тип	Сравнение	Размер	Фрагментировано
articles	Обзор Структура Поиск Вставить Очистить Удалить	4	InnoDB	utf8mb4_unicode_ci	16 КзБ	-
article_tag	Обзор Структура Поиск Вставить Очистить Удалить	0	InnoDB	utf8mb4_unicode_ci	16 КзБ	-
categories	Обзор Структура Поиск Вставить Очистить Удалить	2	InnoDB	utf8mb4_unicode_ci	32 КзБ	-
cities	Обзор Структура Поиск Вставить Очистить Удалить	1	InnoDB	utf8mb4_unicode_ci	16 КзБ	-
favourites	Обзор Структура Поиск Вставить Очистить Удалить	0	InnoDB	utf8mb4_unicode_ci	16 КзБ	-
migrations	Обзор Структура Поиск Вставить Очистить Удалить	15	InnoDB	utf8mb4_unicode_ci	16 КзБ	-
password_resets	Обзор Структура Поиск Вставить Очистить Удалить	0	InnoDB	utf8mb4_unicode_ci	16 КзБ	-
permissions	Обзор Структура Поиск Вставить Очистить Удалить	11	InnoDB	utf8mb4_unicode_ci	32 КзБ	-
permission_roles	Обзор Структура Поиск Вставить Очистить Удалить	13	InnoDB	utf8mb4_unicode_ci	32 КзБ	-
permission_users	Обзор Структура Поиск Вставить Очистить Удалить	0	InnoDB	utf8mb4_unicode_ci	32 КзБ	-
regions	Обзор Структура Поиск Вставить Очистить Удалить	1	InnoDB	utf8mb4_unicode_ci	16 КзБ	-
roles	Обзор Структура Поиск Вставить Очистить Удалить	3	InnoDB	utf8mb4_unicode_ci	32 КзБ	-
role_users	Обзор Структура Поиск Вставить Очистить Удалить	2	InnoDB	utf8mb4_unicode_ci	32 КзБ	-
settings	Обзор Структура Поиск Вставить Очистить Удалить	0	InnoDB	utf8mb4_unicode_ci	32 КзБ	-
subcats	Обзор Структура Поиск Вставить Очистить Удалить	1	InnoDB	utf8mb4_unicode_ci	16 КзБ	-
subsubcats	Обзор Структура Поиск Вставить Очистить Удалить	1	InnoDB	utf8mb4_unicode_ci	16 КзБ	-
tags	Обзор Структура Поиск Вставить Очистить Удалить	0	InnoDB	utf8mb4_unicode_ci	32 КзБ	-
users	Обзор Структура Поиск Вставить Очистить Удалить	2	InnoDB	utf8mb4_unicode_ci	48 КзБ	-
18 таблиц	Всего	56	InnoDB	utf8_general_ci	448 КзБ	0 Байт

36-сúwрет. Migraciya nátiyjesi.

3.2. SAYTTÍN DIZAYNÍN JARATÍW

Keyińgi náwbet sayttıń dizaynın jaratıw esaplanadı. Sebebi sayttıń payda bolǵan dizaynına qarap PHP tilinde oǵan arqa tárep kod jazıladı. Dizayndı jaratıwda veb saytlardıń tiykarı bolǵan gipertekstlerdi razmetkalaw tili HTML hámde kaskadlı stiller tablicası CSS te qollanıldı. Bul eki til dúnyá kóz kórgen barlıq saytlardıń negizi esaplanadı, ásirese HTML. HTML bul sayttıń dizaynınıń strukturasını jaratıw ushın xızmet qıladı. Qay zat qay jerde jaylasıwı kerекligin áynen usı til arqalı ámelge asırıladı. Mısalı: sayttıń joqarı bóliminde logotip, menyu, tillerd almastırıw, hámde kózi ázziler ushın qosımsha versiya jaylastırılıwı múmkin, al onıń ortasında paydalanıwshıǵa usınıw kerек bolǵan maǵlıwmatlar járiyalanadı, onıń eki qaptalında bolsa, izlew, tegler, izlew ushın qosımshalar, reklama hám basqada informaciya beriwshi qosımshalar jaylastırılıwǵa boladı, astıńǵı bólekke bolsa

informatsionaliq maǵlıwmatlar qoyıladı, sayt avtorları haqqında maǵlıwmat, administrator telefon nomeri, email adresi, paydalanıw qaǵıydaları, konfidentsiyalıq politikası siyaqlı maǵlıwmatlar boladı. CSS bolsa usı jaylastırılǵan maǵlıwmatlar brawzer aynasında qanday kóriniste, reńi, pozitsiyası, shrift ólshemin beriw hám basqada dizaynǵa baylanıslı barlıq xızmetlerdi atqaradı.

Laravelde dizaynlar menen islesiwshi blade dep atalǵan shablonǵa aylandırıwshı ózgesheligi bar. Ol dizayndı bóleklerge ajratıw arqalı, dizayndı optimallasıtıradı. Yaǵniy sayttıń on beti bolsa sol on betinde birdey maǵlıwmat qaytalana beretuǵın jaǵdayları da bar. Barlıq jerde birdey biraq qaytalana beretuǵın maǵlıwmatlardı ajratıp alıp, barlıq jerde kórsetiwge boladı. Bul álbette PHP tili arqalı ámelge asırıladı. Blade bolsa usı qásiyetti elede rawajlandırǵan, jetilistirgen. Bul arqalı dizayn jeńillesedi. Bunday maǵlıwmatlar, sayttıń joqarı bólegi, qaptalǵı, astıńǵı bólekleri esaplanadı.

Master blade:

Master blade bul dizaynnıń eń tiykarǵı bólegi. Barlıq jaratılǵan betler usı arqalı járiyalanadı.

```
<!DOCTYPE html>
<html>
<head>
  @include('pages.inc.head')
</head>
<body>
  <!-- ***** Begin navbar ***** -->
  @include('pages.inc.header')
  <!-- ***** End navbar ***** -->

  <!-- ***** Begin content ***** -->
  @yield('content')
  <!-- ***** End content ***** -->

  <!-- ***** Begin footer ***** -->
  @include('pages.inc.footer')
  <!-- ***** End footer ***** -->

  <!-- ***** Begin scripts ***** -->
  @include('pages.inc.scripts')
```

```

<!-- ***** End scripts ***** -->
</body>
</html>

```

Index blade:

Bul saytqa eń birinshi kirgende payda bolatuǵın bet esaplanadı. Onda joqarǵı panel, izlew, kategoriyalar, eń aqırǵı járiyalanǵan daǵazalar hámde sayttıń tómeni bólimi payda boladı.

```

@extends('layouts.master')
@section('content')
<div class="container">
  {{-- search panel --}}
  <form action="{{ url('search') }}" method="get">
  <div class="row" style="margin-top: 80px;">
  <div class="form-group-md col-xs-12 col-md-12 col-sm-12 col-lg-12" style="margin-
  bottom: 15px;">
  @if(session('post_success_msg'))
  <div class="alert alert-success alert-dismissible">
  <button type="button" class="close" data-dismiss="alert" aria-
  hidden="true">&times;</button>
  <h4><i class="fa fa-check"></i> {{ trans('translate.success_post') }}</h4>
  <p>{{ session('post_success_msg') }}</p>
  </div>
  @endif
  @if(session('error_post_msg'))
  <div class="alert alert-success alert-dismissible">
  <button type="button" class="close" data-dismiss="alert" aria-
  hidden="true">&times;</button>
  <h4><i class="fa fa-exclamation-triangle"></i> {{ trans('translate.error_post')
  }}</h4>
  <p>{{ session('error_post_msg') }}</p>
  </div>
  @endif
  <input type="text" name="query" class="form-control box-shadow" style="height: 40px"
  placeholder="{{ trans('translate.what_you_looking') }}">
  </div>
  </div>
  <div class="row">
  <div class="form-group col-md-4 col-sm-6 col-lg-4">
  <select name="city" class="selectpicker box-shadow" data-live-search-placeholder="{{
  trans('translate.search') }}" title="<i class='fa fa-map-marker'></i> {{
  trans('translate.select_region') }}" data-style="search" data-width="100%">
  <optgroup label="{{ trans('translate.qaraqalpaqstan') }}">
  @foreach($cities as $city)
  <option value="{{ $city->id }}">
    @if(config('app.locale') == 'ru')
    {{ $city->name }}

```

```

        @elseif(config('app.locale') == 'kr')
            {{ $city->name_kr }}
        @endif
    </option>
</foreach>
</optgroup>
</select>
</div>
<div class="form-group col-md-4 col-sm-6 col-lg-4">
<select name="cat" class="selectpicker box-shadow" data-live-search-
placeholder="Search" data-actions-box="true" data-live-search-placeholder="Искать"
data-actions-box="true" title="<i class='fa fa-tags'></i> {{ trans('translate.sel-
cat') }}" data-style="search" data-width="100%">
{{--<option data-icon="fa fa-heart">option1</option>--}}
@foreach($cats as $cat)
@if(config('app.locale') == 'ru')
<option value="{{ $cat->id }}">{{ $cat->name }}</option>
@elseif(config('app.locale') == 'kr')
<option value="{{ $cat->id }}">{{ $cat->name_kr }}</option>
@endif
@endforeach
</select>
</div>
<div class="form-group col-md-4 col-lg-4 col-xs-12">
<button type="submit" class="btn btn-block box-shadow search"><i class="fa fa-
search"></i> {{ trans('translate.search') }}</button>
</div>
</div>
</form>

{{-- category panel --}}
<div class="row">
<div class="col-lg-12 col-md-12 col-sm-12 col-12">
<h1 class="headerT text-center">{{ trans('translate.search_category') }}</h1>
<div class="line"></div>
</div>
</div>
<div class="row">
@foreach($cats as $cat)
<div class="col-lg-2 col-md-3 col-sm-3 col-xs-4 viewCat catwithIcon">
<a href="{{ url('cat', ['id' => $cat->id]) }}" class="box-shadow">

<p class="text-center cat-title" style="color: #777; margin-bottom: 0;">
@if(config('app.locale') == 'ru')
<span class="categoryIcon">{{ $cat->name }}</span>
@elseif(config('app.locale') == 'kr')
<span class="categoryIcon">{{ $cat->name_kr }}</span>
@endif
</p>
</a>

```

```

</div>
@endforeach
</div>

{{-- vip ads --}}
<div class="row">
<div class="col-12">
<h1 class="text-center headerT">{{ trans('translate.latest') }}</h1>
<div class="line"></div>
</div>
</div>
<div class="row rowView latest-ads">
@foreach($latest as $ad)
@php
$city = \App\Models\City::select('name', 'name_kr')->find($ad->city_id);
@endphp
<div class="col-lg-3 col-md-3 col-sm-4 col-xs-6 mainView view">
<a href="{{ url('details', ['id' => $ad->id]) }}" class="box-shadow">
<p class="text-center">
@if(!empty($ad->photos))

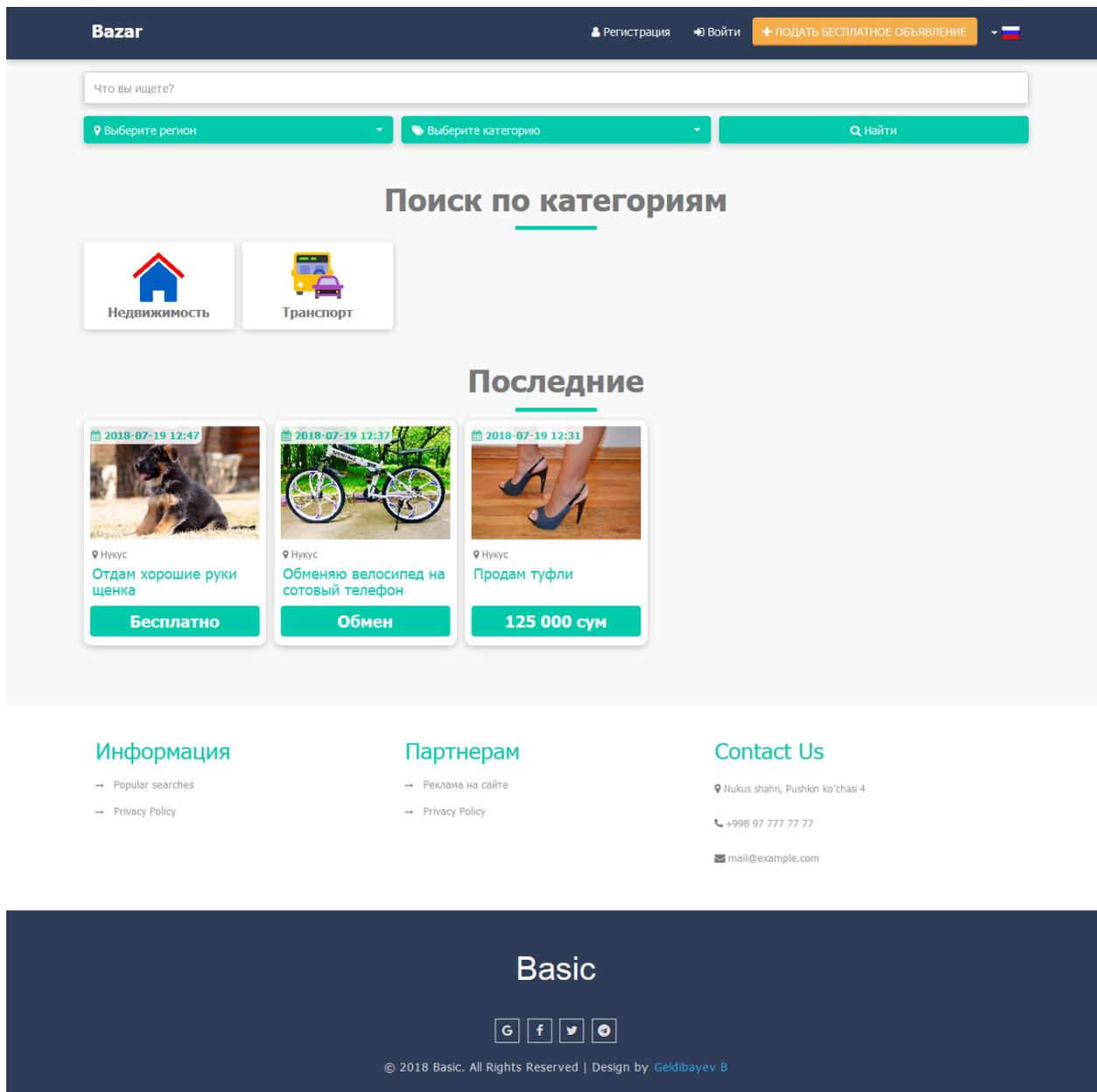
@else

@endif
</p>
<p class="time">
<i class="fa fa-calendar"></i> {{ substr($ad->created_at, 0, 16) }}
</p>
<div class="mySize">
<p class="text-left place">
<i class="fa fa-map-marker"></i> @if(config('app.locale') == 'ru') {{ $city->name }}
@endif
@if(config('app.locale') == 'kr') {{ $city->name_kr }} @endif
</p>
<div class="clearfix"></div>
<h5 class="title text-center title-hidden">{{ $ad->title }}</h5>
</div>
<button class="btn btn-block price">
@if($ad->price == "0")
{{ trans('translate.free') }}
@endif
@if(empty($ad->price))
{{ trans('translate.exchange') }}
@endif
@if(strlen($ad->price) > 0)
<span class="cena-mask">{{ $ad->price }}</span> @if($ad->currency == 'SUM'){{
trans('translate.sum') }}@elseif($ad->currency == 'C.U'){{ trans('translate.c_u')
}}@endif
@endif
</button>
</a>
</div>
@endforeach

```

```
</div>
{{ $latest->links('vendor.pagination.mypaginate') }}
</div>
@endsection
```

Ol tómen degi kóriniste:

37-súwret. Bas bet kórinisi.

Filter blade:

Bas bettegi kategoriyalarga ótilgende filtraciya beti ashiladi. Ya'niy onda usi kategoriyağa tiyisli dağazalar shıgadi:

```
@extends('layouts.master')
@section('content')
<div class="container">
<div class="row filter-panel">
<div class="col-12">
<h1 class="text-center headerT">{{ trans('translate.result-search') }}</h1>
<div class="line"></div>
</div>
<div class="" style="margin-top: 20px;">
<div class="form-group-md col-xs-10 col-md-11 col-sm-11 col-lg-11" style="margin-
bottom: 15px;">
<input type="text" name="query" class="form-control box-shadow" placeholder="{{
trans('translate.what_you_looking') }}" @if(isset($this_query)) value="{{ $this_query
}}" @endif>
</div>
<div class="form-group col-md-1 col-lg-1 col-xs-2 col-sm-1">
<button id="filter-button" type="button" class="btn btn-block box-shadow search"><i
class="fa fa-sliders" id="fa-sliders"></i></button>
</div>
</div>
</div>
</div>
<div class="row">
<div class="filter-block" style="display: none;">
<div class="container" style="margin-top: 10px;">
<div class="panel panel-default">
<div class="panel-body">
<form class="form-inline" role="form">
<div class="form-group" style="margin-top: 5px; margin-bottom: 5px;">
<label class="filter-col" style="margin-right:0;" for="price">Цена:</label>
<input id="price" type="number" class="form-control input-sm" placeholder="Цена от">
</div>
<div class="form-group" style="margin-top: 5px; margin-bottom: 5px;">
<input type="number" class="form-control input-sm" placeholder="Цена до">
</div>
<div class="form-group" style="margin-top: 5px; margin-bottom: 5px;">
<label class="filter-col" style="margin-right:0;">Цена по:</label>
<button type="submit" style="" class="btn btn-default filter-col">
<i class="fa fa-sort-amount-asc"></i>
</button>
<button type="submit" class="btn btn-default filter-col">
<i class="fa fa-sort-amount-desc"></i>
</button>
</div>
<div class="form-group" >
<label class="filter-col" style="margin-right:0;">Только:</label>
```

```

<input id="exchange" type="checkbox" name="">
<label for="exchange" style="padding-right: 5px;">
Обмен
</label>
<input id="free" type="checkbox" name="">
<label for="free">
Бесплатно
</label>
</div>
<div class="form-group" style="margin-top: 5px; margin-bottom: 5px;">
<label class="filter-col" style="margin-right:0;">Дата:</label>
<button type="submit" style="" class="btn btn-default filter-col">
<i class="fa fa-sort-amount-asc"></i>
</button>
<button type="submit" class="btn btn-default filter-col">
<i class="fa fa-sort-amount-desc"></i>
</button>
</div>
<div class="form-group" style="margin-top: 5px; margin-bottom: 5px;">
<label class="filter-col" style="margin-right:0;" for="region">Регион:</label>
<select id="region" class="form-control">
<option value="">{{ trans('translate.select') }}</option>
@foreach($cities as $city)
<option value="{{ $city->id }}">{{ $city->name }}</option>
@endforeach
</select>
</div>
<div class="form-group" style="margin-top: 5px; margin-bottom: 5px;">
<label class="filter-col" style="margin-right:0;" for="cities">Город:</label>
<select id="cities" class="form-control">
<option value="">{{ trans('translate.select') }}</option>
@foreach($cities as $city)
<option value="{{ $city->id }}">{{ $city->name }}</option>
@endforeach
</select>
</div>
<div class="form-group" style="margin-top: 5px; margin-bottom: 5px;">
<label class="filter-col" style="margin-right:0;" for="cat">Категория:</label>
<select id="cat" class="form-control">
<option value="">{{ trans('translate.select') }}</option>
@foreach($cities as $city)
<option value="{{ $city->id }}">{{ $city->name }}</option>
@endforeach
</select>
</div>
<div class="form-group" style="margin-top: 5px; margin-bottom: 5px;">
<select class="form-control">
<option value="">{{ trans('translate.select') }}</option>
@foreach($cities as $city)
<option value="{{ $city->id }}">{{ $city->name }}</option>

```

```

@endforeach
</select>
</div>
<div class="form-group" style="margin-top: 5px; margin-bottom: 5px;">
<select class="form-control">
<option value="">{{ trans('translate.select') }}</option>
@foreach($cities as $city)
<option value="{{ $city->id }}">{{ $city->name }}</option>
@endforeach
</select>
</div>
</form>
</div>
</div>
</div>
</div>
<div class="clearfix"></div>
</div>
<div class="cat-ads">
@foreach($ads as $ad)
@php
$city = \App\Models\City::select('name', 'name_kr')->find($ad->city_id);
$cat = \Backpack\NewsCRUD\app\Models\Category::select('name', 'name_kr')->find($ad->category_id);
$sub = \App\Models\SubCat::select('name', 'name_kr')->find($ad->subcat_id);
$subsub = \App\Models\SubSubCat::select('name', 'name_kr')->find($ad->subsub_id);
@endphp
<div class="row result-view result-view-div box-shadow">
<a href="{{ url('details', ['id' => $ad->id]) }}">
<div class="col-lg-3 col-md-3 col-sm-3 col-xs-4">
<p class="text-center">
@if(!empty($ad->photos))

@else

@endif
</p>
<p class="time">
<i class="fa fa-calendar"></i> {{ substr($ad->created_at, 0, 16) }}
</p>
</div>
<div class="col-lg-6 col-md-6 col-sm-6 col-xs-8">
<h5 class="title text-center">{{ $ad->title }}</h5>
<p class="text-left place">
@if(config('app.locale') == 'ru')
<i class="fa fa-tags"></i> {{ $cat->name }}
@if(!empty($sub)) »
{{ $sub->name }}
@endif
@if(!empty($subsub))

```

```

»
{{ $subsub->name }}
@endif
@elseif(config('app.locale') == 'kr')
<i class="fa fa-tags"></i> {{ $cat->name_kr }}
@if(!empty($sub))
»
{{ $sub->name_kr }}
@endif
@if(!empty($subsub))
»
{{ $subsub->name_kr }}
@endif
@endif
{{--@if(!empty($sub)) » @if(config('app.locale') == 'ru') {{ $cat->name }}
@elseif(config('app.locale') == 'kr') {{ $cat->name_kr }} @endif @endif--}}
</p>
<p class="text-left place">
<i class="fa fa-map-marker"></i> @if(config('app.locale') == 'ru') {{ $city->name }}
@elseif(config('app.locale') == 'kr') {{ $city->name_kr }} @endif
</p>
</div>
<div class="col-lg-3 col-md-3 col-sm-3 col-xs-8">
<button class="btn btn-block price">
@if($ad->price == "0")
{{ trans('translate.free') }}
@elseif(empty($ad->price))
{{ trans('translate.exchange') }}
@elseif(strlen($ad->price) > 0)
<span class="cena-mask">{{ $ad->price }}</span> @if($ad->currency == 'SUM'){{
trans('translate.sum') }}@elseif($ad->currency == 'C.U'){{ trans('translate.c_u')
}}@endif
@endif
</button>
</div>
<div class="clearfix"></div>
</a>
</div>
@endforeach
</div>
{{ $ads->links('vendor.pagination.mypaginate') }}
</div>
@endsection

```

Filter betiniń kórinisi:

Bazar Регистрация Войти ПОДАТЬ БЕСПЛАТНОЕ ОБЪЯВЛЕНИЕ RU

Результаты поиска

Что вы ищете? ≡

2018-07-19 12:47 **Отдам хорошие руки щенка** Бесплатно

Транспорт » sub test 1 » sub sub test 1
Нукус

2018-07-19 12:37 **Обменяю велосипед на сотовый телефон** Обмен

Транспорт » sub test 1 » sub sub test 1
Нукус

2018-07-19 12:31 **Продам туфли** 125 000 сум

Транспорт » sub test 1 » sub sub test 1
Нукус

Информация
→ Popular searches
→ Privacy Policy

Партнерам
→ Реклама на сайте
→ Privacy Policy

Contact Us
Nukus shahri, Pushkin ko'chasi 4
+998 97 777 77 77
mail@example.com

Basic

[G](#) [f](#) [t](#) [e](#)

© 2018 Basic. All Rights Reserved | Design by Geldibayev B

38-сúwret. Filtraciya beti kórinisi.

Register blade:

Bul registraciyadan ótiw ushın forma payda bolıwshı bet. Onda paydalanıwshı atın, email adressin, telefon nomerin, parolin hámde paydalanıw qaǵıydası menen hám kodfideciyallıq politika menen tanısqań halda belgi qoyıw kerek.

```
@extends('layouts.master')
@section('content')
<section>
<div id="agileits-sign-in-page" class="sign-in-wrapper">
<div class="agileinfo_signin_box-shadow">
<h3>{{ trans('translate.register') }}</h3>
```

```

<form action="/register" method="POST">
{!! csrf_field() !!}
<input type="text" name="name_user" class="{{ $errors->has('name_user') ? 'valid-
error' : '' }}" placeholder="{{ trans('translate.name-p') }}" value="{{
old('name_user') }}">
@if ($errors->has('name_user'))
<div class="error-msg">
<i class="fa fa-exclamation-circle"></i> {{ $errors->first('name_user') }}
</div>
@endif
<input type="text" name="email" class="{{ $errors->has('email') ? 'valid-error' :
'' }}" placeholder="{{ trans('translate.email-p') }}" value="{{ old('email') }}">
@if ($errors->has('email'))
<div class="error-msg">
<i class="fa fa-exclamation-circle"></i> {{ $errors->first('email') }}
</div>
@endif
<input type="tel" name="phone" class="phone-mask{{ $errors->has('phone') ? '
valid-error' : '' }}" placeholder="{{ trans('translate.phone-p') }}" value="{{
old('phone') }}">
@if ($errors->has('phone'))
<div class="error-msg">
<i class="fa fa-exclamation-circle"></i> {{ $errors->first('phone') }}
</div>
@endif
<input type="password" class="{{ $errors->has('password') ? 'valid-error' : ''
}}" name="password" placeholder="{{ trans('translate.password-p') }}">
@if ($errors->has('password'))
<div class="error-msg">
<i class="fa fa-exclamation-circle"></i> {{ $errors->first('password') }}
</div>
@endif
<input type="password" name="password_confirmation" placeholder="{{
trans('translate.password-conf-p') }}">
<div class="form-group checkbox checkbox-default" style="margin:auto;">
<input id="customControlInline" type="checkbox" name="terms">
<label for="customControlInline" class="{{ $errors->has('terms') ? 'terms-error'
: '' }}">
{{ trans('translate.i-agree') }}
</label>
</div>
<input type="submit" name="register" value="{{ trans('translate.register') }}">
</form>
</div>
</div>
</section>
@endsection

```

Registraciyadan ótiw beti:

The screenshot shows a registration form titled 'РЕГИСТРАЦИЯ' (REGISTRATION) on a website named 'Bazar'. The form is centered on a light gray background. At the top of the page, there is a dark blue header with the word 'Bazar' on the left, and links for 'Регистрация' (Registration), 'Войти' (Login), and a button 'ПОДАТЬ БЕСПЛАТНОЕ ОБЪЯВЛЕНИЕ' (SUBMIT FREE AD) on the right. The registration form itself has a white background and a teal border. It contains the following fields: 'Ваше имя' (Your name), 'Ваш e-mail' (Your e-mail), 'Ваш телефон' (Your phone), 'Пароль' (Password), and 'Повторите пароль' (Repeat password). Below these fields is a checkbox for 'Я согласен с вашими Правилами использования и Политикой конфиденциальности' (I agree with your Terms of Use and Privacy Policy). A teal button labeled 'РЕГИСТРАЦИЯ' is at the bottom of the form. Below the form, there are three columns of links: 'Информация' (Information) with links to 'Popular searches' and 'Privacy Policy'; 'Партнерам' (Partners) with links to 'Реклама на сайте' (Advertising on the site) and 'Privacy Policy'; and 'Contact Us' with a location 'Nukus shahri, Pushkin ko'chasi 4', phone '+998 97 777 77 77', and email 'mail@example.com'. At the bottom of the page, there is a dark blue footer with the word 'Basic' in the center, social media icons for Google+, Facebook, Twitter, and Instagram, and a copyright notice: '© 2018 Basic. All Rights Reserved | Design by Geldibayev B'.

39-súwret. Registraciyadan ótiw beti.

Login blade:

Bul registraciyadan tabıslı ótken paydalanıwshılar avtorizaciyadan ótiwi ushın forma payda bolıwshı bet. Onda paydalanıwshınıń registraciyada kórsetken telefon nomeri hám paroli kerek.

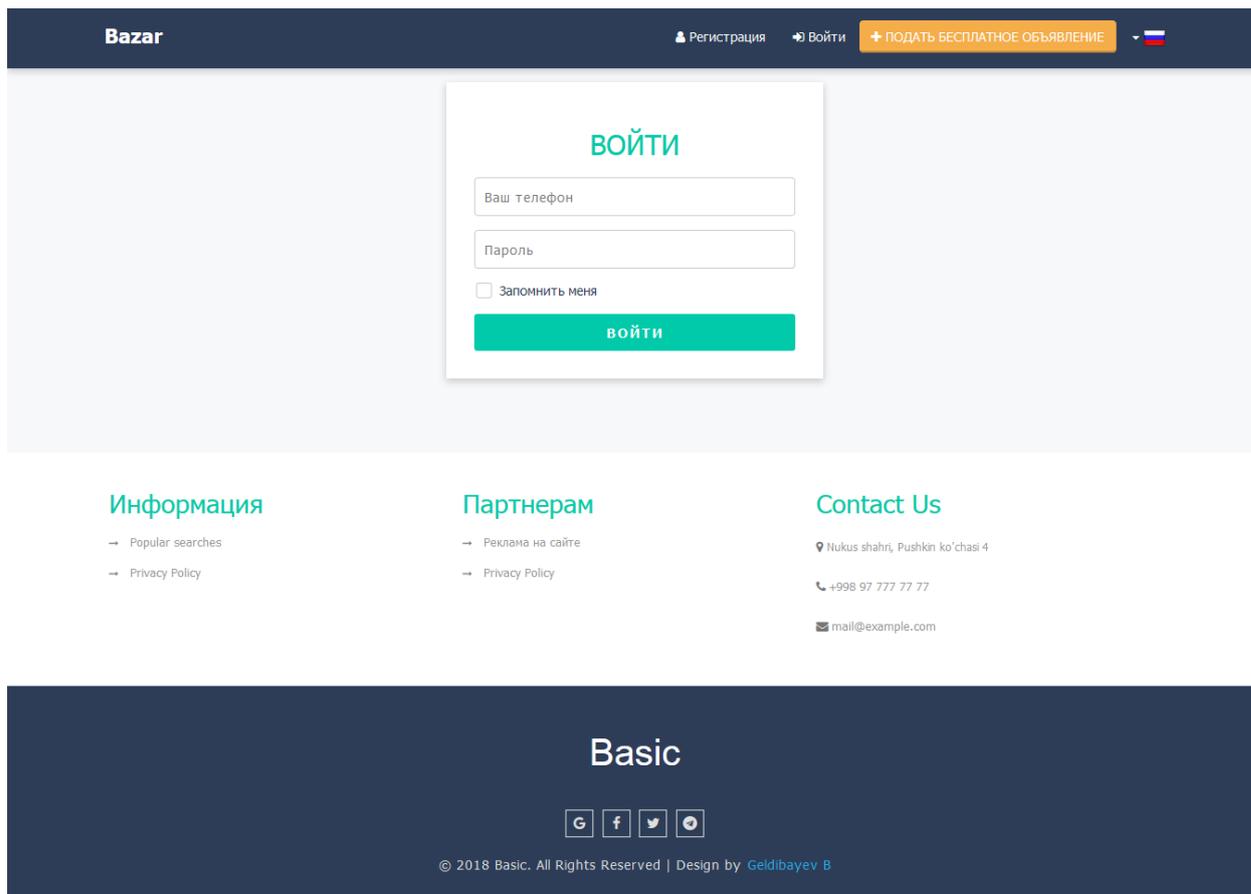
```
@extends('layouts.master')
@section('content')
<section>
<div id="agileits-sign-in-page" class="sign-in-wrapper">
@if(isset($success_regist_msg))
<div class="container">
<div class="alert alert-success alert-dismissible">
<button type="button" class="close" data-dismiss="alert" aria-
hidden="true">&times;</button>
<h4><i class="fa fa-check fa-2x"></i> {{ $success_regist_msg }}</h4>
```

```

</div>
</div>
@endif
<div class="agileinfo_signin box-shadow">
<h3>{{ trans('translate.login') }}</h3>
@if(session()->has('error'))
<div class="alert alert-danger">
<i class="fa fa-exclamation-triangle"></i> {{ session()->get('error') }}
</div>
@endif
<form action="{{ url('login') }}" method="post">
{{ csrf_field() }}
<input type="tel" name="phone" maxlength="12" class="phone-mask{{ $errors-
>has('phone') ? ' valid-error' : '' }}" placeholder="{{ trans('translate.phone-
p') }}" value="{{ old('phone') }}">
@if ($errors->has('phone'))
<div class="error-msg">
<i class="fa fa-exclamation-circle"></i> {{ $errors->first('phone') }}
</div>
@endif
<input type="password" class="{{ $errors->has('password') ? 'valid-error' : ''
}}" name="password" placeholder="{{ trans('translate.password-p') }}">
@if ($errors->has('password'))
<div class="error-msg">
<i class="fa fa-exclamation-circle"></i> {{ $errors->first('password') }}
</div>
@endif
<div class="form-group checkbox checkbox-default" style="margin:auto;">
<input id="customControlInline" type="checkbox" name="remember">
<label for="customControlInline">
{{ trans('translate.remember_me') }}
</label>
</div>
<input type="submit" value="{{ trans('translate.login') }}">
</form>
</div>
</div>
</section>
@endsection

```

Avtorizaciyanan ótiw beti:

40-súwret. Avtorizaciyanan ótiw beti kórinisi.

Details blade:

Bul tańlangan daǵaza haqqındaǵı tolıq maǵlıwmattı kóriw arnalǵan bet. Onda daǵaza súwretlerin, baxasın, daǵazanı járiyalaǵan adamnıń telefon nomerin biliwge boladı.

```
@extends('layouts.master')
@section('content')
<!--single-page-->
<div class="single-page main-grid-border">
<div class="container">
<div class="product-desc">
<div class="col-md-7 col-md-offset-1 col-xs-12 product-view">
<h2>{{ $details->title }}</h2>
<p><i class="fa fa-map-marker" style="color: #777"></i><a
href="#">@if(config('app.locale') == 'ru'){{ $city->name
}}@elseif(config('app.locale') == 'kr'){{ $city->name_kr }}@endif</a>| {{
substr($details->created_at, 0, 16) }} | <i class="fa fa-eye" style="color:
#777"></i> {{ $details->view }}</p>
<div class="flexslider">
```

```

<ul class="slides">
@if(!empty($details->photos))
@foreach($details->photos as $photo)
<li data-thumb="{{ asset($photo) }}">

</li>
@endforeach
@else

@endif
</ul>
</div>
<div class="product-details">
@if(\Illuminate\Support\Facades\Auth::check())
<div id="fav-button" class="text-right" style="margin-bottom: 15px;">
@php
$fav = \App\Models\Favourite::where('user_id',
\Illuminate\Support\Facades\Auth::user()->id)->where('add_id', $details->id)-
>get();
@endphp
@if(count($fav) > 0)
<a class="btn icon-btn btn-warning btn-sm" id="favourite" data-title="{{
$details->id }}"><span class="glyphicon btn-glyphicon glyphicon-minus img-circle
text-warning"></span> {{ trans('translate.remove-on-favourite') }}</a>
@else
<a class="btn icon-btn btn-success btn-sm" id="favourite" data-title="{{
$details->id }}"><span class="glyphicon btn-glyphicon glyphicon-plus img-circle
text-success"></span> {{ trans('translate.add-on-favourite') }}</a>
@endif
<script>
$('#favourite').on('click', function(){
var id = $(this).data('title');
$.ajax({
url: '/add-to-favourite',
type: 'GET',
data: {id: id},
datatype: 'json',
success: function (data) {
$('#fav-button').html(data);
},
error: function (data) {
alert('No')
},
beforeSend: function () {
},
complete: function (data) {
// window.location.reload(true);
}
});

```

```

});
</script>
</div>
@endif
<table class="table table-bordered table-hover">
<tr>
<td class="bazar-td">
{{ trans('translate.cat') }}:
</td>
<td>
<a href="#">
@if(config('app.locale') == 'ru')
{{ $cat->name }}
@elseif(config('app.locale') == 'kr')
{{ $cat->name_kr }}
@endif
</a>
@if($subcat != null)
&raquo;
<a href="#">
@if(config('app.locale') == 'ru')
{{ $subcat->name }}
@elseif(config('app.locale') == 'kr')
{{ $subcat->name_kr }}
@endif
</a>
@endif
@if($subsub != null)
&raquo;
<a href="#">
@if(config('app.locale') == 'ru')
{{ $subsub->name }}
@elseif(config('app.locale') == 'kr')
{{ $subsub->name_kr }}
@endif
</a>
@endif
</td>
</tr>
<tr>
<td class="bazar-td">
{{ trans('translate.type') }}:
</td>
<td>
<a href="#">
@if($details->type == 'PRIVATE')
{{ trans('translate.private') }}
@elseif($details->type == 'BUSINESS')
{{ trans('translate.business') }}
@endif

```

```

</a>
</td>
</tr>
@if(!empty($details->condition))
<tr>
<td class="bazar-td">
{{ trans('translate.condition') }}:
</td>
<td>
<a href="#">
@if($details->condition == 'NEW')
{{ trans('translate.new') }}
@elseif($details->condition == 'SECOND-HAND')
{{ trans('translate.second-hand') }}
@endif
</a>
</td>
</tr>
@endif
<tr>
<td colspan="2" class="text-center bazar-td">
{{ trans('translate.desc') }}:
</td>
</tr>
</table>
<div class="description">
{{ $details->content }}
</div>
</div>
</div>
<div class="col-md-3 col-xs-12">
<div class="bazar-price">
<h3 class="text-center">
@if($details->price == "0")
{{ trans('translate.free') }}
@elseif(empty($details->price))
{{ trans('translate.exchange') }}
@elseif(strlen($details->price) > 0)
<span class="cena-mask">{{ $details->price }}</span> @if($details->currency ==
'SUM'){{ trans('translate.sum') }}@elseif($details->currency == 'C.U'){{
trans('translate.c_u') }}@endif
@endif
@if($details->treaty == 1)
<br>
<span class="price-treaty"><i class="fa fa-plus"></i> {{
trans('translate.treaty') }}</span>
@endif
</h3>
</div>
<div class="bazar-price">

```

```

<h3 class="text-center" style="font-size: 18px"><i class="fa fa-phone"></i> <span
class="phone-mask">{{ $user->phone }}</span></h3>
</div>
<div class="bazar-user">

<p class="text-center user-name">{{ $user->name }}</p>
<p class="text-center user-register">{{ trans('translate.user_created') }} {{
substr($user->created_at, 0, 10) }}</p>
<a href="#" class="all-adds">{{ trans('translate.user_all_ads') }}</a>
</div>
</div>
<div class="clearfix"></div>
</div>
</div>
</div>
@endsection

```

Dağaza haqqında tolıq mağlıwmat beriwshi details beti:

Bazar

[Регистрация](#)
[Войти](#)
[+ ПОДАТЬ БЕСПЛАТНОЕ ОБЪЯВЛЕНИЕ](#)
🇷🇺

Отдам хорошие руки щенка

📍 Нукус | 2018-07-19 12:47 | 👁 61

Категория: Транспорт » sub test 1 » sub sub test 1

Тип: Частное

Описание:

Есть щенок немецкой овчарки. Отдам на хорошие руки.

Бесплатно

☎ +998 (99) 956-73-69

Yusup
на Bazar с 2018-07-17

Все объявления автора

Информация

- Popular searches
- Privacy Policy

Партнерам

- Реклама на сайте
- Privacy Policy

Contact Us

📍 Nukus shahri, Pushkin ko'chasi 4

☎ +998 97 777 77 77

✉ mail@example.com

Basic

G
f
t
@

© 2018 Basic. All Rights Reserved | Design by [Geldibayev B](#)

41-súwret. Dağaza haqqında tolıq mağlıwmat beriwshi bet.

Profile blade:

Bul avtorizaciyadan ótken paydalanıwshınıń profil bólimi. Onda paydalanıwshı óziniń járiyalaǵan daǵazaların basqarıwına, ózine unaǵan daǵazalardı saqlap barıwına hámde óziniń profilinde kórsetilgen maǵlıwmatların jańalawına boladı.

```
@extends('layouts.master')
@section('content')
<section>
<div class="col-lg-10 col-lg-offset-1 col-md-10 col-md-offset-1 col-sm-10 col-sm-
offset-1">
<div style="margin-top: 90px; margin-bottom: 7px;" class="text-center">

</div>
<p class="text-center user-full-name">{{ Auth::user()->name }}</p>
<p class="text-center">{{ trans('translate.user_created') }} {{
substr(Auth::user()->created_at, 0, 10) }}</p>
<div class="btn-pref btn-group btn-group-justified btn-group-lg" role="group"
aria-label="...">
<div class="btn-group" role="group">
<button type="button" id="stars" class="btn btn-main-color" href="#tab1" data-
toggle="tab"><span class="glyphicon glyphicon-th" aria-hidden="true"></span>
<div class="hidden-xs">{{ trans('translate.my_ads') }}</div>
</button>
</div>
<div class="btn-group" role="group">
<button type="button" id="favorites" class="btn btn-default" href="#tab2" data-
toggle="tab"><span class="glyphicon glyphicon-star-empty" aria-
hidden="true"></span>
<div class="hidden-xs">{{ trans('translate.favourite') }}</div>
</button>
</div>
<div class="btn-group" role="group">
<button type="button" id="following" class="btn btn-default" style="border-right:
1px solid #ccc;" href="#tab3" data-toggle="tab"><span class="glyphicon glyphicon-
cog" aria-hidden="true"></span>
<div class="hidden-xs">{{ trans('translate.settings') }}</div>
</button>
</div>
</div>
<div class="well well-site-style">
<div class="tab-content">
<div class="tab-pane fade in active" id="tab1">
@foreach($active as $value)
<div class="row result-view result-view-div box-shadow">
<a href="index.php">
<div class="col-lg-3 col-md-4 col-sm-4 col-xs-4">
```

```

<p class="text-center">

</p>
<p class="time"><i class="fa fa-calendar"></i> {{ substr($value->created_at, 0,
16) }}</p>
</div>
<div class="col-lg-7 col-md-6 col-sm-6 col-xs-6">
<h5 class="title text-center">{{ $value->title }}</h5>
<p class="profil-price">
@if($value->price == "0")
{{ trans('translate.free') }}
@elseif(empty($value->price))
{{ trans('translate.exchange') }}
@elseif(strlen($value->price) > 0)
<span class="cena-mask">{{ $value->price }}</span> @if($value->currency ==
'SUM'){{ trans('translate.sum') }}@elseif($value->currency == 'C.U'){{
trans('translate.c_u') }}@endif
@endif
</p>
<p class="profil-statistika"><span class="glyphicon glyphicon-eye-open"></span>
{{ trans('translate.views') }}: <span class="">{{ $value->view }}</span></p>
</div>
<div class="col-lg-2 col-md-2 col-sm-2 col-xs-2 text-right">
<a href="#" class="btn btn-warning btn-control-add" title="{{
trans('translate.edit') }}"><span class="glyphicon glyphicon-edit"></span></a>
<a href="#" class="btn btn-danger btn-control-add" title="{{
trans('translate.delete') }}"><span class="glyphicon glyphicon-
remove"></span></a>
</div>
</a>
</div>
@endforeach
</div>
<div class="tab-pane fade in" id="tab2">
<div class="row result-view result-view-div box-shadow">
<a href="index.php">
<div class="col-lg-3 col-md-4 col-sm-4 col-xs-4">
<p class="text-center">

</p>
<p class="time"><i class="fa fa-calendar"></i> 12.11.2018</p>
</div>
<div class="col-lg-7 col-md-6 col-sm-6 col-xs-6">
<h5 class="title text-center">Samsung Galaxy</h5>
<p class="profil-price">Цена: 200 y.e</p>
<p class="profil-statistika"><span class="glyphicon glyphicon-eye-open"></span>
Просмотры: <span class="">158</span></p>
</div>
<div class="col-lg-2 col-md-2 col-sm-2 col-xs-2 text-right">

```

```

<a href="#" class="btn btn-danger btn-control-add" title="Удалить"><span
class="glyphicon glyphicon-remove"></span></a>
</div>
</a>
</div>
</div>
<div class="tab-pane fade in" id="tab3">
<div class="row change-settings">
<div class="col-lg-6 col-lg-offset-3">
<h4 class="text-center" style="color: #00сааа;">Изменить данные</h4>
<form action="#" method="#">
<div class="input-group change-settings__input">
<span class="input-group-addon"><i class="glyphicon glyphicon-user"></i></span>
<input type="text" id="input-change-name" class="form-control" name="email"
value="Dafault User" disabled>
<div class="input-group-btn">
<button class="btn btn-warning" id="profil-change-name" type="button"
title="ИЗМЕНИТЬ">
<span class="glyphicon glyphicon-edit"></span>
</button>
</div>
</div>
</div>
<div class="input-group change-settings__input">
<span class="input-group-addon"><i class="glyphicon glyphicon-map-
marker"></i></span>
<input type="text" class="form-control" id="input-change-city" name="email"
value="Город Нукус" disabled>
<div class="input-group-btn">
<button class="btn btn-warning" id="profil-change-city" type="button"
title="ИЗМЕНИТЬ">
<span class="glyphicon glyphicon-edit"></span>
</button>
</div>
</div>
<div class="input-group change-settings__input">
<span class="input-group-addon"><i class="glyphicon glyphicon-phone"></i></span>
<input type="tel" class="form-control" id="phone" name="email" value="+998 97 565
85 85" disabled>
<div class="input-group-btn">
<button class="btn btn-warning" id="profil-change-phone" type="button"
title="ИЗМЕНИТЬ">
<span class="glyphicon glyphicon-edit"></span>
</button>
</div>
</div>
<div class="input-group change-settings__input">
<span class="input-group-addon"><i class="glyphicon glyphicon-lock"></i></span>
<input type="password" class="form-control" name="password" placeholder="Введите
пароль">
</div>

```

```

<button class="btn btn-block btn-success">Сохранить</button>
<button class="btn btn-block btn-danger" style="margin-bottom: 25px;">Удалить
учетную запись</button>
</form>
</div>
</div>
</div>
</div>
</div>
</div>
</div>
</div>
<div class="clearfix"></div>
</section>
@endsection

```

Paydalanıwshı profili beti:

The screenshot displays a user profile on a marketplace. At the top, the user's name 'Yusup' is shown next to a profile icon. A dropdown menu is open, listing options: 'Мои объявления' (My ads), 'Избранные' (Favorites), 'Настройки профиля' (Profile settings), and 'Выйти' (Logout). Below this, the section 'Мои объявления' (My ads) is active, showing three listings under the 'Активные' (Active) tab. The first listing is 'Продам туфли' (Selling shoes) for 125,000 sum with 48 views. The second is 'Обменяю велосипед на сотовый телефон' (Exchanging a bicycle for a mobile phone) for exchange with 53 views. The third is 'Отдам хорошие руки щенка' (Giving good hands to a puppy) for free with 61 views. The footer contains three columns: 'Информация' (Information) with links for 'Popular searches' and 'Privacy Policy'; 'Партнерам' (Partners) with links for 'Реклама на сайте' (Advertising on the site) and 'Privacy Policy'; and 'Contact Us' with location 'Nukus shahri, Pushkin ko'chasi 4', phone '+998 97 777 77 77', and email 'mail@example.com'. The page is titled 'Basic' and includes social media icons and a copyright notice: '© 2018 Basic. All Rights Reserved | Design by Geldibayev B'.

42-súwret. Paydalanıwshı profili beti kórinisi.

Post blade:

Bul sayttaǵı eń áhmiyetli bet dep ayılsa qáte bolmaydı. Bul avtorizaciyadan ótken paydalanıwshılar daǵaza beriwı ushın toltırılıwı kerek bolǵan forma beti. Onda daǵaza haqqında tolıq maǵlıwmattı keltiriw kerek boladı.

```
@extends('layouts.master')
@section('content')
<div class="container">
<div class="row" style="margin-top: 50px;">
<div class="col-lg-12 col-md-12 col-sm-12 col-xs-12">
<h1 class="headerT text-center">{{ trans('translate.post-add') }}</h1>
<div class="line"></div>
</div>
</div>
<div class="row" style="margin-bottom: 45px;">
<div class="col-lg-10 col-lg-offset-1 col-md-10 col-md-offset-1 col-sm-10 col-sm-
offset-1 col-xs-10 col-xs-offset-1">
<form method="post" action="{{ url('post-add') }}" enctype="multipart/form-data">
{!! csrf_field() !!}
<!-- ===== atama ===== -->
<div class="row">
<div class="form-group col-md-12">
<label for="title">{{ trans('translate.p_title') }}</label>
<input type="text" name="title" class="form-control{{ $errors->has('title') ? '
valid-error' : '' }}" id="title" placeholder="{{
trans('translate.title_placeholder') }}" value="{{ old('title') }}">
@if ($errors->has('title'))
<div class="error-msg">
<i class="fa fa-exclamation-circle"></i> {{ $errors->first('title') }}
</div>
@endif
</div>
</div>
</div>
<!-- ===== karegoriyalar ===== -->
<div class="row">
<div class="form-group col-md-4">
<label>{{ trans('translate.cat') }}</label>
<select id="cat1" class="form-control{{ $errors->has('cat') ? ' valid-error' : ''
}}" name="cat">
<option value="">{{ trans('translate.select') }}</option>
@if(config('app.locale') == 'ru')
@foreach($cats as $cat)
<option value="{{ $cat->id }}" @if(old('cat') == $cat->id) selected @endif>{{
$cat->name }}</option>
@endforeach
@elseif(config('app.locale') == 'kr')
@foreach($cats as $cat)
```

```

<option value="{{ $cat->id }}" @if(old('cat') == $cat->id) selected @endif>{{
$cat->name_kr }}</option>
@endforeach
@endif
</select>
@if ($errors->has('cat'))
<div class="error-msg">
<i class="fa fa-exclamation-circle"></i> {{ $errors->first('cat') }}
</div>
@endif
</div>
<div class="form-group col-md-4">
<label>{{ trans('translate.subcat') }}</label>
<select id="cat2" class="form-control{{ $errors->has('subcat') ? ' valid-error' :
'' }}" name="subcat">
<option value="">{{ trans('translate.select') }}</option>
</select>
@if ($errors->has('subcat'))
<div class="error-msg">
<i class="fa fa-exclamation-circle"></i> {{ $errors->first('subcat') }}
</div>
@endif
</div>
<div class="form-group col-md-4">
<label>{{ trans('translate.subsubcat') }}</label>
<select id="cat3" class="form-control{{ $errors->has('subsubcat') ? ' valid-
error' : '' }}" name="subsubcat">
<option value="">{{ trans('translate.select') }}</option>
</select>
@if ($errors->has('subsubcat'))
<div class="error-msg">
<i class="fa fa-exclamation-circle"></i> {{ $errors->first('subsubcat') }}
</div>
@endif
</div>
</div>
@if($errors)
<!-- ===== ajax zaprosalar ushin inputlar ===== -->
<input type="hidden" id="old_cat" value="{{ old('cat') }}">
<input type="hidden" id="old_subcat" value="{{ old('subcat') }}">
<input type="hidden" id="old_subsubcat" value="{{ old('subsubcat') }}">
<!-- ===== kategoriya ajax zaprosalari ===== -->
<script>
// bul selected bolıp qalğan waqıtta podkategoriyani jáne alıp beredi
var cat_id = $('#old_cat').val();
var subcat_id = $('#old_subcat').val();
var subsubcat_id = $('#old_subsubcat').val();
$.ajax({
url: '/subcat',
type: 'get',

```

```

data: {cat_id:cat_id, subcat_id:subcat_id},
datatype: 'json',
success: function (data) {
$("#cat2").html(data);
}
});
// subsubcat ushin
$.ajax({
url: '/subsubcat',
type: 'get',
data: {subcat_id:subcat_id, subsubcat_id:subsubcat_id},
datatype: 'json',
success: function (data) {
$("#cat3").html(data);
}
});
</script>
@endif
<!-- ===== baxa ===== -->
<div class="row">
<div class="form-group">
<p><label>{{ trans('translate.price') }}:</label></p>
<!-- ===== radio button 1 ===== -->
<div class="radio radio-primary">
<input type="radio" name="price" id="customRadio1" value="0" @if(old('price') ==
0) checked @elseif(empty(old('price'))) checked @endif>
<label for="customRadio1">
{{ trans('translate.free') }}
</label>
</div>
<!-- ===== radio button 2 ===== -->
<div class="radio radio-primary">
<input type="radio" name="price" id="customRadio2" value="exchange"
@if(old('price') == 'exchange') checked @endif>
<label for="customRadio2">
{{ trans('translate.exchange') }}
</label>
</div>
<!-- ===== radio button 3 ===== -->
<div class="custom-control custom-radio">
<div class="radio radio-primary">
<input type="radio" name="price" value="input" id="customRadio3" @if(old('price')
== 'input') checked @endif>
<label for="customRadio3">
{{ trans('translate.price') }}
</label>
</div>
<div class="form-row">
<div class="form-group col-md-2">

```

```

<input type="text" class="form-control cena-mask{{ $errors->has('input_price') ?
' valid-error' : '' }}" name="input_price" id="inputprice" value="{{
old('input_price') }}" disabled>
@if ($errors->has('input_price'))
<div class="error-msg">
<i class="fa fa-exclamation-circle"></i> {{ $errors->first('input_price') }}
</div>
@endif
</div>
<div class="form-group col-md-2">
<div class="btn-group">
<label class="btn btn-default">
<input type="radio" name="currency" value="SUM" id="selectSum"
@if(old('currency') == 'SUM') checked @elseif(empty(old('currency')))) checked
@endif disabled>
<span>{{ trans('translate.sum') }}</span>
</label>
<label class="btn btn-default">
<input type="radio" name="currency" value="C.U" id="selectSum2"
@if(old('currency') == 'C.U') checked @endif disabled>
<span>{{ trans('translate.c_u') }}</span>
</label>
</div>
</div>
</div>
</div>
</div>
</div>
</div>
</div>
<!-- ===== baxa kelisimli ===== -->
<div class="row">
<div class="form-group col-md-2 checkbox checkbox-success">
<input id="customControlInline" type="checkbox" name="treaty" value="1"
@if(old('treaty') == 1) checked @endif disabled>
<label for="customControlInline">
{{ trans('translate.treaty') }}
</label>
</div>
</div>
<div class="row">
<div class="form-group">
<!-- ===== jag'dayi ===== -->
<div class="buying-selling-group" id="buying-selling-group" data-
toggle="buttons">
<p><label>{{ trans('translate.condition') }}</label></p>
<label class="btn btn-default buying-selling{{ $errors->has('condition') ? '
valid-error' : '' }}">
<input type="radio" name="condition" id="option1" value="NEW">
<span class="radio-dot"></span>
<span class="buying-selling-word">{{ trans('translate.new') }}</span>
</label>

```

```

<label class="btn btn-default buying-selling{{ $errors->has('condition') ? '
valid-error' : '' }}">
<input type="radio" name="condition" id="option2" value="SECOND-HAND">
<span class="radio-dot"></span>
<span class="buying-selling-word">{{ trans('translate.second-hand') }}</span>
</label>
</div>
@if ($errors->has('condition'))
<div class="error-msg">
<i class="fa fa-exclamation-circle"></i> {{ $errors->first('condition') }}
</div>
@endif
<!-- ===== tipi ===== -->
<div class="buying-selling-group" id="buying-selling-group" data-
toggle="buttons">
<p><label>{{ trans('translate.type') }}</label></p>
<label class="btn btn-default buying-selling{{ $errors->has('type') ? ' valid-
error' : '' }}">
<input type="radio" name="type" id="option1" value="PRIVATE">
<span class="radio-dot"></span>
<span class="buying-selling-word">{{ trans('translate.private') }}</span>
</label>
<label class="btn btn-default buying-selling{{ $errors->has('type') ? ' valid-
error' : '' }}">
<input type="radio" name="type" id="option2" value="BUSINESS">
<span class="radio-dot"></span>
<span class="buying-selling-word">{{ trans('translate.business') }}</span>
</label>
</div>
@if ($errors->has('type'))
<div class="error-msg">
<i class="fa fa-exclamation-circle"></i> {{ $errors->first('type') }}
</div>
@endif
</div>
</div>
<!-- ===== fayllar ===== -->
<div class="row" style="padding-bottom: 0;">
<div class="form-group">
<p><label for="inputState">{{ trans('translate.photos') }}</label></p>
@if($errors->has('files.*'))
<div class="alert alert-danger alert-dismissible">
<button type="button" class="close" data-dismiss="alert" aria-
hidden="true">&times;</button>
<h4><i class="fa fa-exclamation-triangle"></i> {{
trans('translate.error_file_upload') }}</h4>
<ul>
@for($i = 0; $i < 12; $i++)
@foreach($errors->get('files.'.$i) as $error)
<li>{{ $error }}</li>

```

```

@endforeach
@endfor
</ul>
</div>
@endif
<div class="col-lg-3 col-md-3 col-sm-4 col-xs-6" id="img-block-1">
<label class="btn btn-file" id="label-file-1">
<span class="glyphicon glyphicon-camera"></span>
<input type="file" name="files[]" id="img-file-1" accept="image/jpeg, image/jpg,
image/png" style="display: none;">
</label>
<div id="block-hover-1" style="display: none;">
<img src="" alt="rasm1" class="uploaded-img" id="img-1">
<button class="close-btn" id="close-btn-1" title="Удалить">x</button>
</div>
</div>
</div>
</div>
</div>
<!-- ===== ta'ripleme ===== -->
<div class="row">
<div class="form-group">
<p><label for="textarea_count">{{ trans('translate.description') }}</label></p>
<textarea name="desc" class="form-control{{ $errors->has('desc') ? ' valid-error'
: '' }}" id="textarea_count" rows="7" maxlength="9000" placeholder="{{
trans('translate.desc_placeholder') }}">{{ old('desc') }}</textarea>
<div class="pull-right" id="textarea_feedback"></div>
@if ($errors->has('desc'))
<div class="error-msg">
<i class="fa fa-exclamation-circle"></i> {{ $errors->first('desc') }}
</div>
@endif
</div>
</div>
<!-- ===== region ha'm qala ===== -->
<div class="row" style="margin-bottom: 40px;">
<div class="form-group col-md-6">
<label>{{ trans('translate.sel-region') }}</label>
<select id="region" class="form-control{{ $errors->has('region') ? ' valid-error'
: '' }}" name="region">
<option value="">{{ trans('translate.select') }}</option>
@if(config('app.locale') == 'ru')
@foreach($regions as $region)
<option value="{{ $region->id }}" @if(old('region') == $region->id) selected
@endif>{{ $region->name }}</option>
@endforeach
@elseif(config('app.locale') == 'kr')
@foreach($regions as $region)
<option value="{{ $region->id }}" @if(old('region') == $region->id) selected
@endif>{{ $region->name_kr }}</option>
@endforeach

```

```

@endif
</select>
@if ($errors->has('region'))
<div class="error-msg">
<i class="fa fa-exclamation-circle"></i> {{ $errors->first('region') }}
</div>
@endif
</div>
<div class="form-group col-md-6">
<label>{{ trans('translate.sel-city') }}</label>
<select id="city" class="form-control{{ $errors->has('city') ? ' valid-error' : '' }}" name="city">
<option value="">{{ trans('translate.select') }}</option>
</select>
@if ($errors->has('city'))
<div class="error-msg">
<i class="fa fa-exclamation-circle"></i> {{ $errors->first('city') }}
</div>
@endif
</div>
</div>
@if($errors)
<!-- ===== ajax ushin inputlar ===== -->
<input type="hidden" id="old_region" value="{{ old('region') }}">
<input type="hidden" id="old_city" value="{{ old('city') }}">
<!-- ===== ajax zaproslar ===== -->
<script>
// bul selected bolıp qalğan waqıtta podkategoriyanı jáne alıp beredi
var region_id = $('#old_region').val();
var city_id = $('#old_city').val();
$.ajax({
url: '/region',
type: 'get',
data: {region_id:region_id, city_id:city_id},
datatype: 'json',
success: function (data) {
$("#city").html(data);
}
});
</script>
@endif
<button type="submit" style="margin: auto;" class="btn btn-success btn-lg center-block btn3d"><span class="glyphicon glyphicon-ok"></span> {{ trans('translate.publish') }}</button>
</form>
</div>
</div>
</div>
@endif

```

Dağaza beriw ushin toltirilatin forma beti:

Bazar Yusup [+ ПОДАТЬ БЕСПЛАТНОЕ ОБЪЯВЛЕНИЕ](#)

Подать объявление

Название
Введите Название вашего объявления

Категория Выберите **Подкатегория** Выберите **Под подкатегория** Выберите

Цена:
 Бесплатно
 Обмен
 Цена
 сум y.e
 Цена договорная

Состояние
 Новое Б/у

Тип
 Частное Бизнес

Фотографии

Описание
Опишите объявляемого товара или услугу
9000 осталось знаков

Выберите регион Выберите **Выберите город** Выберите

[Опубликовать](#)

Информация

- Popular searches
- Privacy Policy

Партнерам

- Реклама на сайте
- Privacy Policy

Contact Us

- 📍 Nukus shahri, Pushkin ko'chasi 4
- ☎ +998 97 777 77 77
- ✉ mail@example.com

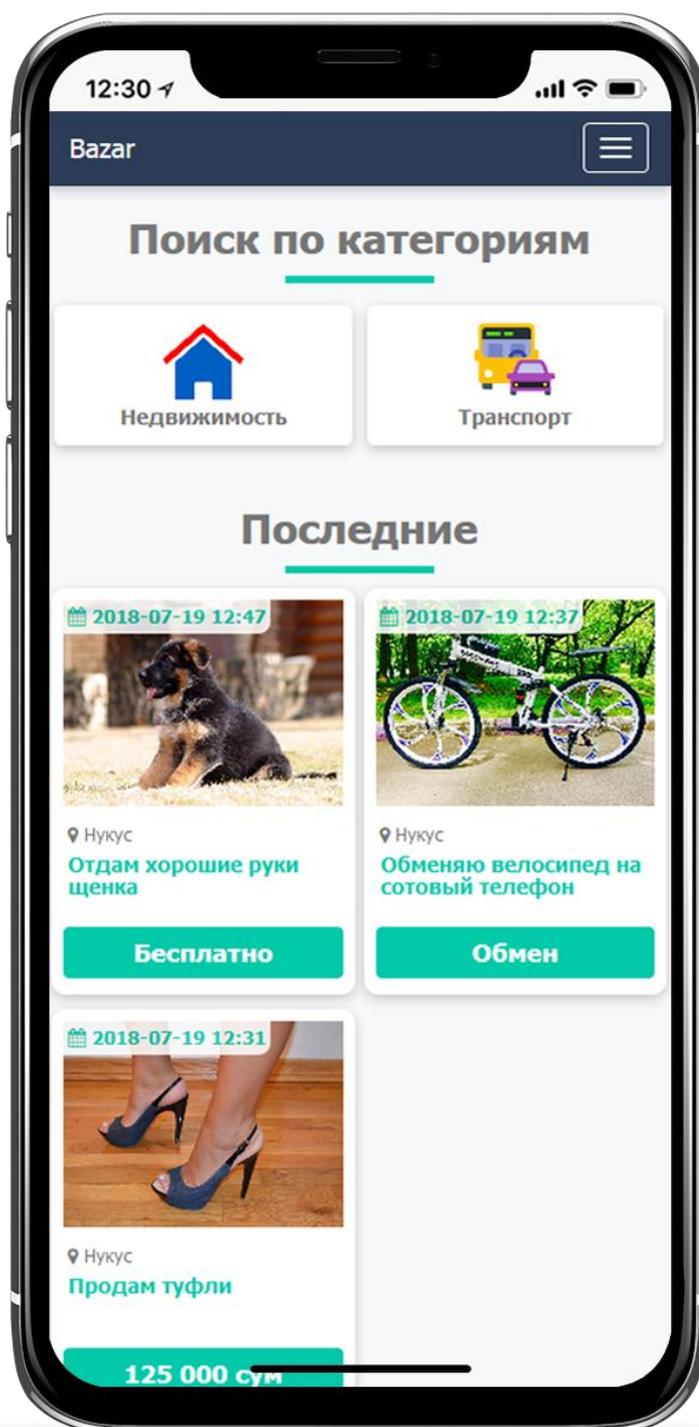
Basic

© 2018 Basic. All Rights Reserved | Design by Geldibayev B

43-súwret. Dağaza járiyalaw ushin toltirilatuğın forma beti.

Sayttıń mobil qurılmalar ekranındaǵı kórinisi:

44-súwret. Sayt dizaynınıń mobil qurılma ekranındaǵı kórinisi.

3.3. PHP TILINDEGI ARQA TÁREP KODLARI

Hár qanday dinamikaliq sayttıń, proekttiń tiykarǵı jumısın, eń awır tárepın onsha kózge kórinbeytuǵın arqa tárep kodları bejeredi. Sayttaǵı barlıq funkciyalardı sol atqaradı.

Laravelde usı arqa táreptegi kodlar Kontroller ishine jazıladı. Kontroller bul áynen arqa tárep kodlardı jazıw ushın arnalǵan ózgeshelik.

Elektron daǵazalar maydanshası sayttın jaratıwda jazılǵan arqa tárep kodları izbe-izlik tártipte tómende keltirip ótıledi.

PageController.php sayttaǵı barlıq betlerdiń arqa tárep kodları:

```
<?php

namespace App\Http\Controllers;

use Illuminate\Http\Request;
use Backpack\NewsCRUD\app\Models\Category;
use App\Models\SubCat;
use App\Models\SubSubCat;
use Backpack\NewsCRUD\app\Models\Article as Ads;
use App\Models\City;
use App;
use App\User;
use Illuminate\Support\Facades\Auth;
use Illuminate\Support\Facades\Validator;
use Illuminate\Foundation\Validation\ValidatesRequests as valid;

class PageController extends Controller
{
    /*
     * ha'mme jerde paydalaniwg'a bolatinlar
     */
    public function __construct()
    {
        // bazadag'i kategoriyalar
        $this->cat = Category::select('id', 'name', 'name_kr', 'image')->orderBy('lft')->get();
        // bazadag'i qalalar. Bul jerde sortirovkani people sani menen baylanistirip islewg'e boladi
        $this->city = City::select('id', 'name', 'name_kr')->orderBy('lft')->get();
    }

    /*
```

```

* bas bet
*/
public function index()
{
// aqirg'i ja'riyalang'an dag'azalar
$latest = Ads::select('id', 'title', 'price', 'currency', 'photos', 'region_id',
'city_id', 'created_at')->where('status', 'PUBLISHED')->orderBy('created_at',
'desc')->paginate(20);
return view('pages.index')->with(['title' => trans('translate.title'), 'cities'
=> $this->city, 'cats' => $this->cat, 'latest' => $latest]);
}
/*
* toliq mag'liwmat
*/
public function details($id) {
// tan'lang'an dag'aza boyinsha toliq mag'liwmat aliw
// $details = Ads::select('title', 'content', 'photos', 'category_id',
'subcat_id', 'subsub_id', 'user_id', 'type', 'condition', 'price', 'currency',
'treaty', 'region_id', 'city_id', 'created_at', 'view')->where('status',
'PUBLISHED')->find($id);
$details = Ads::where('status', 'PUBLISHED')->find($id);
// regionin' atin aliw
$region = City::select('name', 'name_kr')->find($details->region_id);
// qalanin' atin aliw
$city = City::select('name', 'name_kr')->find($details->city_id);
// kategoriyanin' atin aliw
$cat = Category::select('name', 'name_kr')->find($details->category_id);
// podkategoriyanin' atin aliw
$subcat = SubCat::select('name', 'name_kr')->find($details->subcat_id);
// pod podkategoriyanin' atin aliw
$subsub = SubSubCat::select('name', 'name_kr')->find($details->subsub_id);
// paydalaniwshi haqqinda mag'liwmat
$user = User::select('name', 'phone', 'created_at')->find($details->user_id);
// eger avtordin' o'zi bolmasa onda
if ($details->user_id != isset(Auth::user()->id))
{
// ko'riwler sanin arttiriw
$details->view = $details->view + 1;
$details->save();
}
return view('pages.details')->with(['title' => $details->title, 'details' =>
$details, 'city' => $city, 'cat' => $cat, 'subcat' => $subcat, 'subsub' =>
$subsub, 'user' => $user]);
}
/*
* kategoriya boyinsha izlew
*/
public function viewCat($id)
{
// usi kategoriyanin' atin aliw

```

```

$cat = Category::select('name', 'name_kr')->find($id);
// usi kategoriyanin' podkategoriyalarin aliw
$subcats = SubCat::select('id', 'name', 'name_kr')->where('cat_id', $id)->get();
// usi kategoriyanin' dag'azalarin tabiw
$ads = Ads::select('id', 'category_id', 'subcat_id', 'subsub_id', 'title',
'price', 'currency', 'photos', 'region_id', 'city_id', 'created_at')-
>where('category_id', $id)->where('status', 'PUBLISHED')->orderBy('created_at',
'desc')->paginate(20);
// title ushin kategoriyanin' atin saylaw
if(config('app.locale') == 'ru')
$title = $cat->name;
else if (config('app.locale') == 'kr')
$title = $cat->name_kr;
return view('pages.filter')->with(['title' => $title, 'cities' => $this->city,
'cats' => $this->cat, 'ads' => $ads,]);
}
}

```

AddController.php daǵaza járiyalaw arqa tárep kodları:

```

<?php

namespace App\Http\Controllers;

use Illuminate\Support\Facades\DB;
use Illuminate\Http\Request;
use App\Http\Requests\AddRequest;
use Illuminate\Support\Facades\App;
use Backpack\NewsCRUD\app\Models\Category;
use App\Models\City;
use App\Models\Region;
use Illuminate\Support\Facades\Auth;
use Illuminate\Support\Facades\Validator;
use Backpack\NewsCRUD\app\Models\Article as Ads;
use Intervention\Image\ImageManagerStatic as Image;

class AddController extends Controller
{
    /*
    * ha'mme jerde paydalaniwg'a bolatinlar
    */
    public function __construct()
    {
        // tan'lanip turg'an til
        $this->lang = App::getLocale();

        // bazadag'i kategoriyalar
        $this->cat = Category::select('id', 'name', 'name_kr', 'image')->orderBy('lft')-
>get();
    }
}

```

```

// bazadag'i qalalar. Bul jerde sortirovkani people sani menen baylanistirip
islewge boladi
$this->city = City::select('id','name', 'name_kr')->orderBy('lft')->get();
}

public function showForm(Request $request)
{
    $regions = Region::select('id', 'name', 'name_kr')->orderBy('lft', 'desc')->get();

    return view('pages.post')->with(['title' => trans('translate.post-free-ad'),
    'regions' => $regions, 'cats' => $this->cat, 'cities' => $this->city]);
}

public function postAdd(Request $request)
{
    if($request->isMethod('post'))
    {
        $files = $request->file('files');

        if ($files)
        {
            foreach ($files as $key => $file) {
                $messages['files.'.$key.'.image'] = 'Выбранный вами файл "'.$file->getClientOriginalName().'" не является изображением';
                $messages['files.'.$key.'.mimes'] = ' "'.$file->getClientOriginalName().'" формат файла не поддерживается. Доступные форматы для загрузки: :values';
                $messages['files.'.$key.'.max'] = ' "'.$file->getClientOriginalName().'" файл не должен быть более 10 мб';
            }
        }
        else
        $messages = [];

        $rules = [
            'title' => 'required|max:191|min:5',
            'cat' => 'required',
            'subcat' => 'nullable',
            'subsubcat' => 'nullable',
            'condition' => 'nullable',
            'type' => 'required',
            'desc' => 'required|min:20',
            'region' => 'required',
            'city' => 'required',
            'files' => 'array',
            'files.*' => 'image|mimes:jpeg,jpg,png|max:10240',
        ];

        if ($request->input('price') == 'input')
        $rules['input_price'] = 'required';
    }
}

```

```

$validator = Validator::make($request->all(), $rules, $messages);

if ($validator->fails())
{
return back()->withErrors($validator)->withInput();
}

if ($request->input('price') == 'exchange')
$price = null;
else if ($request->input('price') == 'input')
$price = preg_replace('~[^0-9]+~', '', $request->input('input_price'));
else if ($request->input('price') == 0)
$price = 0;

// time zone
date_default_timezone_set('Asia/Samarkand');

$data = [
'title'          => trim(htmlspecialchars($request->input('title'))),
'category_id'   => $request->input('cat'),
'subcat_id'     => $request->input('subcat'),
'subsub_id'     => $request->input('subsubcat'),
'price'        => $price,
'currency'     => $request->input('currency')?$request->input('currency'):'SUM',
'treaty'       => $request->input('treaty')?$request->input('treaty'):0,
'condition'   => $request->input('condition')?$request->
>input('condition'):null,
'type'        => $request->input('type'),
'content'     => trim(htmlspecialchars($request->input('desc'))),
'region_id'   => $request->input('region'),
'city_id'     => $request->input('city'),
'user_id'     => Auth::user()->id,
'date'        => date('Y-m-d'),
'created_at'  => date('Y-m-d H:i:s'),
];

if ($files)
{
$path = 'uploads\ad\\';

foreach ($files as $file)
{
// faylg'a taza at beremiz
$file_name = str_random(32).'.'.$file->getClientOriginalExtension();
// fayl atin bazag'a saqlaw ushin public papkada jaylasqan orni menen bir
oz'geriwshige alamiz
$file_full_name = $path.$file_name;
// fayldin' toliq jaylasqan orni
$file_source = public_path($file_full_name);
}
}

```

```

// fayl atlarin massivke jaylastiriv
$images[] = $file_full_name;

$image = Image::make($file);

// fayldi o'lishemine qarap qisiw
if (filesize($file) <= 1048576)
$image->save($file_source, 100);
else if (filesize($file) > 1048576 && filesize($file) <= 1572864)
$image->save($file_source, 96);
else if (filesize($file) > 1572864 && filesize($file) <= 2097152)
$image->save($file_source, 92);
else if (filesize($file) > 2097152 && filesize($file) <= 2621440)
$image->save($file_source, 88);
else if (filesize($file) > 2621440 && filesize($file) <= 3145728)
$image->save($file_source, 84);
else if (filesize($file) > 3145728 && filesize($file) <= 3670016)
$image->save($file_source, 80);
else if (filesize($file) > 3670016 && filesize($file) <= 4194304)
$image->save($file_source, 76);
else if (filesize($file) > 4194304 && filesize($file) <= 4718592)
$image->save($file_source, 72);
else if (filesize($file) > 4718592 && filesize($file) <= 5242880)
$image->save($file_source, 68);
else if (filesize($file) > 5242880 && filesize($file) <= 5767168)
$image->save($file_source, 64);
else if (filesize($file) > 5767168 && filesize($file) <= 6291456)
$image->save($file_source, 60);
else if (filesize($file) > 6291456 && filesize($file) <= 6815744)
$image->save($file_source, 56);
else if (filesize($file) > 6815744 && filesize($file) <= 7340032)
$image->save($file_source, 52);
else if (filesize($file) > 7340032 && filesize($file) <= 7864320)
$image->save($file_source, 48);
else if (filesize($file) > 7864320 && filesize($file) <= 8388608)
$image->save($file_source, 44);
else if (filesize($file) > 8388608 && filesize($file) <= 8912896)
$image->save($file_source, 40);
else if (filesize($file) > 8912896 && filesize($file) <= 9437184)
$image->save($file_source, 36);
else if (filesize($file) > 9437184 && filesize($file) <= 9961472)
$image->save($file_source, 32);
else if (filesize($file) > 9961472)
$image->save($file_source, 28);
}
// massivke kiritiv
$data['photos'] = json_encode($images);
}

$res = DB::table('articles')->insert($data);

```

```

if ($res)
return redirect('/')->with('post_success_msg',
trans('translate.success_post_msg'));
else
return redirect('/')->with('post_error_msg', trans('translate.error_post_msg'));
}
}
}

```

RegisterController.php registraciyadan ótkiziw arqa tárep kodları:

```

<?php

namespace App\Http\Controllers;

use Illuminate\Support\Facades\App;
use Illuminate\Http\Request;
use Validator;
use App\User;

class RegisterController extends Controller
{
    /*
    * ha'mme jerde paydalaniwg'a bolatinlar
    */
    public function __construct()
    {
        // tan'lanip turg'an til
        $this->lang = App::getLocale();
    }

    /*
    * dizimnen o'tiw betin ko'rsetiw
    */
    public function showRegister() {
return view('pages.register')->with(['title' => trans('translate.register')]);
    }

    /*
    * dizimnen o'tiwdi a'melge asiriw
    */
    public function postRegister(Request $request)
    {
        if($request->isMethod('post'))
        {
            // atin ziyankeslerden tazalaw
            $name = trim(preg_replace("/[^\w\x7F-\xFF\s]/", " ", $request-
            >input('name_user')));

            // telefon nomerdi kerek emes belgilerden tazalaw

```

```

$phone = preg_replace('~[^0-9]+~', '', $request->input('phone'));

// egerde telefon nomer terilmegen bolsa onda null ma'nisin berdik
if(empty($request->input('phone')))
$phone = null;

// artiqsha probellerden tazalaw
$password = trim($request->input('password'));
$password_confirmation = trim($request->input('password_confirmation'));

// artiqsha probellerden tazalaw
$email = trim($request->input('email'));

// taza request massivin jaratiw
$good_request = [
'_token' => $request->input('_token'),
'name_user' => !empty($name)?$name:null,
'email' => !empty($email)?$email:null,
'phone' => !empty($phone)?$phone:null,
'password' => !empty($password)?$password:null,
'password_confirmation' =>
!empty($password_confirmation)?$password_confirmation:null,
'terms' => $request->input('terms'),
'register' => $request->input('register')
];

// requestler ushin qag'iydalar
$rules = [
'name_user' => 'bail|required|max:100|min:3',
'phone' => 'bail|required|unique:users,phone|min:12',
'password' => 'bail|required|confirmed|min:6',
'terms' => 'accepted',
];

// egerde request te email ma'nisi bolsa onda massivke taza email elementin qosiw
if(!empty($request->input('email')))
{
$rules['email'] = 'bail|max:191|unique:users,email|email';
}

// validatciyani jaratiw
$validator = Validator::make($good_request, $rules);

// egerde validaciyada qa'telikler bolsa onda artqa qa'teler menen qaytaradi
if ($validator->fails())
{
return back()->withErrors($validator)->withInput();
}

// taza paydalaniwshini jaratiw

```

```

$user = User::create([
    'name' => $name,
    'phone' => $phone,
    'email' => $email,
    'password' => bcrypt($password),
    'account_active' => 0,
]);

// paydalaniwshig'a role beriw
$user->assignRole('user');

if ($user)
return redirect('login')->with('success_msg',
trans('translate.success_regist_msg'));
}
}
}

```

LoginController.php avtorizaciya dan ótkiziw arqa tárep kodları:

```

<?php

namespace App\Http\Controllers;

use App\User;
use Illuminate\Http\Request;
use Validator;
use Illuminate\Support\Facades\Auth;

class LoginController extends Controller
{
    public function showForm(Request $request)
    {
        return view('pages.login')->with(['title' => trans('translate.login')]);
    }

    public function login(Request $request)
    {
        // telefon nomerdi kerek emes belgilerden tazalaw
        $phone = preg_replace('~[^0-9]+~', '', $request->input('phone'));

        // artiqsha probellerden tazalaw
        $password = trim($request->input('password'));

        // taza request massivin jaratiw
        $good_request = [
            'phone' => !empty($phone)?$phone:null,
            'password' => !empty($password)?$password:null,
        ];
    }
}

```

```

// requestler ushin qag'iydalar
$rules = [
'phone' => 'bail|required|min:12',
'password' => 'required',
];

// validatciyani jaratiw
$validator = Validator::make($good_request, $rules);

// egerde validaciyada qa'telikler bolsa onda artqa qa'teler menen qaytaradi
if ($validator->fails())
{
return back()->withErrors($validator)->withInput();
}

$data = [
'phone' => $phone,
'password' => $password
];

// eger mag'liwmatlar duris bolsa
if (Auth::attempt($data, $request->input('remember')))
{
if (Auth::user()->account_active == 0)
{
Auth::logout();

return back()->with('error', trans('translate.account_deactivated'))-
>withInput();
}

// tabisli bolsa paydalaniwshi profilina jo'netiw
return redirect('/');
}
else
{
// bolmasa artqa qa'telik xabarimen jo'netiw
return back()->with('error', trans('translate.error_login_msg'))->withInput();
}
}

public function logout()
{
Auth::logout();

return redirect('/');
}
}

```

JUWMAQLAW

«*Qaraqalpaqstan Respublikasında avtomatlasqan elektron daǵazalar maydanshası*» temasındaǵı pitkeriw qániygelik jumısımdı juwmaqlar ekenmen, bunday temanı alıp shıǵıwımnan maxset Qaraqalpaqstanda óz aldına, ortalıqqa iykemlesken, usı xalıqtıń qálewindey, oylaǵanınday qolaylı bolǵan milliy daǵazalar maydanshasın jaratıw artıq bolmas dep oyladım.

Ondaǵı hár bir bap haqqında qısqasha keltirip ótpekshimen. Pitkeriw qániygelik jumısım úsh baptan ibarat boldı. Birinshi bapta onıń elektron daǵazalar maydanshaları haqqındaǵı ulıwmalıq maǵlıwmatlar keltirilip ótilgen bolsa, ekinshi bapı onı proektlestiriw menen mashqul boldı. Úshinshi bap bul elektron daǵazalar maydanshasın ámelge asırıp, ómirge alıp keliwge baǵıshlandı.

Birinshi bap haqqında qısqasha toqtalıp ótsem. Birinshi bap elektron daǵazalar maydanshaları haqqında maǵlıwmatlar toplawǵa arnaldı. Yaǵniy, daǵazalar maydanshalarınıń áyyemgi dáwirden baslap házirgi texnologiyalar rawajlanǵan ásirine shekemgi bolǵan tariyxına tereń kóz taslandı.

Ekinshi bapta bul daǵazalar maydanshası saytın ámelge asırıw ushın, onı basqıshpa-basqısh proektlestirip ótildi. Anıqlıq kiritip aytqanda, maǵlıwmatlar bazası hám onıń interfeys dizaynı proektlestirildi. Jáne bul bapta, proektti jaratıwda eń kerekli bolǵan tiykarǵı járdemshi úskeneler jumıs alıp barıw ushın kerekli halatqa keltirildi hám sazlandı.

Úshinshi bapta bul sayttı ómirge alıp keliw ushın ámeller izbe-iz tártipte bejerildi. Birinshi onıń maǵlıwmatlar bazasın jaratıp alındı. Keyingi náwbet onıń dizaynın jaratıwǵa baǵıshlandı. Eń sońında bolsa, eń áhmiyetli jeri sanalǵan php tilinde onıń arqa táreptegi kodları jaratıldı.

Sonıń menen bul proekt ámelge asırıldı, biraq onı tolıq ámelge astı dep aytıp bolmaydı. Sebebi ol hámme waqıt rawajlanıwdı talap etedi. Rawajlanǵan zaman menen teń júriwi kerek. Bul proekt jay ǵana diplom jumısı ushın emes, ol ájayıp xalqımızǵa ele kóp xızmet etedi degen oylar menen jaratıldı.

Sózimniń sońında, bizlerdi imkánıyatı barınsha bilgenin úyretip kelgen ájayıp ustazlarımǵa algıslar bildirip qalaman. Olarǵa aldındaǵı mashaqqatlı jumıslarında tasqın tabıslar tilep, keyinimizdegi keleshek úmitlerin bizlerden de jaqsı, kúshli, bilimli etip jetilistiriwin shın qálbimnen sorap qalaman. Bárshenizge raxmet!

PAYDALANÍLGAN ÁDEBIYATLAR DIZIMI

1. Словарь русского языка: В 4-х т. / АН СССР, Ин-т рус. яз.; Под ред. А. П. Евгеньевой. — 2-е изд., испр. и доп. — М.: Русский язык, 1981—1984.
2. Alex Gottesman. Politics and the Street in Democratic Athens. Cambridge University Press, 2014. С. 34. (англ.)
3. Enciclopedia Italiana, 1929. (итал.)
4. Paul Robinson Coleman-Norton, Frank Card Bourne. Ancient Roman Statutes: A Translation with Introduction, Commentary, Glossary, and Index. The Lawbook Exchange, Ltd., 2003. С. 257.
5. Easy Laravel 5. Leanpub 2018.
6. Максим Кузнецов, Игорь Симдянов, Самоучитель PHP 7 Санкт-Петербург «БХВ-Петербург» 2018

INTERNET DEREKLER

1. https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AD%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%BA%D0%B0_%D0%BE%D0%B1%D1%8A%D1%8F%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B9
2. <https://impulse-design.com.ua/vybor-tsveta-dlya-sajta.html>
3. <https://ospanel.io/>
4. <https://habr.com/ru/company/microsoft/blog/262523/>
5. <https://code.visualstudio.com/>
6. <https://laravel.com/>